

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัย ได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

1. คุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.

2551

2. เอกสารเกี่ยวกับคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ของนักเรียน

2.1 ความหมายของคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้

2.2 พฤติกรรมบ่งชี้ของคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้

2.3 การวัดและประเมินคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้

3. ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ของนักเรียน

3.1 การอบรมเลี้ยงดู

3.2 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

3.3 นิยัรักการอ่าน

3.4 การสนับสนุนทางสังคม

3.5 การมุ่งอนาคต

4. การสร้างแบบวัดคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้

5. การหาคุณภาพแบบวัดคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้

6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

6.2 งานวิจัยในประเทศ

6.2 งานวิจัยต่างประเทศ

7. กรอบแนวคิดในการวิจัย

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน ซึ่งเป็นกำลังของชาติ ให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทย และเป็นพลโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็น

ประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้งเจตคติที่จำเป็นต่อการศึกษาต่อ การประกอบอาชีพ และการศึกษาลดตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่า ทุกคนสามารถ เรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ และได้มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึง ประสงค์ เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ในฐานะเป็นพลเมืองไทย และพลโลก

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 มี 8 ประการ ได้แก่

1. รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์
2. ซื่อสัตย์สุจริต
3. มีวินัย
4. ใฝ่เรียนรู้
5. อยู่อย่างพอเพียง
6. มุ่งมั่นในการทำงาน
7. รักความเป็นไทย
8. มีจิตสาธารณะ

ซึ่งคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการ นี้มีความหมายดังต่อไปนี้

1. รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ผู้ที่รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ หมายถึง ผู้ที่มีลักษณะซึ่ง แสดงออกถึงการเป็นพลเมืองดีของชาติ มีความสามัคคีปรองดอง ภูมิใจ เชิดชูความเป็นชาติไทย ปฏิบัติตนตามหลักศาสนาที่ตนนับถือ และแสดงความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์
2. ซื่อสัตย์สุจริต ผู้ที่มีความซื่อสัตย์สุจริต หมายถึง ผู้ที่ประพฤติตนตรงตามความ เป็นจริงทั้งทางกาย วาจา ใจ และยึดหลักความจริง ความถูกต้องในการดำเนินชีวิต มีความละเอียด และเกรงกลัวต่อการกระทำผิด
3. มีวินัย ผู้ที่มีวินัย หมายถึง ผู้ที่ปฏิบัติตนตามข้อตกลง กฎเกณฑ์ ระเบียบ ข้อบังคับห้องเรียน โรงเรียน ครอบครัว และสังคมเป็นปกติวิสัย ไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น
4. ใฝ่เรียนรู้ ผู้ที่ใฝ่เรียนรู้ หมายถึง ผู้ที่มีลักษณะซึ่งแสดงออกถึงความตั้งใจ เพียร พยายามในการเรียนและเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ แสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและ ภายนอกโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ ด้วยการเลือกใช้สื่ออย่างเหมาะสม บันทึกความรู้ วิเคราะห์ สรุป เป็นองค์ความรู้ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ถ่ายทอด เผยแพร่ และนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

5. อยู่อย่างพอเพียง ผู้ที่อยู่อย่างพอเพียง หมายถึง ผู้ที่ดำเนินชีวิตอย่างประมาณตน มีเหตุผล รอบคอบ ระมัดระวัง อยู่ร่วมกับผู้อื่นด้วยความรับผิดชอบ ไม่เบียดเบียนผู้อื่น เห็นคุณค่าของทรัพยากรต่าง ๆ มีการวางแผนป้องกันความเสี่ยงและพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง

6. มุ่งมั่นในการทำงาน ผู้ที่มุ่งมั่นในการทำงาน หมายถึง ผู้ที่มีลักษณะซึ่งแสดงออกถึงความตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายด้วยความเพียรพยายาม พุ่งเพ่งกำลังกาย กำลังใจ ในการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ให้สำเร็จลุล่วงตามเป้าหมายที่กำหนดด้วยความรับผิดชอบ และมีความภาคภูมิใจในผลงาน

7. รักความเป็นไทย ผู้ที่รักความเป็นไทย หมายถึง ผู้ที่มีความภาคภูมิใจ เห็นคุณค่า ชื่นชม มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ สืบทอด เผยแพร่ภูมิปัญญาไทย ขนบธรรมเนียม ประเพณี ศิลปะและวัฒนธรรมไทย มีความกตัญญูกตเวที ใช้ภาษาไทยในการสื่อสารอย่างถูกต้องเหมาะสม

8. มีจิตสาธารณะ ผู้ที่มีจิต หมายถึง ผู้ที่มีลักษณะเป็นผู้ให้และช่วยเหลือผู้อื่น แบ่งปันความสุขส่วนตนเพื่อทำประโยชน์แก่ส่วนรวม เข้าใจ เห็นใจผู้ที่มีความเดือดร้อน อาสาช่วยเหลือสังคม อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ด้วยร่างกาย สติปัญญา ลงมือปฏิบัติเพื่อแก้ปัญหา หรือร่วมสร้างสรรค์ สิ่งที่ดีงามให้เกิดในชุมชน โดยไม่หวังสิ่งตอบแทน การนำคุณลักษณะอันพึงประสงค์ทั้ง 8 ประการดังกล่าวไปพัฒนาผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผลนั้น สถานศึกษาต้องมีความเข้าใจเกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์อย่างชัดเจน โดยพิจารณาจากนิยาม ตัวชี้วัด พฤติกรรมบ่งชี้ และเกณฑ์การให้คะแนนของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2551 ก : 98)

เอกสารเกี่ยวกับคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ของนักเรียน

คุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ เป็นคุณลักษณะประการหนึ่งที่มีความสำคัญ ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ในฐานะเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ในการนำเสนอเอกสารเกี่ยวกับคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ จะนำเสนอในส่วนของความหมายของคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ พฤติกรรมบ่งชี้ของคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ และวิธีการวัดและประเมินคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ความหมายของคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้

มีนักการศึกษาและนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายใฝ่เรียนรู้ไว้ในลักษณะต่าง ๆ ดังนี้

สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (2533 : 6 – 17) ให้ความหมายของใฝ่รู้ใฝ่เรียน หมายถึง การใช้วิธีการต่าง ๆ ที่ถูกต้องและเหมาะสมในการมุ่งแสวงหาความรู้ เพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจในสิ่งต่าง ๆ

สมชาย ฐานวุฑโฒ (2533 : 51) กล่าวว่า ผู้ที่มีความใฝ่รู้ใฝ่เรียนหรือที่เรียกว่า พหุสูต หมายถึง ความเป็นผู้ฉลาดรู้ คือ ผู้ที่รู้จักเลือกเรียนในสิ่งที่ควรรู้ เป็นผู้ที่ศึกษาเล่าเรียนมามาก ได้ยินได้ฟังมามาก และเป็นคนช่างสังเกต ซึ่งคุณสมบัติเหล่านี้เป็นต้นทางแห่งปัญญา ทำให้เกิดความรู้สำหรับบริหารงานชีวิต และเป็นกุญแจไปสู่ลาภยศ สรรเสริญ สุข และทุกสิ่งที่เราปรารถนา

รุจิร ภู่อาระ และคนอื่น ๆ (2535 : 1) ได้กล่าวว่า การใฝ่รู้ใฝ่เรียน หมายถึง ความต้องการศึกษาหาความรู้ ทั้งในชั้นเรียนและนอกห้องเรียน เพื่อให้ตนเองมีความรู้กว้างขวาง เป็นบุคคลที่สมบูรณ์ และมีอนาคตที่ก้าวหน้า

วินัย พัฒนรัฐ และคณะ (2538 : 1) กล่าวว่า ความใฝ่รู้ หมายถึง ความมุ่งหวัง ความปรารถนาที่จะแสวงหาความรู้ เพื่อจะรับความรู้ในเรื่องต่าง ๆ ที่ตนเองยังไม่รู้ อย่างสม่ำเสมอ ซึ่งการแสวงหาความรู้อยู่เสมอจะเป็นการเพิ่มพูนสติปัญญา ทำให้คนมีเหตุผล มีความรับผิดชอบ มีความมั่นใจในตนเอง และจะนำความรู้ความสามารถไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเอง ครอบครัว สังคม และประเทศชาติได้

กรมวิชาการ (2539 : 5) ให้ความหมายว่า การใฝ่รู้ คือ การแสวงหาความรู้อยู่เสมอ เป็นการเพิ่มพูนสติปัญญา ทำให้คนมีเหตุผล มีความรับผิดชอบ และมั่นใจในตนเอง

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2539 : 15) ได้กล่าวว่า คุณลักษณะใฝ่รู้ใฝ่เรียน หมายถึง คุณลักษณะทางจิตใจและพฤติกรรมที่แสดงถึงความกระตือรือร้น สนใจ ตักใฝ่ฝึกค้น แสวงหาความรู้ด้านต่าง ๆ ตลอดจนความสามารถในการจำแนก เปรียบเทียบ และวิเคราะห์ เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในการดำเนินชีวิตได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

ภัทรา นิคมานนท์ (2540 : 219) ได้กล่าวว่า การใฝ่รู้ใฝ่เรียน หมายถึง การศึกษาหาความรู้วิทยาการสมัยใหม่เพื่อพัฒนาวิชาชีพของตน

แบบเรียนแนวหน้าชุดพัฒนากระบวนการหลักสูตรใหม่ กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย กรมวิชาการ(2525 : 89) กล่าวว่า การใฝ่รู้ใฝ่เรียน หมายถึง ความมุ่งหวังความปรารถนาที่จะแสวงหาความรู้และได้รับความรู้ในสิ่งต่าง ๆ ที่ตนเองยังไม่รู้อย่างสม่ำเสมอ คนที่มีนิสัยใฝ่รู้มักชอบซักถาม จดบันทึกหรืออ่านหนังสืออยู่เป็นประจำ และสามารถนำความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์แก่ตนเองครอบครัว สังคม และประเทศชาติ

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2541 : 39) ได้กล่าวว่า การใฝ่รู้ใฝ่เรียน หมายถึง การเรียนรู้ที่จะแสวงหาความรู้อย่างกว้างขวาง และเพียงพอกับโอกาสที่จะสามารถทำงานได้ และเพื่อจะได้ประโยชน์จากโอกาสทางการศึกษาที่มีให้ตลอดชีวิต

สุภาพร มากแจ้ง (2544 : 9) พระบรมราชาบาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงกล่าวว่า ความฉลาดรู้หรือความใฝ่รู้ใฝ่เรียน หมายถึง รู้แล้วสามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้จริง ๆ โดยไม่เป็นพิษเป็นโทษ การศึกษาเพื่อความฉลาดรู้ต้องยึดหลักอย่างน้อย 2 ประการ ประการแรกเมื่อจะศึกษาสิ่งใดเรื่องใดให้รู้จริงควรจะได้ศึกษาให้ตลอด ครอบคลุม ทุกแง่ทุกมุม ไม่ใช่เรียนรู้แต่เพียงบางส่วนบางตอนหรือฟังเลื่องเฉพาะแต่เพียงบางแง่บางมุม อีกประการหนึ่งซึ่งจะต้องปฏิบัติประกอบกันไปเสมอ คือ ต้องพิจารณาศึกษาเรื่องนั้นๆ ด้วยความคิดจิตใจที่ตั้งมั่นเป็นปรกติเที่ยงตรงและเป็นกลาง

พิทักษ์ วงแหวน (2546 : 11) ได้สรุปว่า พฤติกรรมใฝ่เรียน หมายถึง การที่นักเรียน มีการกระทำหรืออาการแสดงออกเพื่อตอบสนองสิ่งเร้า โดยมีลักษณะเป็นผู้ที่มีนิสัยรักการอ่าน มีความกระตือรือร้นและสนใจเรียนรู้จากแหล่งต่างๆ มีทักษะในการแสวงหาความรู้ สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองและพยายามพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

บงอร เกิดคำ (2549 : 10) ได้สรุปว่า คุณลักษณะใฝ่รู้ใฝ่เรียน หมายถึง คุณลักษณะทางจิตใจและพฤติกรรมที่ผู้เรียนแสดงออกแสดงถึงความกระตือรือร้น สนใจ ใฝ่คิดค้น เสาะแสวงหาความรู้ด้านต่างๆตลอดจนความสามารถในการจำแนก เปรียบเทียบ และวิเคราะห์เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในการดำรงชีวิตได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

ปิลันญา วงศ์บุญ (2550 : 11) ได้สรุปว่า คุณลักษณะใฝ่รู้ใฝ่เรียน หมายถึง คุณลักษณะทางจิตใจที่แสดงถึงความปรารถนา ความอยากรู้อยากเห็น ความกระตือรือร้น ความสนใจ ความพอใจที่จะแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ทั้งความรู้ด้านการเรียนและสภาพแวดล้อมรอบตัว มีความรู้เท่าทันวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี สามารถนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาตนเองและในการดำเนินชีวิตประจำวันได้

กระทรวงศึกษาธิการ (2551 ข : 24) ให้ความหมายของคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกถึงความตั้งใจ เพียรพยายามในการเรียน แสวงหาความรู้จาก แหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอก โรงเรียน

จากการศึกษาความหมายของคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ สรุปได้ว่า คุณลักษณะใฝ่ เรียนรู้ หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกถึงความกระตือรือร้น ความสนใจ ตั้งใจ เพียร พยายามในการเรียนและแสวงหาความรู้ด้วยตนเองจากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ และนำไป ประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

2. พฤติกรรมบ่งชี้ของคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้

ใฝ่เรียนรู้เป็นคุณลักษณะที่พึงมีและเกิดขึ้นในตัวผู้เรียน เพื่อที่จะเป็นบุคคลที่มี ประสิทธิภาพ สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ซึ่งพฤติกรรมบ่งชี้ของ คุณลักษณะใฝ่เรียนรู้เป็นพฤติกรรมที่ผู้เรียนแสดงออก มีนักวิชาการ และนักการศึกษา หลายท่านได้กล่าวไว้ดังนี้

สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (2533 : 6 – 15) ได้สรุปว่า คุณลักษณะที่เป็นตัวบ่งชี้ความใฝ่รู้ใฝ่เรียน ไว้ดังนี้

1. การเป็นคนช่างสังเกต
2. การเป็นคนช่างคิดช่างสงสัย
3. การเป็นคนมีเหตุผล
4. การเป็นคนมีความทะเยอทะยานมีความอดทน
5. การเป็นคนมีความริเริ่ม
6. การเป็นคนทำงานอย่างมีระบบ

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2540 : 14) กล่าวถึง ลักษณะของผู้ ที่มีความสนใจใฝ่รู้ใฝ่เรียน และสร้างสรรค์ต้องมีลักษณะดังนี้

1. มีความชอบ ชื่นชมและการเห็นคุณค่าของสิ่งต่าง ๆ
2. มีความใฝ่ฝันและจินตนาการ
3. มีการแสวงหาแนวทางใหม่
4. มีความกระตือรือร้น อยากรู้อยากเห็น
5. มีความตั้งใจ การเอาใจใส่ทำให้ดีกว่าเดิมอยู่เสมอ
6. มีความกล้า การริเริ่มและการตัดสินใจ
7. มีความเพียรพยายาม มุ่งมั่น บากบั่น มีความสงบ มีสมาธิในการทำสิ่ง

ต่าง ๆ ไม่ย่อท้อ

แบบเรียนแนวหน้าชุดพัฒนา กระบวนการหลักสูตรใหม่ กลุ่มส่งเสริมลักษณะนิสัย รุจิ ภูสาระ (2541 : 1) ได้สรุปว่า พฤติกรรมบ่งชี้ของคุณลักษณะใฝ่รู้ใฝ่เรียน ไว้ดังนี้

1. เป็นคนช่างสังเกตสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัว
2. เป็นคนที่ไม่อยู่นิ่ง ชอบศึกษาค้นคว้าอยู่เสมอ
3. ชอบอ่านหนังสือ ฟังข่าวสาร และสะสมภาพเกี่ยวกับความรู้
4. ชอบประดิษฐ์สิ่งต่าง ๆ
5. มีความคิดสร้างสรรค์อยู่เสมอ
6. มักสงสัย ชอบซักถามเกี่ยวกับเหตุการณ์ สิ่งที่พบเห็น และเรื่องราวต่าง ๆ
7. เป็นคนขยัน มานะบากบั่น มีความสนุกสนานในการเรียนและการทำงาน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2542 : 37) กล่าวถึง ลักษณะของผู้ที่มีความใฝ่รู้ใฝ่เรียน ดังนี้

1. มีนิสัยรักการอ่าน
2. มีความกระตือรือร้น
3. กล้าแสดงความคิดเห็น
4. ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง
5. ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

สุภาพร มากแจ้ง (2544 : 7 – 14) ได้กล่าวถึง คุณลักษณะใฝ่รู้ใฝ่เรียน ตามแนวพระราชจริยวัตร และพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ได้ดังนี้

1. มีความอยากรู้
2. มีความตั้งใจจริง มุ่งมั่นที่จะรู้
3. มีความรักเรียน
4. มีเหตุผล
5. ความคิดริเริ่ม
6. การฝึกฝนค้นคว้า
7. รักการอ่าน
8. ความขยันหมั่นเพียร

กระทรวงศึกษาธิการ (2551 ก : 24) ได้สรุปว่า พฤติกรรมตัวบ่งชี้ของ
 คุณลักษณะ ใฝ่เรียนรู้ตามตัวชี้วัดไว้ดังนี้
 ตัวชี้วัดที่ 1 ตั้งใจ เพียรพยายามในการเรียนและเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้
 มีพฤติกรรมบ่งชี้ ดังนี้

1. ตั้งใจเรียน
2. เอาใจใส่และมีความเพียรพยายามในการเรียนรู้
3. สนใจเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ต่างๆ

ตัวชี้วัดที่ 2 แสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ทั้งภายในและภายนอก
 โรงเรียน ด้วยการเลือกใช้สื่ออย่างเหมาะสม สรุปเป็นองค์ความรู้ และสามารถนำไปใช้ใน
 ชีวิตประจำวันได้ มีพฤติกรรมบ่งชี้ ดังนี้

1. ศึกษาค้นคว้าหาความรู้จากหนังสือ เอกสาร สิ่งพิมพ์ สื่อเทคโนโลยีต่างๆ
 แหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน และเลือกใช้สื่อได้อย่างเหมาะสม
2. บันทึกความรู้ วิเคราะห์ตรวจสอบจากสิ่งที่เรียนรู้ สรุปเป็นองค์ความรู้
3. แลกเปลี่ยนความรู้ ด้วยวิธีการต่างๆ และนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน

จากคุณลักษณะของผู้ที่มีความใฝ่เรียนรู้ดังกล่าวมาแล้วข้างต้น สามารถแสดง
 การเปรียบเทียบให้เห็นถึงคุณลักษณะที่ร่วมกัน และคุณลักษณะที่ต่างกัน ของแนวคิดทั้ง 6
 แนวคิดข้างต้น ได้ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบลักษณะของคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ทั้ง 6 แนวคิด

คุณลักษณะ	แนวคิด						รวม
	ช่างสังเกตและ วิเคราะห์เทคโนโลยี	สามารถ พัฒนาแนวคิด	แบบเรียน พัฒนา	สามารถ การศึกษ	แนวพระบรมราชโองการ หรือ มาก	กระทรวงศึกษาธิการ	
1. เป็นคนช่างสังเกตอยาก เห็น	✓	✓	✓		✓		4
2. เป็นคนมีเหตุผล	✓				✓		
3. กล้าคิดริเริ่มสร้างสรรค์	✓	✓	✓	✓	✓		5

คุณลักษณะ	แนวคิด							รวม
	สถาบันส่งเสริมการสอน วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	สำนักงานคณะกรรมการ วัฒนธรรมแห่งชาติ	แบบเรียนแนวหน้า ชุดพัฒนา	สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาแห่งชาติ	แนวพระบรมราชโองการ พร. มกน.๕	กระทรวงศึกษาธิการ	ร	
4. เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้							✓	
5. มีความเพียรพยายามและตั้งใจ		✓				✓	✓	3
6. มีความขยัน และอดทน	✓		✓	✓	✓			4
7. ทำงานอย่างมีระบบ	✓							1
8. ชอบศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง			✓	✓				2
9. แสวงหาความรู้ใหม่ๆ		✓			✓	✓		1
10. มีนิสัยรักการอ่าน			✓					1
11. เห็นคุณค่าของสิ่งต่างๆ				✓				1
12. ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์					✓		✓	1
13. ชอบแลกเปลี่ยนความรู้								1

จากตารางที่ 1 ผู้วิจัยได้คัดเลือก โดยเลือกสังเคราะห์พฤติกรรมบ่งชี้ของผู้ที่มีคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ที่มีความดีตั้งแต่ 3 แนวคิดขึ้นไปจากแนวคิดทั้งหมด อาจสรุปเป็นพฤติกรรมบ่งชี้โดยรวมดังนี้

1. เป็นคนช่างสังเกตอยากรู้อยากเห็น หมายถึง คนที่มีลักษณะชอบฟัง ชอบอ่านชอบค้นคว้าหาความรู้ ชอบติดตามข่าวสารเรื่องราวต่าง ๆ เพื่อเพิ่มพูนความรู้ของตนเองอยู่เสมอ
2. มีความเพียรพยายามและตั้งใจ หมายถึง มีความสนใจ มุ่งมั่นที่จะศึกษาหาความรู้หรือทำกิจกรรมให้สำเร็จตามที่ตั้งจุดมุ่งหมายไว้อย่างเต็มความสามารถ เช่น ตั้งใจฟังครูสอน ตั้งใจทำการบ้านโดยไม่มีใครมาบังคับ
3. มีความขยันและอดทน หมายถึง การมีความมุ่งมั่นขยันขันแข็งในการศึกษาเล่าเรียน การแสวงหาความรู้โดยไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค และความยากลำบาก เช่น ทำการบ้านมากกว่าที่ครูมอบหมาย
4. มีความคิดริเริ่มมั่นใจในตนเอง หมายถึง การแสดงออกซึ่งความเชื่อมั่น และความกล้าในการทำกิจกรรม และแสวงหาความรู้ในรูปแบบต่าง ๆ ในทางที่ถูกต้องและเหมาะสม เช่น กล้าซักถามครูในสิ่งที่ตนเองสงสัย เข้าร่วมในกิจกรรมที่ตนเองสนใจ เป็นต้น

3. การวัดและประเมินคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้

การที่จะบอกว่าบุคคลมีคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้มากน้อยแค่ไหน จำเป็นต้องมีการวัดและประเมินมีนักวิชาการและนักการศึกษาได้เสนอรูปแบบการวัดไว้หลายท่าน ดังนี้

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2539 : 100) ให้แนวทางในการตรวจสอบคุณลักษณะใฝ่รู้ใฝ่เรียนของผู้เรียน ครู อาจารย์ ผู้สอน อาจใช้วิธีการสังเกตความถี่ของการแสดงออกของนักเรียนในเรื่องการฟัง การถาม การอ่าน การคิด การเขียน การดู และการทดลองปฏิบัติ เช่น เข้าร่วมรับฟังกิจกรรมวิชาการทางวิชาการของโรงเรียนหรือชุมชน อ่านหนังสือหรือค้นคว้าในห้องสมุด ร่วมวางแผนแก้ปัญหาเป็นกลุ่ม โดยเครื่องมือนี้สร้างเป็นแนวทางในการตรวจสอบคุณลักษณะใฝ่รู้ใฝ่เรียนเท่านั้น ยังไม่ได้รับการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

เสาวนีย์ กานต์เดชารักษ์ (2539 : 112) สร้างแบบรายงานการปฏิบัติตนของนักศึกษาเป็นแบบประเมินตนเองเกี่ยวกับการปฏิบัติตนของนักศึกษาเพื่อวัดความใฝ่รู้ โดยสร้างเป็นคำถามปลายเปิด 3 ข้อ เพื่อให้ผู้เรียนอธิบายถึงการปฏิบัติตนขณะเรียน โดยตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือจากการตรวจสอบของผู้เชี่ยวชาญ 3 คน เพื่อตรวจสอบความเชื่อมั่นของแบบวัด วิเคราะห์ค่าร้อยละในการนำเสนอค่าระดับความใฝ่รู้ เสนอโดยใช้เกณฑ์ 3 ระดับ คือ ดีปานกลาง และต่ำ คำนวณจากอันตรภาคชั้น

ภัทธา นิคมานนท์ (2540 : 153 – 154) กล่าวว่า พฤติกรรมด้านจิตพิสัยเป็นพฤติกรรมภายใน แต่สามารถสังเกตได้จากพฤติกรรมที่แสดงออก ในการวัดต้องใช้เครื่องมือซึ่งเป็นสถานการณ์หรือแบบทดสอบ ไปกระตุ้นให้ผู้ถูกวัดแสดงพฤติกรรมออกมา เครื่องมือวัดด้าน จิตพิสัยมีหลายประเภทและที่นิยมใช้กันมาก ได้แก่ มาตรฐานส่วนประมาณค่า แบบสำรวจรายการแบบวัดเชิงสถานการณ์ และการสังเกต

บุญชม ศรีสะอาด (2541 : 54) กล่าวว่า แบบทดสอบสถานการณ์สมมุติเป็นแบบทดสอบที่สร้างสถานการณ์คล้ายๆ ชีวิตจริง และให้ผู้ตอบแสดงพฤติกรรมที่วัดได้ ออกมา และเป็นแบบทดสอบที่วัดคุณลักษณะด้านจิตพิสัยได้มากกว่ารูปแบบอื่น

นิภา วงษ์สุรภินันท์ (2548 : 78) ได้สร้างแบบวัดคุณลักษณะใฝ่รู้ใฝ่เรียนสำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 จำนวน 66 ข้อแบบวัดมีลักษณะเป็นสถานการณ์ 3 ตัวเลือก โดยตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ด้านอำนาจจำแนก ความเที่ยงตรงและความเชื่อมั่น

จากการศึกษาเครื่องมือวัดคุณลักษณะแบบต่างๆ ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้แบบวัดเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ ซึ่งเป็นแบบวัดสถานการณ์จำนวน 3 ตัวเลือก ให้คะแนน คือ 1 2 และ 3

ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ของนักเรียน

1. การอบรมเลี้ยงดู

การอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดาหรือผู้ปกครองมีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะช่วยให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในชีวิตและเป็นตัวบ่งชี้ถึงบุคลิกภาพ และพฤติกรรมของผู้เรียน ในการนำเสนอเอกสารที่เกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูจะนำเสนอในส่วนของ ความหมายของการอบรมเลี้ยงดู ประเภทของการอบรมเลี้ยงดู ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1.1 ความหมายของการอบรมเลี้ยงดู

มีนักการศึกษาหลายท่าน ให้ความหมายของการอบรมเลี้ยงดูไว้ในทัศนะที่ต่างกัน ดังนี้

เครก (Crag, Grace. 1979 : 91 ; อ้างอิงใน อัจฉรา สุขารมณ. 2528 : 61) ได้ให้ความหมายของการอบรมเลี้ยงดู หมายถึง กระบวนการที่บุคคลได้เรียนรู้ในการพัฒนา ทักษะคิด ความเชื่อ ค่านิยม ความรู้และความหวังของสังคม ตลอดจนการปฏิบัติตนให้เหมาะสมกับบทบาทของตนในสังคมนั้น ๆ ด้วย

ไรท์ (Wright. 1981 : 39 ; อ้างอิงใน อรรถยา กาญจนนา. 2546 : 31) ได้ให้ความหมายของการอบรมเลี้ยงดู หมายถึง การปฏิบัติของบิดามารดาหรือผู้ปกครองที่มีต่อเด็กใน 4 ด้าน คือ การควบคุม การเป็นแบบอย่างแก่เด็ก การให้รางวัล และการลงโทษ

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2524 : 21) ได้ให้ความหมายของการอบรมเลี้ยงดู หมายถึง การที่บิดา มารดา หรือผู้ดูแลเด็กปฏิบัติต่อเด็ก ในลักษณะที่ผู้เลี้ยงดูกับเด็กมีการติดต่อเกี่ยวข้องกันอันเป็นทางให้ผู้เลี้ยงดูสามารถให้รางวัลหรือลงโทษการกระทำต่าง ๆ ของเด็กได้ และเด็ก ยังมีโอกาสสังเกตและเลียนแบบการกระทำต่าง ๆ ของผู้เลี้ยงดูอีกด้วย

เพ็ญแข ประจันปัจฉิม (2536 : 19) ได้กล่าวว่า การอบรมเลี้ยงดู จัดเป็นวิธีการ กล่อมเกลานุคคล ซึ่งมีการให้รางวัลและการลงโทษเป็นประเด็นสำคัญในการกล่อมเกลานุคคลให้มีลักษณะตามที่สังคมต้องการ

อุไรวรรณ คະนิงสุขเกษม และคณะ (2540 : 18) กล่าวว่า การอบรมเลี้ยงดูเป็นการกระบวนการต่อเนื่องตลอดด้วยเด็ก และการเลี้ยงดูของพ่อแม่จะมีผลบางประการต่อพฤติกรรม การแสดงออกของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ส่วนหนึ่งเป็นผลสืบเนื่องมาจากการเลี้ยงดูของพ่อแม่ ในสถาบันครอบครัว อันเป็นสถาบันแรกสุดทางสังคมที่เด็กเป็นสมาชิก ผลการเลี้ยงดู และประสบการณ์ต่าง ๆ ที่เด็กได้รับในระยะต้นของชีวิต จะมีอิทธิพลอย่างมากต่อการ

วางรากฐานชีวิตของเด็กต่อไปการเลี้ยงดูเด็กให้มีคุณภาพจึงเป็นสิ่งที่สำคัญที่จะทำให้เด็กเติบโตมาเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพและเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาสังคมและประเทศชาติสืบไปในอนาคต

สมคิด อิสระวัฒน์ (2542 : 10) ได้ให้ความหมายของการอบรมเลี้ยงดู หมายถึง กระบวนการในการพัฒนาทัศนคติ ความเชื่อ ค่านิยมของบุคคลในสังคม เป็นเรื่องของการถ่ายทอดความคิด ความเชื่อและวิธีการปฏิบัติซึ่งแต่ละบุคคลได้เรียนรู้จากสิ่งแวดล้อม และจากการอบรมการถ่ายทอดวัฒนธรรม จากการศึกษาเอกสารสรุปได้ว่า การอบรมเลี้ยงดู หมายถึง การกระทำหรือการแสดงออกที่พ่อแม่หรือผู้ปกครองปฏิบัติต่อกันทั้งทางวาจาและกิริยาท่าทาง ในลักษณะของการอบรมสั่งสอนเอาใจใส่ดูแลชี้แนะให้รางวัลและลงโทษ

1.2 ประเภทของการอบรมเลี้ยงดู

นักการศึกษาและนักวิชาการหลายท่านได้กล่าวถึงประเภทของการอบรมเลี้ยงดูไว้หลายรูปแบบในลักษณะต่าง ๆ กัน ดังนี้

เซอร์ลอค (Hurlock. 1984 : 402 – 403) ได้แบ่งรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูเป็น 3

แบบ ดังนี้

1. การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน (Autocratic rearing) หมายถึง การอบรมเลี้ยงดูที่บุตรรู้สึกว่ามีอำนาจมากกว่าตัวของตัวเอง ยับยั้งก้าวร้าวทำให้ตนรู้สึกผิด เมื่อแสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม ถูกบังคับให้ทำตามต้องการของบิดามารดา บิดามารดา ใช้คำพูดให้ตนเองรู้สึกอับอาย

2. การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย (Democratic rearing) หมายถึง การอบรมเลี้ยงดูที่บุตรรู้สึกว่าตนเองได้รับการตามใจต่อตนเองอย่างยุติธรรม บิดามารดามีความอดทน ไม่ตามใจจนเกินไปและเข้มงวดกวดขันจนเกินไป ยอมรับความสามารถ และความคิดเห็นของบุตร ให้ความร่วมมือตามโอกาสอันควร

3. การเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย (Laissez - faire rearing) หมายถึง การอบรมเลี้ยงดูที่บุตรรู้สึกว่าตนเองได้รับการตามใจและไม่ได้รับการเอาใจใส่ คำแนะนำช่วยเหลือจากบิดามารดาเท่าที่ควร

โรเจอร์ (Rogers. 1972 : 65) ได้แบ่งการอบรมเลี้ยงดูเป็น 3 แบบ ดังนี้

1. การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย หมายถึง การอบรมเลี้ยงดูที่พ่อแม่ให้ความรักความอบอุ่น มีเหตุผล ยอมรับความคิดเห็นและความสามารถของลูกให้ลูกมีส่วนร่วม

ร่วมรับรู้ในกิจกรรมบางอย่าง และให้ความร่วมมือกับลูกตามโอกาสอันควร การอบรมเลี้ยงดูแบบนี้ทำให้เด็กรู้สึกว่าคุณเองได้รับความยุติธรรม

2. การอบรมเลี้ยงดูแบบทอดทิ้งหรือปฏิเสธ หมายถึง การอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ไม่ให้ความเอาใจใส่ดูแล ไม่ให้การสนับสนุนหรือคำแนะนำใด ๆ พ่อแม่จะปล่อยให้ลูก ๆ ทำอะไรได้ตามใจชอบเด็กมักมีความรู้สึกว่าคุณเองไม่ได้รับความอบอุ่นจากแม่เท่าที่ควร

3. การอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความคุ้มครองเกินไป หมายถึง การอบรมเลี้ยงดูที่พ่อแม่ หนุนนอมลูก ไม่ยอมให้ลูกตัดสินใจหรือลงมือทำอะไรด้วยตัวเอง พ่อแม่จะเป็นผู้ทำให้โดยตลอดทำให้เด็กไม่เป็นตัวของตัวเอง ไม่รู้จักคิด ไม่รู้จักตัดสินใจ และมีความรู้สึกว่าคุณเองเป็นเด็กอยู่เสมอ

แอลเดอร์ (Elder, 1982 : 150 – 155 ; อ้างอิงใน อรรถวรรณ พานิชปฐมพงศ์. 2542 : 25) ได้อธิบายถึงลักษณะของการเป็นพ่อแม่ในแบบต่าง ๆ ไว้ 7 แบบ ซึ่งมีตั้งแต่เคร่งครัดมากที่สุด ไปจนถึง ที่ปล่อยปละละเลยมากที่สุดไว้ ดังนี้

1. แบบเผด็จการ (Autocratic) ผู้เป็นพ่อแม่ คือ อำนาจทุกอย่างซึ่งลูกที่อยู่ในปกครอง ไม่มีสิทธิที่จะแสดงความคิดเห็นในเรื่องใด ๆ เลยและยังไม่มีโอกาสได้ตัดสินใจใด ๆ แม้แต่ในเรื่องส่วนตัว

2. แบบอำนาจนิยม (Authoritarian) เด็กวัยรุ่นอาจแสดงความคิดเห็นหรือเสนอแนะได้บ้างแต่การตัดสินใจครั้งสุดท้ายขึ้นอยู่กับพ่อแม่

3. แบบประชาธิปไตย (Democratic) มีการศึกษาและถกเถียงอย่างอิสระระหว่างพ่อแม่กับลูก ๆ ซึ่งเกี่ยวกับพฤติกรรมของลูก ๆ และลูกอาจตัดสินใจบางอย่างได้ แต่การตัดสินใจจะต้องขึ้นกับความเห็นชอบของพ่อแม่ด้วย ซึ่งก็หมายความว่าพ่อแม่มีส่วนร่วมในการตัดสินใจของลูก

4. แบบเสมอภาค (Equalitarian) ในเรื่องต่าง ๆ เกี่ยวกับพฤติกรรมของลูก การตัดสินใจปัญหาต่าง ๆ พ่อแม่ลูกมีความเสมอภาคกันที่จะแชร์ความคิดอ่านซึ่งกันและกัน

5. แบบตามใจ (Permissive) การตัดสินใจเกี่ยวกับปัญหาหรือพฤติกรรมต่าง ๆ ของลูกลูกสามารถที่จะตัดสินใจปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างอิสระ แต่คำแนะนำของพ่อแม่ก็ยังได้รับความเคารพเชื่อฟังอยู่มาก

6. แบบปล่อยตามสบาย (Laissez – faire) ลูกสามารถทำอะไรก็ได้ทุกอย่าง อิสระเสรี โดยไม่จำเป็นต้องฟังคำแนะนำจากพ่อแม่หรือไม่ ลูกมีอำนาจในการตัดสินใจทุกอย่างด้วยตนเองที่เกี่ยวข้องกับตัวของเขาซึ่งพ่อแม่จะไม่มาเกี่ยวข้องด้วย

7. แบบปล่อยปละละเลย (Ignoring) พ่อแม่ไม่สนใจว่าลูกจะทำอะไร
อย่างไร หรือมีความสนใจน้อยมาก ไม่สนใจพยายามชักจูงพฤติกรรมของลูกเลย

จรรยา สุวรรณทัต และคณะ (2521 : 87) สรุปว่า การอบรมเลี้ยงดูเด็กของพ่อ
แม่คนไทยนั้น มีอยู่ 3 แบบ ดังนี้

1. แบบให้ความรัก คือ การอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความอบอุ่นเป็นกันเองและ
ยกย่องเด็กให้รางวัลเด็กด้วยการให้ความรักและตามใจเด็กพอสมควร มักพบในครอบครัวที่พ่อ
แม่อยู่ด้วยกัน

2. แบบลงโทษ คือ การอบรมเลี้ยงดูที่พ่อแม่ใช้การลงโทษเด็ก เมื่อเด็กทำ
ผิดด้วยการดุด่าหรือเขียนตีตามแต่ลักษณะของความผิดและมักพบมากในครอบครัวถึงแก่กรรม
หรือแยกกันอยู่

3. แบบเรียกร้องจากเด็ก เป็นการอบรมเลี้ยงดูที่พ่อแม่คาดหวังว่าลูกของตน
จะต้องเป็นไปตามที่ตนคาดหวังไว้ พ่อแม่จะเป็นผู้กำหนดพฤติกรรมต่าง ๆ ให้ลูกทุกอย่าง ซึ่งจะ
พบ ในครอบครัวคนไทยทั่วไป

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2524 : 1 – 15) แบ่งลักษณะการอบรมเลี้ยงดูโดยให้
รายละเอียดเพิ่มเติมเป็น 4 แบบ คือ

1. แบบรักสนับสนุน คือ การอบรมเลี้ยงดูที่พ่อแม่แสดงความรักต่อลูก
อย่างเปิดเผยยอมให้ลูกมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของครอบครัว และมีความเข้าใจความรู้สึก
ของลูกอย่างดี

2. แบบควบคุม คือ การอบรมเลี้ยงดูที่พ่อแม่คอยควบคุมบังคับ และลงโทษ
ลูกเมื่อกระทำในสิ่งที่ตนไม่ต้องการ

3. แบบใช้เหตุผล คือ การอบรมเลี้ยงดูที่พ่อแม่แจกแจงเหตุผลต่าง ๆ แก่เด็ก
ในการสนับสนุนให้เด็กกระทำหรือห้ามปรามมิให้เด็กกระทำสิ่งใด

4. แบบลงโทษทางจิต เป็นการอบรมเลี้ยงดูที่ใช้การว่ากล่าวตีเตือนเด็กด้วย
วาจาเมื่อเด็กทำผิดหรือใช้วิธีขู่ว่าจะไม่รัก และตัดสิทธิ์บางอย่างที่เด็กเคยมีตามปกติ

อรพินธ์ ชูชม (2545 : 5 – 6) กล่าวว่า การอบรมเลี้ยงดูตามพัฒนาการด้านต่าง
ๆ ของเด็กในแง่ของการพัฒนาบุคลิกภาพเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน โดยมีอาจแยกการพัฒนาการ
ด้านใดด้านหนึ่งออกจากด้านอื่น ๆ ได้ ซึ่งได้แบ่งการอบรมเลี้ยงดูที่เน้นการพัฒนาในด้านต่าง ๆ
ดังนี้

1. การอบรมเลี้ยงดูที่เน้นการพัฒนาด้านร่างกาย หมายถึง การที่ผู้ใหญ่ในครอบครัวส่งเสริมความเจริญเติบโต ความแข็งแรงของร่างกาย ด้วยการฝึกให้เด็กรู้จักรักษาความสะอาดของอวัยวะต่าง ๆ ตลอดจนเสื้อผ้าและเครื่องใช้ส่วนตัว รู้จักปฏิบัติกิจวัตรประจำวันอย่างมีความสุขนิสัยที่ดีฝึกให้เด็กได้เล่นออกกำลังกายเพื่อบริหารกล้ามเนื้อส่วนต่าง ๆ และพักผ่อนอย่างเพียงพอและถูกวิธี

2. การอบรมเลี้ยงดูที่เน้นการพัฒนาด้านอารมณ์สังคม หมายถึง การที่ผู้ใหญ่ฝึกให้เด็กรู้จักปฏิบัติตนต่อหมู่คณะ รู้จักช่วยเหลือตนเองและผู้อื่นตามความสามารถ รู้จักปรับตัวเข้ากับผู้อื่นในสถานการณ์ ทั้งการเล่นและการทำงาน ตลอดจนการอยู่ร่วมกับผู้อื่น รู้จักการรับและการให้ รู้จักปฏิบัติตามมารยาท ทางสังคมง่าย ๆ เช่น สวัสดี ขอโทษ ขอบขอบคุณ และให้กล้าแสดงออกในทางที่ถูกต้อง

3. การอบรมเลี้ยงดูที่เน้นพัฒนาการด้านสติปัญญา หมายถึง การที่ผู้ใหญ่ส่งเสริมให้เด็กมีไหวพริบ เฉลียวฉลาด ฝึกให้เด็กรู้จักความหมายของคำและช่วยให้เด็กรู้จักใช้ภาษาไทยได้ถูกต้องตามวัย ให้ความสนใจฟังความคิดเห็น ตลอดจนปัญหาหรือความสงสัยของเด็ก ตอบคำถามหรือแนะนำให้เด็กเข้าใจ ได้ถูกต้องตามเหตุและผลอย่างง่าย ๆ สอนให้เด็กรู้จักระมัดระวังตัวจากสิ่งที่เป็นอันตรายในชีวิตประจำวัน ส่งเสริมให้เด็กได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริงตามความเหมาะสมส่งเสริมให้เด็กได้ดูรายการโทรทัศน์ที่มีประโยชน์ จัดหาสื่ออุปกรณ์ที่จะช่วยให้เด็กได้เกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และเปิดโอกาสให้เด็กได้ทดลองใช้จริง

4. การอบรมเลี้ยงดูที่เน้นการพัฒนาจริยธรรม หมายถึง การที่บิดามารดาปลูกฝังให้เด็กมีจิตใจเมตตา กรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ไม่เห็นแก่ตัว ซื่อสัตย์ มีสัมมาคารวะ กตัญญู กตเวทิตี เคารพผู้ใหญ่และรู้จักเกรงใจ ปฏิบัติตามคำสั่งสอนของศาสนา ฝึกให้เด็กนิยมการทำ ความดี โดยการให้ประสบการณ์ทั้งทางตรงและทางอ้อม

กรมวิชาการ (2539 : 16 – 23) ได้กล่าวถึงพฤติกรรมในการอบรมเลี้ยงดูบุตร ซึ่งควรส่งเสริมพัฒนาการของบุตรในทุก ๆ ด้าน คือ

1. การส่งเสริมพัฒนาการทางกาย เด็กจะมีพัฒนาการทางกายที่ดี ต้องเน้นในเรื่องของอาหาร ทักษะการใช้อวัยวะ และสุขภาพอนามัย

2. การส่งเสริมพัฒนาการทางอารมณ์ อารมณ์ในปัจจุบันของเด็กเกี่ยวข้องกับมาจากประสบการณ์ทางอารมณ์ที่เด็กได้รับจากที่บ้านในวัยต้น ๆ ทักษะคติที่เด็กมีต่อผู้อื่น ความสามารถที่จะขจัดความคับข้องใจและความเครียดที่เกิดขึ้น ย่อมขึ้นอยู่กับประสบการณ์

ทางอารมณ์ที่เด็กได้รับการปลุกฝังมาจากบ้าน ควรจะให้เด็กมีความสัมพันธ์อบอุ่นกับครอบครัว

3. ส่งเสริมพัฒนาการทางสังคม วิธีที่พ่อแม่ช่วยปรับปรุงการเข้าสังคมของลูก ช่วยให้ลูกมีพัฒนาการทางสังคม มีอยู่หลายวิธี คือ

3.1 สร้างบรรยากาศเป็นกันเองกับเด็ก

3.2 เอาใจใส่และพยายามเข้าใจความต้องการและความสามารถของเด็ก

3.3 ฝึกให้เชื่อมั่นในตนเองและรู้จักแพ้ชนะ

4. ส่งเสริมพัฒนาการทางสติปัญญา พัฒนาการทางสติปัญญาเป็นผลมาจากการเรียนรู้นับตั้งแต่เกิด เด็กจะเรียนรู้ตลอดเวลา จากการฟัง การเห็นและการปฏิบัติ โดยเรียนจากพ่อแม่และสิ่งแวดล้อม

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดู สรุปได้ว่า การอบรมเลี้ยงดูอาจแบ่งได้เป็น 3 ประเภท คือ การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดหรือเผด็จ การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย และการอบรมเลี้ยงดูแบบตามใจหรือปล่อยปละละเลย ซึ่งการอบรมเลี้ยงดูเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาของเด็ก ซึ่งเป็นหน้าที่ของพ่อแม่ผู้ปกครองที่ควรเอาใจใส่ดูแลทั้งพัฒนาการทางด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ ด้านสังคม และด้านสติปัญญาของเด็ก เพื่อให้เด็กเป็นบุคคลที่สมบูรณ์ เป็นคนดีของสังคมต่อไป

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูที่ศึกษาค้นคว้า ได้แก่ งานวิจัยของเฮร์ล็อก (Herlock, 1955 : 433 – 435 ; อ้างอิงใน สมคิด อิศระวัฒน์, 2542 : 15) กล่าวว่า พ่อแม่ที่อบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรัก ความอบอุ่น มีเหตุผล ให้อิสระแก่เด็กในการแสดงความคิดเห็น ได้ตอบจะทำให้เด็กมีความกระตือรือร้น มีความคิดสร้างสรรค์ มุสเสน (Mussen, 1963 : 261 ; อ้างอิงใน อัจรา สุขารมณ์, 2528 : 61) ศึกษาพบว่า บิดามารดาที่ตามใจเด็กอย่างมีเหตุผล คือปล่อยให้เด็กมีอิสระในการช่วยเหลือตนเอง สนองความต้องการในด้านความอยากรู้อยากเห็น จะทำให้เด็กมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ กล้าคิด กล้าตัดสินใจ กล้าแสดงออก และผลการศึกษาของบังอร เกิดคำ (2549 : 89) พบว่า การอบรมเลี้ยงดู มีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณลักษณะใฝ่รู้ใฝ่เรียนของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากแนวคิด ทฤษฎีและหลักฐานที่สนับสนุนดังกล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานว่า ตัวแปรการอบรมเลี้ยงดูเป็นตัวแปรพยากรณ์บางประการที่จะสามารถร่วมพยากรณ์คุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ในการวัดการอบรมเลี้ยงดูของ

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้เครื่องมือวัดเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามแบบมาตรวัดเจตคติของลิเคิร์ต

2. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นสิ่งสำคัญที่ครูต้องตระหนัก ซึ่งการจัดการเรียนการสอนที่ดี มีประสิทธิภาพมีความสำคัญต่อการพัฒนาศักยภาพของนักเรียน ในการนำเสนอเอกสารที่เกี่ยวข้องกับ การจัดการเรียนการสอน จะนำเสนอในส่วนของความหมาย ทฤษฎี การจัดการเรียนการสอน หลักการ ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และการใช้สื่อการเรียนการสอน ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

2.1 ความหมายของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นสิ่งสำคัญ ที่ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามแนวทางที่ต้องการอย่างมีประสิทธิภาพ ได้มีนักวิชาการและนักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนไว้ ดังนี้

กรมวิชาการ (2525 : 71) กล่าวว่า iva การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน หมายถึง วิธีสอนหรือเทคนิคในการสอน ซึ่งกิจกรรมการสอนและวิธีสอนมีหลายแบบ หลายประเภท

เอกชัย กี่สุขพันธุ์ (2527 : 156 – 157) กล่าวว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน หมายถึง การดำเนินงานเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ตามหลักสูตรหรือ โปรแกรมการศึกษา ซึ่งได้แก่การจัดตารางสอนการจัดครูประจำวิชา การสอนของครู

นราวัลย์ พูลพิพัฒน์ และศรีวิไล ดอกจันทร์ (2530 : 101) กล่าวว่า การสอนเป็นการจัดสถานการณ์สภาพการณ์หรือกิจกรรมเพื่อช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2536 : 1) กล่าวว่า iva การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน หมายถึง การจัดกิจกรรมที่ทำให้นักเรียนเกิดคุณลักษณะตามที่หลักสูตรต้องการ เพื่อให้นักเรียนได้รับความรู้ ความเข้าใจ ความสามารถ ความคิด มีคุณธรรม โดยแยกกิจกรรมออกเป็นสองส่วน คือ การเรียนเป็นกิจกรรมที่นักเรียนกระทำ ส่วนการสอนเป็นกิจกรรมที่ครูกระทำ ซึ่งในทางปฏิบัติแล้วกิจกรรมทั้งสองอย่างได้ทำไปพร้อมๆ กัน

สุพิมพ์ บุญชูวงศ์ (2538 : 35) ให้ความหมายไว้ว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน หมายถึง การจัดกิจกรรมที่นักเรียนเข้าไปมีส่วนร่วม และทำให้นักเรียนได้บรรลุตาม

จุดหมายที่ต้องการกิจกรรมการเรียนรู้เป็นการออกแบบในการจัดประสบการณ์ เพื่อให้ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนและมีความเข้าใจต่อการเรียนเรื่องนั้น ๆ

อารีย์ เกื้อกุล (2537 : 32) กล่าวว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เป็นกระบวนการซึ่งครูและนักเรียนร่วมกันสร้างทางการเรียนรู้ และรวมถึงการสร้างค่านิยม ความเชื่อต่าง ๆ ในอันที่จะช่วยให้นักเรียนบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ เป็นกิจกรรมในรูปแบบต่าง ๆ

กู๊ด (Good. 1959 : 532) กล่าวไว้ว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เป็นกรรมวิธีในการจัดกิจกรรม วัสดุ และแนวทางที่จะทำให้เกิดการเรียนรู้ได้ง่ายขึ้น ทั้งการศึกษา ในโรงเรียนและนอกโรงเรียน

ไวลด์ (Wiles. 1975 ; อ้างอิงใน ชาตรี ไพรินทร์. 2537 : 46) ได้ให้ความหมายของ การสอนไว้ 4 ลักษณะ ดังนี้

1. การสอน คือ การชี้แนะ การช่วยเหลือ แนะนำ จัดหาวัสดุ และส่งเสริมให้ทำสิ่งต่าง ๆ ที่ผู้เรียนอยากรู้อยากเห็น

2. การสอน คือ การให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องต่าง ๆ โดยที่ผู้สอนเป็นผู้รวบรวมความรู้เกี่ยวกับกฎเกณฑ์ตามความเป็นจริงให้ง่ายและน่าสนใจ เพื่อสะดวกแก่การที่ผู้เรียนจะได้เข้าใจและรับไว้ได้

3. การสอน คือ การที่ผู้สอนทำงานร่วมกับผู้เรียน โดยวิธีสอนแบบต่างๆ และกิจกรรมที่เหมาะสมให้กับผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนเจริญงอกงามและพัฒนาการในทางที่พึงปรารถนาตรงกับจุดประสงค์ของการศึกษา

จากการศึกษาข้างต้น สรุปได้ว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน หมายถึง พฤติกรรมการสอนและวิธีการสอนที่ครูจัดให้กับผู้เรียน โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน

2.2 ทฤษฎีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

มีนักการศึกษาและนักวิชาการหลายท่านได้นำเสนอทฤษฎีที่เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่น่าสนใจ ไว้ดังนี้

2.2.1 ทฤษฎีการสอนของบรูเนอร์ (Bruner)

พรธณี ข. เจนจิต (2538 : 205-207) ได้กล่าวถึง ทฤษฎีเกี่ยวกับการสอนของ บรูเนอร์ ซึ่งมีหลักการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางโดยสรุป คือ การเน้นความสำคัญของผู้เรียนว่าจำเป็นต้องเป็นผู้ที่มีบทบาทได้คิดค้นกระทำสิ่งต่างๆ ด้วยตนเอง (Active) ดังนั้น จึงมีการส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ด้วยวิธีค้นพบ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนนั้น จะต้องคำนึงถึง

ทฤษฎีความรู้ ความเข้าใจและทฤษฎีการสอน การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนและผู้เรียน โดยที่เน้นให้เห็นว่าพัฒนาการทางความรู้ ความเข้าใจของนักเรียนเป็นไปด้วยดีเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับการจัดสิ่งแวดล้อมของครู และครูต้องช่วยจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้รับเนื้อหาสาระซึ่งทำให้พัฒนาความรู้ใหม่

2.2.2 ทฤษฎีผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของ โรเจอร์ (Rogers)

พรณี ช. เจนจิต (2538 : 441) ได้กล่าวถึงทฤษฎีเกี่ยวกับการสอนของ โรเจอร์ (Rogers) ซึ่งมีหลักการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในลักษณะของ ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางไว้ดังนี้ คือ ลักษณะที่สำคัญของครูที่จะจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญนั้นครูจะต้องเป็นผู้ที่มีความเชื่อ มีศรัทธาในความเป็นคนของคน การที่เชื่อและไว้วางใจในความสามารถของบุคคลจะช่วยให้บุคคลนั้น ๆ พัฒนาศักยภาพของตนเอง ดังนั้นจึงควรเปิดโอกาสให้เด็กได้เลือกวิธีการที่จะเรียนเอง นอกจากนั้นครูจะต้องมีลักษณะจริงใจ เป็นคนตรง ไม่เสแสร้งในการสร้างสัมพันธภาพ จะต้องเป็นตัวของตัวเองอย่างจริง ๆ มิใช่เป็นการแสดง บทครู อาจจะโกรธ อาจจะไม่พอใจก็สามารถแสดงได้ สิ่งสำคัญคือ ครูจะต้องพยายามสื่อให้เด็กได้รับทราบถึงความรู้สึกนึกคิดที่ดีที่ครูมีต่อเด็กให้ได้ ให้เกียรตินักเรียนทั้งในแง่ของความรู้สึก และความคิดเห็น สามารถเข้าใจปฏิกิริยาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากภายในตัวเด็ก ตลอดจนการที่ตระหนักถึงกระบวนการของการศึกษาอันพึงมีต่อตัวเด็ก

2.3.3 ทฤษฎีการจัดการเรียนการสอนของคอมบ์ (Combs)

พรณี ช. เจนจิต (2538 : 442 - 444) ได้กล่าวถึงทฤษฎีของคอมบ์ (Combs) เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในลักษณะที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ไว้ว่า การช่วยให้เด็กพัฒนาความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเองในทางบวก งานของครู คือ การอำนวยความสะดวกให้กับเด็กกระตุ้นให้กำลังใจ ให้ความช่วยเหลือ เป็นผู้ร่วมคิด และเป็นเพื่อนกับเด็ก คอมบ์ (Combs) ได้เสนอลักษณะที่ดีของครู คือ เป็นผู้ที่มีความรู้ดี เป็นผู้ที่มีความไวต่อความรู้สึกของนักเรียนและเพื่อนร่วมงาน มีความศรัทธาและเชื่อว่าเด็กทุกคนมีความสามารถที่จะเรียน ได้เป็นผู้ที่มีความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเองในทางบวก ซึ่งจะนำไปสู่ความรู้สึกนึกคิดในทางบวกให้กับผู้อื่นด้วย มีความเชื่อว่าจะสามารถช่วยเหลือเด็กทุกคนให้หาคำที่ดีที่สุดเท่าที่จะทำได้ และรู้จักนำแนวความคิดจากหลาย ๆ ทฤษฎีมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

จากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีข้างต้นดังกล่าว สรุปได้ว่า ครูจะต้องเป็นผู้ที่มองเห็นคุณค่าของความเป็นคน เข้าใจความรู้สึกและอารมณ์ เชื่อและไว้วางใจในความสามารถของผู้เรียนมีความจริงใจ ให้ความอบอุ่น เป็นกัลยาณมิตร เป็นผู้ร่วมคิด เป็นเพื่อนร่วมงานของ

ผู้เรียน และเป้าหมายสำคัญของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนนั้น มุ่งในด้านเจต ควบคู่ไป
กับด้านสติปัญญา

2.3 หลักการและลักษณะการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการ
เรียนรู้ มีนักวิชาการและนักการศึกษาหลายท่าน ได้ศึกษาหลักในการจัดกิจกรรมการเรียนการ
สอน ไว้ดังนี้

กรมวิชาการ (2534 : 3 – 4) กล่าวว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนต้อง
คำนึงถึง สิ่งต่อไปนี้

1. จัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นกระบวนการ โดยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้
และเกิดทักษะในกระบวนการต่าง ๆ เพื่อที่จะนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้จากการเรียนไป
ใช้ประโยชน์ในชีวิต จะต้องสอนให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติจริง จนเกิดทักษะและเกิดความชื่นชมที่
ได้ปฏิบัติกระบวนการต่าง ๆ ที่จะต้องปลูกฝังให้เกิดขึ้น เช่น กระบวนการคิด กระบวนการ
แก้ปัญหากระบวนการทางวิทยาศาสตร์ กระบวนการแสวงหาความรู้ กระบวนการฝึกทักษะ
กระบวนการจัดการ และกระบวนการกลุ่ม เป็นต้น เพื่อให้ผู้เรียนใดเกิดความรู้ ความเข้าใจ
ค่านิยม คุณธรรมจริยธรรม ทักษะและกระบวนการต่าง ๆ ดังกล่าว ครูจำเป็นต้องเปลี่ยน
พฤติกรรมการสอนมาเป็นการสอนที่ฝึกให้ผู้เรียนมีนิสัยในการใช้ทักษะกระบวนการ ซึ่งมี 9
ขั้นตอน คือ ตระหนักในปัญหาและความจำเป็น คิดวิเคราะห์วิจารณ์ สร้างทางเลือกอย่าง
หลากหลาย ประเมินและเลือกทางเลือก กำหนดและลำดับขั้นตอนการปฏิบัติ ปฏิบัติด้วยความ
ชื่นชม ประเมินระหว่างปฏิบัติปรับปรุงให้ดีขึ้นอยู่เสมอ และประเมินผลรวม เพื่อให้เกิด
ความภูมิใจ

2. การส่งเสริมในท้องถิ่นพัฒนาหลักสูตร การพัฒนาหลักสูตรต้องคำนึงถึง
ความหลากหลายของท้องถิ่น ซึ่งแตกต่างกันทั้งทางด้านสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ เศรษฐกิจ
และสังคมดังนั้น การให้ท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร จึงทำให้ผู้เรียนได้รับ
ประโยชน์จากการเรียนรู้จากท้องถิ่นของตน และเพื่อปลูกฝังให้ผู้เรียนมีความรัก และ
ความผูกพันจากท้องถิ่นของตนเองด้วย

3. จัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแนวดำเนินการ เพื่อให้สถานศึกษาใช้
เป็นแนวทางที่จะจัดการเรียนการสอนให้ประสบความสำเร็จตามจุดหมาย โดยมีจุดเน้นสอง
ประการ คือ จัดการเรียนการสอนโดยเน้นการเรียนรู้ที่มีความหมายต่อผู้เรียนให้มากที่สุด และ
จัดการเรียนการสอนให้ยืดหยุ่นได้ตามเงื่อนไขและสภาพความต้องการของท้องถิ่น

ลอบ การรณยนิช และคณะ (ม.ป.ป. : 42 – 43) กล่าวถึง ลักษณะการจัด
กิจกรรมการเรียนการสอนที่ดีตามแนวการสอนแผนใหม่ในปัจจุบัน มี 6 ประการ ดังนี้

1. ให้เด็กได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรงด้วยการกระทำด้วยตนเองและการ
กระทำนั้นส่วนมากจะเป็นรูปธรรม

2. ให้เหมาะสมกับวัยและความเจริญเติบโตของเด็ก โดยจัดสอนเนื้อหาวิชา
ให้ยากง่ายตามความเจริญเติบโตของเด็ก

3. ให้เหมาะสมกับความแตกต่างระหว่างบุคคล

4. ส่งเสริมให้เด็กเจริญงอกงามทางร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา
และมุ่งให้เด็กมีความรู้ความเข้าใจ มีทักษะและทัศนคติที่ดีต่อการเรียนด้วย

5. ให้เด็กรู้จักอยู่ร่วมกันในสังคมประชาธิปไตย

6. สอนโดยแนะให้เด็กเรียนรู้ด้วยตนเอง

กรมการฝึกหัดครู (2530 : 9 – 10) กล่าวว่า การสอนที่ดี ควรมีลักษณะ ดังนี้

1. ผู้สอนต้องกำหนดจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมของแต่ละบทเรียน ต้อง
เตรียมเนื้อหาสื่อการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายที่วางไว้

2. ผู้สอนต้องยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล
ตลอดจน ประสบการณ์เดิมของผู้เรียน

3. ต้องสร้างบรรยากาศในการเรียนการสอนให้เหมาะแก่การเรียนรู้

4. ต้องสอนให้ผู้เรียนได้ทั้งความรู้ความสามารถ ทักษะและเจตคติ พร้อมทั้ง
จะประพฤตินั้นเป็นคนดี

5. ต้องเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้คิด ค้นคว้าหาเหตุผลในสิ่งที่เรียน

6. ควรสอนเนื้อหาให้สัมพันธ์ระหว่างวิชาด้วยกัน

7. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการวางแผน การร่วมกิจกรรมการ
เรียนการสอนรวมทั้งการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนด้วย

8. ต้องมีการวัดและประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ

9. ต้องตั้งจุดมุ่งหมายในการสอน การกำหนดวิธีสอน การใช้สื่อการเรียน
การสอนตลอดจนวัดผล ให้สอดคล้องกับตารางวิเคราะห์หลักสูตร โครงการสอน และแผน
การสอน

10. ไม่ยึดวิธีการสอนวิธีใดวิธีหนึ่งเพียงวิธีเดียว การสอนที่ดีผู้สอนต้องหา
วิธีสอนที่เหมาะสมกับบทเรียน วัยของเด็ก หลักสูตร และสภาพแวดล้อม

สุพิมพ์ บุญชูวงษ์ (2538 : 4 – 9) กล่าวว่า การสอนที่ได้อยู่ที่หลักการพื้นฐานในการสอน 4 ประการ คือ ประการแรก หลักการเตรียมความพร้อมพื้นฐาน การเตรียมความพร้อมพื้นฐาน ที่จะทำให้การสอนมีคุณภาพ ได้แก่ ต้องมีความรู้เรื่องหลักสูตรในปัจจุบัน ต้องมีความรู้เรื่องปรัชญาการศึกษา ต้องมีความรู้ ด้านเนื้อหาวิชาดี ต้องมีทักษะการสอนที่ดี ต้องมีความสามารถในการแก้ปัญหาการสอน

ประการที่สอง หลักการวางแผนและเตรียมการสอน การสอนจะมีคุณภาพไม่ได้ หากครูไม่ได้วางแผนและเตรียมการสอนดีพอ

ประการที่สาม หลักการใช้จิตวิทยาการเรียนรู้ในการสอน ครูควรมีความรู้ ทฤษฎีการเรียนรู้ที่จำเป็น ดังนี้ ทฤษฎีพฤติกรรม ทฤษฎีมนุษยนิยม ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญา นอกจากนี้ การใช้จิตวิทยาการเรียนรู้ ครูควรคำนึงถึงหลักความแตกต่างระหว่างบุคคล หลักการเร้าความสนใจ หลักการได้รับคำติชม หรือผลย้อนกลับทันที

ประการที่สี่ หลักการประเมินผลและรายงานผล เมื่อจัดกระบวนการเรียนการสอนแล้วต้องมีการวัดและประเมินผล โดยมีหลักการสามประการ ได้แก่ หลักการกำหนดจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม หลักการสร้างและการใช้เครื่องมือประเมิน และหลักการตีความหมายและรายงานผลการประเมิน

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2536 : 14 – 15) ได้เสนอแนะรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนไว้ ดังนี้

1. การเรียนการสอนแบบมุ่งประสบการณ์ภาษา เป็นการสอนภาษาจากส่วนรวมไปหาส่วนย่อยที่สามารถทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้อย่างสอดคล้องกับสภาพจริงในชีวิตประจำวันนักเรียนมีโอกาสฝึกทักษะทางภาษาอย่างต่อเนื่องตามลำดับขั้นการเรียนรู้ (ฟัง พูด อ่าน เขียน) นอกจากนี้ยังเน้นกระบวนการกลุ่ม และสามารถบูรณาการให้สัมพันธ์กับกลุ่มประสบการณ์อื่นได้

2. การเรียนการสอนโดยใช้กระบวนการสร้างนิสัย เป็นการสอนเพื่อปลูกฝังคุณลักษณะและบุคลิกภาพของนักเรียน โดยจัดกิจกรรมเป็นขั้นตอนสอดคล้องกับระดับขั้นพัฒนาการของพฤติกรรมด้านคุณลักษณะ ถ้าโรงเรียนจัดกิจกรรมตามขั้นตอนอย่างถูกต้อง นักเรียนจะเกิดคุณลักษณะที่ต้องการเป็น กิจนีสัยอย่างถาวร

3. การเรียนการสอนแบบบูรณาการ มีจุดเน้นให้นักเรียนได้เรียนรู้หลาย ๆ ด้านสอดคล้องกับกลุ่มประสบการณ์ต่าง ๆ และสอดคล้องกับชีวิตประจำวัน การเรียนมี

บรรยากาศไม่เป็นทางการ เป็นธรรมชาติ นักเรียนมีความสุขในการเรียน มีโอกาสประยุกต์ใช้ความคิดประสบการณ์ ความสามารถ ทักษะต่าง ๆ หลายด้านในเวลาเดียวกัน

4. การเรียนรู้โดยการค้นคว้าด้วยตนเอง การสอนโดยวิธีสอนแบบค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองเป็นการสอนที่เน้นให้นักเรียนมีอิสระในการแสวงหาและสร้างความรู้ ตอบสนองความสนใจใฝ่รู้ ตลอดจนฝึกการวิเคราะห์ สังเคราะห์ บูรณาการความรู้และความรับผิดชอบ

5. การเรียนรู้แบบร่วมมือหรือร่วมกันเรียนรู้ เน้นการใช้กระบวนการกลุ่มเป็นเครื่องมือในการสร้างความรู้ และแลกเปลี่ยนข้อความรู้ซึ่งกันและกัน ทำให้ได้ข้อสรุปที่สมบูรณ์มากขึ้นเนื่องจากการได้ผ่านการพิจารณา วิเคราะห์ วิจัย และปรับปรุงแล้ว นอกจากนี้ยังเป็นการส่งเสริมให้นักเรียนที่มีความแตกต่างกันทั้งด้านสติปัญญา ความสามารถและประสบการณ์ ประสบผลสำเร็จในการเรียนรู้ได้

6. การเรียนรู้จากการทำโครงการ เป็นการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานจริง ผู้เรียนจะมีโอกาสใช้ความคิดในการแก้ปัญหาด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์นักเรียนได้มีโอกาสได้ทำการทดลอง พิสูจน์สิ่งที่ตนอยากรู้ด้วยตนเอง อีกทั้งสามารถวางแผนในการทำงานและรู้จักวิเคราะห์ประเมินผลงานได้ด้วยตนเอง

7. การเรียนรู้โดยวิธีกรณีศึกษา เน้นการให้นักเรียนได้ศึกษาค้นคว้าเรื่องที่ตนเองสนใจอยากรู้หรืออยากเรียน ให้นักเรียนได้เรียนรู้เพื่อเข้าใจถึงสภาพความเป็นจริงแล้วนำมาแก้ปัญหาพร้อมกันเป็นเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับสภาพและปัญหาในชีวิตจริง ได้แก่ กรณีศึกษาปาชุมชน กรณีศึกษาสภาพแวดล้อมในโรงเรียนหรือชุมชน

8. การเรียนรู้จากห้องปฏิบัติการทางภาษา ด้วยสังคมโลกได้เปลี่ยนแปลงไปตามสภาพเศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง รวมทั้งเทคโนโลยีที่ได้พัฒนาให้มีประสิทธิภาพสูงยิ่งขึ้น ชีวิตความเป็นอยู่จึงเปลี่ยนแปลงไปมีการแข่งขันกันมากยิ่งขึ้น ความต้องการข้อมูล การตัดสินใจต้องรวดเร็วถูกต้อง ระบบการสื่อสารครอบคลุมทุกพื้นที่ทั่วโลก และสิ่งสำคัญที่ทุกคนต้องมีคือภาษาที่สามารถสื่อสารกับคนส่วนใหญ่เข้าใจกันได้ ประเทศไทยจึงจำเป็นต้องพัฒนาการเรียนการสอนด้านภาษาให้ทันสมัย รวมทั้งจัดการเรียนการสอนโดยใช้ข้อมูลข่าวสารที่หลากหลายมาประยุกต์ให้เกิดประโยชน์แก่เยาวชนได้มากที่สุด

9. การเรียนรู้จากห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ การเรียนรู้จะเกิดจากการค้นคว้าหาความรู้จากมวลข้อมูลที่มากมาย เครื่องมือที่จะนำพาเราเข้าไปถึงข้อมูลดังกล่าวเหล่านั้นได้ คือ เครื่องคอมพิวเตอร์ โดยเฉพาะในการศึกษาซึ่งถือว่าเป็นผู้สร้างเยาวชน หรือเป็น

ผู้นำทางด้านสังคมในอนาคต ดังนั้น จึงต้องเตรียมนักเรียนของเราให้เข้าสู่สังคมในอนาคตอย่างภาคภูมิใจ

10. การเรียนรู้จากห้องปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์ ในยุคที่โลกพัฒนาไปอย่างรวดเร็วนั้นมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องปลูกฝังให้นักเรียนมีเจตคติและความรู้ความสามารถพื้นฐานด้านวิทยาศาสตร์โดยการทดลอง ปฏิบัติจริง ได้สังเกตและสัมผัสกับของจริงเพื่อให้เกิดความเข้าใจอย่างแท้จริงจากการเรียนการสอน

11. การเรียนรู้จากห้องสมุด ห้องสมุดเป็นแหล่งความรู้มีบทบาทสำคัญต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนนอกหลักสูตร และกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน ผู้เรียนจะได้รับทั้งข่าวสารความรู้ประสบการณ์ ความเพลิดเพลินอีกทั้งเป็นการปลูกฝังการรู้คุณค่าของเวลา ความรับผิดชอบการใฝ่รู้ใฝ่เรียนแก่ผู้เรียนไปด้วย

กรมวิชาการ (กรมวิชาการ. 2535 ค : 43-52 ; อ้างอิงใน ศักดิ์เลิศ ประกอบผล. 2539 : 53) ได้เสนอแนะกิจกรรมด้านการเรียนการสอนที่เป็นจุดเน้นให้โรงเรียนปฏิบัติและมีการติดตามผล ดังนี้

1. การสอนเน้นกระบวนการ กิจกรรมที่ควรปฏิบัติ คือ

1.1 เสนอกรณีหรือสถานการณ์ตัวอย่างให้นักเรียนเข้าใจ และตระหนักในปัญหาและความจำเป็นของเรื่องที่ศึกษา

1.2 ชักถามให้นักเรียนคิด วิเคราะห์ วิจัย

1.3 เปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสวงหาทางเลือกในการแก้ปัญหาอย่างหลากหลาย

1.4 ให้ผู้เรียนพิจารณาตัดสินใจเลือกในการแก้ปัญหาที่เหมาะสม

1.5 ให้ผู้เรียนวางแผนการทำงานของตนเองหรือของกลุ่ม

1.6 กระตุ้นให้ผู้เรียนปฏิบัติตามแผนด้วยความชื่นชม

1.7 ให้ผู้เรียนประเมินการปฏิบัติงานเป็นระยะ

1.8 ให้ผู้เรียนปรับปรุงการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ

1.9 กระตุ้นให้ผู้เรียนประเมินความสำเร็จของงานเพื่อให้เกิดความ

ภาคภูมิใจ

2. การสอนเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง กิจกรรมที่ควรปฏิบัติ คือ

2.1 ให้ผู้เรียนได้เรียนตามความสนใจ ความถนัดและความสามารถ

2.2 ให้ผู้เรียนได้เป็นผู้กระทำกิจกรรม

2.3 ให้ผู้เรียน ได้ตัดสินใจด้วยตนเอง

2.4 ให้ผู้เรียน ได้ค้นพบด้วยตนเอง

3. การสอนเน้นกระบวนการกลุ่ม กิจกรรมที่ควรปฏิบัติ คือ

3.1 ให้ผู้เรียนทำงานเป็นกลุ่ม ในการกำหนดเป้าหมายของงาน กำหนด

งานและลำดับขั้นตอนของงาน

3.2 ชี้แนะให้ผู้เรียนแบ่งงานตามความสามารถของแต่ละคน โดยความ

เห็นชอบของกลุ่มเพื่อผลสำเร็จของงาน

3.3 ติดตาม ดูแล ให้ผู้เรียน ได้ปฏิบัติงานตามหน้าที่ที่รับผิดชอบ

3.4 แนะนำให้ผู้เรียนรับฟังคำชี้แนะ และคำวิจารณ์จากผู้อื่น เพื่อ

ปรับปรุงงาน

3.5 กระตุ้นให้ผู้เรียนชื่นชมในผลงานร่วมกัน

4. การสอนซ่อมเสริมเพื่อพัฒนาผู้เรียน กิจกรรมที่ควรปฏิบัติ คือ

4.1 มีการตรวจสอบความรู้ของผู้เรียนเป็นระยะ

4.2 มีการปรับปรุงข้อบกพร่องของผู้เรียนอย่างสม่ำเสมอ

4.3 มีการส่งเสริมความรู้และความสามารถของผู้เรียน

จากการศึกษา สรุปได้ว่า หลักในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน คือ จะต้องจัดให้เหมาะสมกับผู้เรียน มีการส่งเสริมสนับสนุนสื่ออุปกรณ์ต่าง ๆ เพื่อช่วยให้การจัดกิจกรรม

การเรียนการสอนเป็นไปตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ในด้านของการจัดกิจกรรมการเรียน

การสอนในห้องเรียน ผู้สอนจะต้องเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างหลากหลาย ตามความ

สนใจของผู้เรียนและมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของกันและกัน โดยเน้นการจัดกิจกรรม

การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ศึกษาค้นคว้า ได้แก่

งานวิจัยของสมคิด อิศระวัฒน์ (2542 : 78) พบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นปัจจัย

ที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยตนเองของผู้เรียน กรมวิชาการ (2534 : 3 - 4)

กล่าวว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นกระบวนการโดยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และเกิด

ทักษะในกระบวนการต่าง ๆ เพื่อที่จะนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้ไปใช้ในชีวิต จะต้อง

สอนให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติจริง จนเกิดทักษะและเกิดความชื่นชมที่ได้ปฏิบัติ และบ่งอร เกิดคำ

(2549 : 89) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณลักษณะใฝ่รู้ใฝ่

เรียนของนักเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากแนวคิด ทฤษฎีและหลักฐานที่สนับสนุนดังกล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานว่า ตัวแปรการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นตัวแปรพยากรณ์บางประการที่จะสามารถร่วมพยากรณ์คุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ในการวัดการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้เครื่องมือวัดเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามแบบมาตรวัดเจตคติของลิเคิร์ท

3. นิัยรักการอ่าน

การสร้างนิัยรักการอ่านให้แก่เด็กเป็นสิ่งที่พ่อแม่ ผู้ปกครอง ควรปลูกฝังให้เกิดขึ้น ในตัวเด็กและการเป็นแบบอย่างที่ดีของผู้ปกครองมีส่วนส่งเสริมให้เด็กเกิดนิัยรักการอ่านได้เป็นอย่างดี สำหรับการศึกษาเกี่ยวกับองค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์กับคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ในส่วนที่เกี่ยวกับนิัยรักการอ่าน ได้ศึกษาขอบเขตของนิัยรักการอ่านในด้านความหมายของนิัยรักการอ่าน องค์ประกอบนิัยรักการอ่าน และวิธีการวัดและประเมิน ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

3.1 ความหมายของนิัยรักการอ่าน

นิัยรักการอ่านเป็นคุณลักษณะของบุคคลที่ควรมี ผู้วิจัยได้ศึกษานิัยรักการอ่านจากนักวิชาการและนักการศึกษาที่ได้ให้ความหมายของนิัยรักการอ่านไว้ดังนี้

เกตุสุรางค์ สักกะบุชา (2540 : 7) ได้ให้ความหมายของนิัยรักการอ่าน หมายถึง การแสดงออกเกี่ยวกับความสนใจ การชอบอ่าน การมีความพร้อมและพยายามในการอ่าน ได้แก่ การดูหนังสือ การดูรูปภาพจากหนังสือ การอ่านหนังสือเรียน หนังสือสำหรับเด็ก หนังสือพิมพ์สิ่งพิมพ์ที่เป็นประโยชน์ รู้จักใช้เวลาว่างเพื่อการอ่านซึ่งแสดงพฤติกรรมดังกล่าวเป็นประจำ โดยสามารถอ่านหนังสือได้ทุกสถานที่และทุกโอกาสตามความเหมาะสม

ศิริพร ทองชุดำ (2540 : 26) ได้ให้ความหมายของนิัยรักการอ่าน ว่าเป็นพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความมุ่งมั่นในการอ่านหนังสือ ชอบอ่านหนังสือ อ่านจนเคยชิน อ่านจนเป็นนิสัยเป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้น จากการฝึกฝนเป็นประจำจนกลายเป็นพฤติกรรมที่เป็นไปโดยอัตโนมัติ

ดวงพร พวงเพชร (2541 : 14) ได้ให้ความหมายนิัยรักการอ่าน หมายถึง การแสดงออกถึงการชอบอ่านหนังสือหรือสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ โดยเป็นการอ่านที่กระทำอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่องถึงแม้จะมีอุปสรรคในการอ่านบ้างก็ไม่ย่อท้อ ยังคงอ่านอยู่เช่นเดิม

อวยพร พาณิช (2543 : 41) ได้อธิบายว่า นิสัยรักการอ่าน เป็นความสนใจอ่านอย่างไม่หยุดยั้ง จนเป็นความเคยชินที่จะต้องอ่านหนังสือ ไม่มีความรู้สึกฝืนใจในขณะที่อ่านหนังสือ

ฉวีวรรณ คูหาภินันท์ (2542 : 86) นิสัยรักการอ่าน คือ การชอบอ่านจนเป็นนิสัย สนใจอ่านตลอดเวลาจนเป็นนิสัย เมื่อมีเวลาว่างจะชอบอ่านมากกว่าทำอย่างอื่น ชอบอ่านหนังสือ หรือวัสดุการอ่าน ทุกชนิด ทุกประเภท ทั้งที่เป็นหนังสือให้ความบันเทิง และ สารคดี

บ้งอร เกิดคำ (2549 : 22) สรุปว่า นิสัยรักการอ่าน หมายถึง พฤติกรรมที่ผู้เรียนแสดงออกถึงความสนใจในการแสวงหาความรู้ต่างๆ ในการอ่านด้วยความพึงพอใจและมีการปฏิบัติเป็นประจำอย่างต่อเนื่อง

จากการศึกษาสรุปได้ว่า นิสัยรักการอ่าน หมายถึง พฤติกรรมที่ผู้เรียนแสดงออกถึงความสนใจในการแสวงหาความรู้ต่าง ๆ ในการอ่านด้วยความพึงพอใจและมีการปฏิบัติเป็นประจำอย่างต่อเนื่อง

3.2 องค์ประกอบนิสัยรักการอ่าน

นิสัยรักการอ่านเป็นลักษณะสำคัญประการหนึ่งที่ควรปลูกฝังให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียน มีนักการศึกษาและนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความเห็นในทัศนะที่ต่าง ๆ กัน ดังนี้

ศิริพร ทองชุด้ (2540 : 7 – 9) ให้ทัศนะจากการอ่านว่า นิสัยรักการอ่าน ประกอบด้วย การชอบอ่าน การใช้เวลาว่างเพื่อการอ่าน และการแสวงหาหนังสือหรือสิ่งพิมพ์เพื่อการอ่าน

ดวงพร พวงเพชร (2541 : 14 – 15) กล่าวว่า พฤติกรรมที่บ่งบอกให้ทราบว่าบุคคลมีนิสัยรักการอ่าน เช่น การใช้เวลาว่างโดยการอ่านหนังสือ การซื้อหนังสือมาอ่าน หาโอกาสเพื่อการอ่าน การแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสิ่งที่ได้อ่าน การใช้บริการห้องสมุด และการกำหนดจุดประสงค์ในการอ่าน เป็นต้น ซึ่งองค์ประกอบของบุคคลที่มีนิสัยรักการอ่านต้องประกอบด้วยลักษณะต่าง ๆ 4 ประการ คือ

1. การอ่านอย่างสม่ำเสมอ หมายถึง การอ่านทุกครั้งที่มีโอกาส การใช้เวลาว่างในการอ่านและหาโอกาสเพื่อการอ่าน อ่านโดยไม่เลือกสถานที่ที่ต้องการอ่านโดยไม่มี ความจำเป็นมาบังคับ พึงพอใจอ่านอย่างไม่มีที่สิ้นสุด อ่านโดยไม่ต้องรอความอนุเคราะห์ หรือ พึงพาคนอื่น

2. การอ่านหนังสือหลายประเภท หมายถึง การอ่านหนังสือให้เข้าใจในเรื่องเดิมแต่จากหนังสือหลายเล่ม หรือหลายแหล่ง อ่านเนื้อหาหลายประเภท ไม่ว่าจะ เป็น

หนังสือเรียน หนังสืออ่านเล่น ข่าวเหตุบ้านการเมือง เรื่องตลกเบาสมอง บันเทิงคดี หรือสารคดี อ่านหลายประเภทของสิ่งพิมพ์ เช่น อ่านจากทั้งหนังสือ วารสาร หนังสือพิมพ์ หนังสืออ้างอิง หรือใบปลิว เป็นต้น การอ่านประเภทของสิ่งพิมพ์ที่อ่านจากหลายเล่มหรือหลายฉบับ เพื่อจะได้ทราบความคิดหรือเรื่องเดียวกันจากผู้แต่งหลายคน หรือจากผู้แต่ง คนเดียวกันที่มีผลงานในเรื่องเดียวกันมากกว่าหนึ่งชิ้นรวมทั้งมีการอ่านจากหลายแหล่ง ไม่ว่าจะเป็นจากห้องสมุด อ่านหนังสือที่มีอยู่ในบ้าน ซื้อจากร้านหรือแผงหนังสือ

3. การอ่านเนื้อหาที่มีประโยชน์ หมายถึง การเลือกอ่านเนื้อหาจากหนังสือ ที่ให้ความรู้ ความเพลิดเพลิน กล่อมเกลาจิดใจ พัฒนาอารมณ์ ส่งเสริมประสบการณ์ เช่น ข่าว สารคดีเรื่องตลกเบาสมอง รวมทั้งเลือกไม่อ่านเนื้อหาจากหนังสือที่ไม่มีประโยชน์ รู้จักกำหนด วัตถุประสงค์ในการอ่าน อ่านจับใจความสำคัญได้

4. การเห็นคุณค่าของการอ่าน หมายถึง การรู้ถึงประโยชน์ของการอ่านที่มี ต่อการใช้ชีวิตประจำวัน และการแก้ไขปัญหา รู้ว่าสิ่งที่อ่านมีประโยชน์ต่อตนเองหรือผู้อื่น อย่างไร เช่น อ่านเพื่อให้ได้รับความรู้ อ่านเพื่อความบันเทิงหรือจรรโลงใจ มีเจตคติที่ดีต่อการ อ่าน การรู้จักดูแลหนังสือเพื่อให้ใช้ได้ยาวนานนำความรู้ที่ได้จากการอ่านมาใช้ให้เกิดประโยชน์ มีความเชื่อว่าการอ่านหนังสือที่เนื้อหาที่มีคุณค่าจะให้ประโยชน์ เช่น ความรู้ ความบันเทิง คดี สอนใจ ส่วนการอ่านหนังสือที่เนื้อหาไม่มีคุณค่าจะให้โทษ เช่น ความอามตพยาบาท ทำให้ เกิดความหลงผิด เป็นต้น

ฉวีวรรณ อุหาภินันท์ (2542 : 55 –58) กล่าวว่า นิสัยรักการอ่าน ต้องเกิดจาก ความสนใจในการอ่านเป็นสำคัญ และเกิดเจตคติที่ดีต่อการอ่าน เพราะจะเกิดความสุขและ ได้รับความรู้โดยไม่เครียด ทำให้เกิดทักษะในการค้นคว้าหาความรู้ และข้อมูล ด้วยตนเองอย่าง สม่าเสมอ

เปลื้อง ณ นคร (2542 : 40) กล่าวว่า การเกิดนิสัยรักการอ่าน ส่วนหนึ่งเกิด ขึ้นมาจากความสนใจ การอ่านหนังสืออย่างสม่าเสมอ และมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้

อุทัย ดุลยเกษม (2543 : 30) กล่าวถึง การเกิดนิสัยรักการอ่านว่า เกิดมาจากการ อ่านหนังสือที่ให้ความเพลิดเพลิน สนุกสนาน และได้รับรสสุนทรีย์จากหนังสือมากกว่าเหตุอื่น เพราะยังอ่านก็ยิ่งสนุก ถ้าฝึกให้เด็กมีนิสัยรักการอ่านต้องให้เด็กได้อ่านหนังสือที่เขาชอบอ่านเป็น ประการแรก จะทำให้เด็กได้รับความรู้ และความสนุกเพลิดเพลิน

จากการศึกษาพอสรุปได้ว่า การอ่านเป็นสิ่งจำเป็นต่อการมีคุณลักษณะการเรียนรู้ ซึ่งองค์ประกอบสำคัญของการมีนิสัยรักการอ่าน ประกอบด้วย ความสนใจใฝ่รู้ในการอ่าน ความสม่ำเสมอในการอ่าน และเจตคติต่อการอ่าน

3.3 ลักษณะนิสัยรักการอ่าน

จากการศึกษาองค์ประกอบของนิสัยรักการอ่าน ซึ่งประกอบด้วย ความสนใจใฝ่รู้ในการอ่าน ความสม่ำเสมอในการอ่าน และเจตคติที่ดีต่อการอ่าน ได้มีนักการศึกษาและนักวิชาการหลายท่านได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับลักษณะนิสัยรักการอ่าน และพฤติกรรมบ่งชี้ของลักษณะนิสัยรักการอ่าน ไว้ต่าง ๆ กัน ดังนี้

3.4 ความสนใจใฝ่รู้ในการอ่าน

คุณลักษณะด้านความสนใจใฝ่รู้ในการอ่าน เป็นคุณลักษณะที่ทำให้บุคคลสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณภาพ ซึ่งมีนักการศึกษาและนักวิชาการได้ให้ความหมายและพฤติกรรมบ่งชี้ไว้ในแง่มุมต่าง ๆ กัน ดังนี้

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2541 : 39) กล่าวว่า ความสนใจใฝ่รู้ในการอ่าน หมายถึง การเรียนรู้ ที่จะแสวงหาความรู้อย่างกว้างขวาง และเพียงพอกับโอกาสที่จะสามารถทำงานได้ และเพื่อจะได้ประโยชน์จากโอกาสทางการศึกษาที่มีให้ตลอดชีวิต

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ (2541 : 6) ได้ให้ความหมาย ความสนใจใฝ่รู้ในการอ่านว่า เป็นคุณลักษณะทางจิตใจ และพฤติกรรมที่แสดงถึงความกระตือรือร้น สนใจฝึกฝน คิดค้น แสวงหาความรู้ด้านต่าง ๆ ตลอดจนความสามารถในการจำแนก เปรียบเทียบ และวิเคราะห์ เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ให้เป็นประโยชน์ในการดำเนินชีวิตได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม และมีพฤติกรรมบ่งชี้ ดังนี้

1. ความกระตือรือร้น
2. ความกล้า ความริเริ่ม และการตัดสินใจ
3. ความเพียรพยายาม มุ่งมั่น ทำให้ดีกว่าเดิมอยู่เสมอ
4. การแสวงหาแนวทางใหม่ ๆ
5. ความใฝ่ฝันและจินตนาการ
6. ความชอบ ความชื่นชมและเห็นคุณค่าของสิ่งต่าง ๆ

จากการศึกษา สรุปได้ว่า ความสนใจใฝ่รู้ในการอ่าน หมายถึง คุณลักษณะของบุคคล ที่มีความกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้ และแสวงหาความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร พฤติกรรมที่แสดงถึงความสนใจใฝ่รู้ในการอ่าน มีดังนี้ คือ

1. เรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ อยู่เสมอ
2. แสวงหาแนวคิดและวิธีการใหม่ ๆ
3. หมั่นศึกษาหาความรู้ด้านต่าง ๆ เพิ่มเติม

3.5 ความสม่ำเสมอในการอ่าน

ความสม่ำเสมอเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้เกิดนิสัยรักการอ่าน ซึ่งมีผู้ให้ทัศนะไว้ต่าง ๆ กัน ดังนี้

วิทศักดิ์ เดชาเลิศ (2528 : 7) กล่าวว่า ความสม่ำเสมอในการอ่าน หมายถึง พฤติกรรมที่เกิดขึ้นอย่างเป็นประจำทุกวัน

วิฑูรย์ รองศรีแย้ม (2534 : 7) กล่าวว่า ความสม่ำเสมอในการอ่าน เป็น พฤติกรรมที่เกิดขึ้นบ่อย ๆ เป็นประจำทุก ๆ วัน

ดวงพร พวงเพชร (2541 : 14 – 15) การอ่านอย่างสม่ำเสมอ หมายถึง การอ่าน ทุกครั้งที่มีโอกาสการใช้เวลาว่างในการอ่าน และหาโอกาสเพื่อการอ่าน อ่านโดยไม่เลือกเวลา สถานที่ที่มีความต้องการอ่านเองโดยไม่จำเป็นต้องบังคับ มีความรู้สึกพอใจที่จะอ่านอย่างไม่มีที่สิ้นสุด อ่านโดยไม่ต้องรอความอนุเคราะห์ หรือพึ่งพาคนอื่น

ชนิสสา คชาทอง (2543 : 7) ให้ความหมายสม่ำเสมอในการอ่านว่า การแสดง พฤติกรรมการอ่านอย่างเป็นประจำ

จากการศึกษา สรุปได้ว่า ความสม่ำเสมอในการอ่าน หมายถึง ความถี่ที่แสดงพฤติกรรมในการอ่าน พฤติกรรมที่แสดงออกถึง ความสม่ำเสมอในการอ่าน คือ การอ่านเป็นประจำ

3.6 เจตคติต่อการอ่าน

เจตคติต่อการอ่านเป็นความรู้สึกของคนที่มีการอ่าน ซึ่งเกิดจากการรับรู้สิ่งนั้น จนทำให้เกิดความรู้สึกตั้งแต่ขั้นต้น ๆ จนถึงขั้นสูง ๆ คือ เกิดความสนใจ ความซาบซึ้งพอใจ และเจตคติต่อการอ่าน มีนักการศึกษาได้ให้ความหมายไว้หลายท่าน ดังนี้

พร้อมพรรณ อุคมสิน (พร้อมพรรณ อุคมสิน. 2538 : 84 ; อ้างอิงใน จิตรภรณ์ ดั่งจุมพล. 2543 : 32) กล่าวว่า เจตคติ เป็นความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดภายหลังจากมีประสบการณ์ในสิ่งนั้น และเป็นตัวกระตุ้นให้บุคคลแสดงพฤติกรรมที่จะสนองต่อ สิ่งเข้าไปทางใดทางหนึ่งหรือในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง เช่น การแสดงออกในลักษณะพึงพอใจ เห็นด้วยหรือชอบสิ่งนั้น สนับสนุนสิ่งนั้น ๆ อีกลักษณะหนึ่ง คือ แสดงออกในทางไม่พึงพอใจ ไม่ชอบ ไม่เห็นด้วย ไม่สนับสนุนสิ่งนั้น ๆ

ก่อน สวัสดิ์พานิช (ฉวีลักษณ์ บุญยะกาญจน์. 2525 : 63) ได้กล่าวถึงลักษณะ
นิสัยรักการอ่านที่ดีไว้ 5 ประการ คือ

1. มีนิสัยช่างถาม เช่น เรื่องที่อ่านนี้เป็นจริงหรือไม่ ความคิดใหม่ ๆ ในเรื่อง
นี่คืออะไรเรื่องนี้แก้ปัญหาอะไรบ้าง

2. มีนิสัยสร้างภาพพจน์ขึ้นในใจ เช่น หลับตานึกดูภาพที่เกิดขึ้นตามเนื้อ
เรื่องที่ได้อ่านมาหรือเขียนแผนภาพเพื่อประกอบการคิด

3. มีนิสัยต่อเติมใจความที่บกพร่อง เช่น เรื่องที่อ่านเป็นเรื่องที่ผ่านมาแล้ว
และมีบางตอนที่ผู้แต่งกล่าวไม่ละเอียด ก็ให้เอาประสบการณ์ของตนต่อเติมเข้าไปให้สมบูรณ์

4. มีนิสัยบันทึกข้อความที่สำคัญไว้ เช่น บันทึกข้อความที่สำคัญ ทำ
โครงการเรื่องคร่าว ๆ ที่อ่าน และจดจำคำที่ดีเป็นคติไว้

5. มีนิสัยทดสอบคุณค่าของสิ่งที่ตนอ่าน เช่น เรื่องที่อ่านนี้ดีแค่ไหน
แก้ปัญหาที่ผู้อ่านตั้งไว้หรือไม่ และข้อบกพร่องของเรื่องนี้คืออะไร

ฉวีลักษณ์ บุญยะกาญจน์และคนอื่น ๆ (ดวงเดือน สิริราช. 2538 : 14 – 15) ได้
เสนอแนวทางการสร้างนิสัยรักการอ่านให้นักเรียน ไว้ดังนี้ วิธีส่งเสริมให้นักเรียนรักการอ่าน
หนังสือเล่มนั้นเริ่มจากการชักจูงและแนะนำให้อ่านด้วยวิธีการที่เหมาะสม และได้รับประโยชน์
จากการอ่านอย่างเต็มที่ ดังนั้น จึงควรหาหนังสือไว้ให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ เพื่อเปิดโอกาสให้เด็ก
เลือกอ่านได้ตามความสนใจของตนเอง ขั้นตอนในการส่งเสริมให้นักเรียนรักการอ่านหนังสือ
มีดังนี้

1. จัดหาหนังสือที่ดีและเหมาะสมสำหรับเด็กให้มากที่สุด

2. จัดมุมหนังสือให้อ่าน เมื่อเด็กทำงานเสร็จก็จะมีเวลาสามารถหาอ่านได้

3. ชักชวน ชักนำให้อ่าน โดยวิธีการแสดงหนังสือใหม่ที่น่าสนใจ เล่าเรื่อง

บางตอนที่ดี ๆ สนุก ๆ ล่อใจให้เด็กหาอ่านเอง

4. ให้เด็กเลือกอ่านโดยเสรี ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงหลักจิตวิทยาว่า เด็กแต่ละเพศ

แต่ละวัยย่อมมีความชอบหรือความไม่ชอบต่างกัน

5. ครูหรือผู้ปกครองต้องติดตามดูแลการอ่านของเด็ก ให้คำแนะนำเมื่อเด็ก

เกิดปัญหาในการอ่าน

6. มอบหมายงานให้ทำ เช่น กำหนดให้เล่านิทาน หานิทานมาเล่าสู่กันฟัง

ให้จัดทำ เรื่องย่อ แข่งปิดประกาศ มีการบันทึกผลงานจากการอ่านต่าง ๆ ไว้

7. ซึ่งให้เห็นประโยชน์ เน้นถึงรหัสไพบาระในการเรียนวรรณคดีตอนที่เด่น ยก คำพังเพย สุภาษิต หรือคติเตือนใจให้เด็กคิดหาเหตุผล หานิทานมาประกอบ

8. ประสานกับผู้ปกครองที่บ้าน เกี่ยวกับการส่งเสริมการอ่าน แนะนำให้ ผู้ปกครองหาหนังสือให้เด็กอ่าน ขอความร่วมมือในการให้โอกาสเด็กได้มีเวลาอ่าน หมั่นเยี่ยม เยียนแสดงความสนใจ

จากการศึกษา สรุปได้ว่า เจตคติต่อการอ่าน มีพฤติกรรมที่แสดงออก คือ ความรู้สึก ต่อการแสวงหาความรู้ในการอ่าน และการใช้เวลาว่างค้นคว้าหาความรู้

3.7 การวัดนิสัยรักการอ่าน

นิสัยรักการอ่านเป็นพฤติกรรมด้านจิตพิสัยซึ่งเป็นพฤติกรรมภายในไม่สามารถวัดได้โดยตรงจึงจำเป็นต้องใช้เครื่องมือวัดที่เหมาะสม และสามารถวัดนิสัยรักการอ่านได้ นักวัดผลและนักจิตวิทยาหลายท่านได้กล่าวไว้ ดังนี้

สมบูรณ์ ชิตพงศ์ (2535 : 441) กล่าวถึงวิธีการวัดและเครื่องมือที่ใช้วัด ลักษณะด้านจิตพิสัยว่า โดยทั่วไปแล้วเทคนิคการวัดคุณลักษณะด้านจิตพิสัยมี 3 วิธีการใหญ่ ๆ คือ

1. การให้บุคคลบอกเรื่องราวให้ข้อมูลเกี่ยวกับตนเอง
 - 1.1 การรายงานตนเอง (Self-report) ซึ่งบันทึกข้อมูลโดยวิธี
 - 1.1.1 แบบสำรวจรายการ (Check-list)
 - 1.1.2 มาตรฐานประมาณค่า (Rating scale)
 - 1.1.3 แบบสอบถามปลายเปิด (Open - ended questions)
 - 1.1.4 แบบสอบถามปลายปิด (Closed - item questions)
 - 1.1.5 เทคนิคนัยจำแนกของออสกู๊ด (Semantic differential)
 - 1.2 เทคนิคการฉายออก (Projective techniques)
 - 1.3 แบบทดสอบสถานการณ์ (Situational test)
 - 1.4 การเปรียบเทียบรายคู่ (Paired comparisons)
 - 1.5 สัมภาษณ์
 - 1.6 อภิปรายกลุ่ม
2. ให้คนอื่นบอกเรื่องราวเกี่ยวกับตัวบุคคลที่เราจะวัด
 - 2.1 สังคมมิติ
 - 2.2 สัมภาษณ์คนที่รู้จักบุคคลที่เราจะวัด

2.3 ให้ผู้สอนตอบแบบสอบถาม รายงานพฤติกรรมของบุคคลที่เราจะวัด

3. สังเกต

3.1 สังเกตในสถานการณ์เฉพาะที่ควบคุม

3.2 สังเกตในสถานการณ์ทั่วไป

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับนิสัยรักการอ่านที่ศึกษาค้นคว้าได้แก่ งานวิจัยของ นิรันดร์ ตั้งธีระบัณฑิตกุลอนันต์ ทองคำ และอนันต์ ไชยศักดิ์ (2543 : 87) ที่ศึกษาพบว่า นิสัยรักการอ่านมีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณลักษณะใฝ่รู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และจากคำกล่าวของ เปลื้อง ณ นคร (2542 : 40) กล่าวว่า การเกิดนิสัยรักการอ่าน ส่วนหนึ่งเกิดขึ้นมาจากความสนใจการอ่านหนังสืออย่างสม่ำเสมอ และมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ และฉวีวรรณ คูหาภินันท์ (2542 : 55 – 58) ที่ว่า การเกิดนิสัยรักการอ่าน ส่วนหนึ่งเกิดขึ้นมาจากความสนใจในการอ่านอย่างสม่ำเสมอ และมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ เพราะจะเกิดความสุขและได้รับความรู้โดยไม่เครียด ทำให้เกิดทักษะในการค้นคว้าหาความรู้ และข้อมูลด้วยตนเองอย่างสม่ำเสมอ

จากแนวคิด ทฤษฎีและหลักฐานที่สนับสนุนดังกล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานว่า ตัวแปรนิสัยรักการอ่านเป็นตัวแปรพยากรณ์บางประการที่จะสามารถร่วมพยากรณ์คุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ในการวัดนิสัยรักการอ่านของการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้เครื่องมือวัดเป็นแบบวัดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามแบบมาตรฐานวัดเจตคติของลิเคิร์ท เพราะค่า ที่วัดได้มักจะมีความเชื่อมั่นสูงกว่าแบบอื่น

4. การสนับสนุนทางสังคม

การสนับสนุนทางสังคมนั้น มีความสำคัญในการส่งเสริมคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนให้เพิ่มมากขึ้น ผู้วิจัยจะได้นำเสนอความหมายของการสนับสนุนทางสังคม แนวคิดเกี่ยวกับการสนับสนุนทางสังคม ประเภทของการสนับสนุนทางสังคม และแหล่งสนับสนุนทางสังคมตามลำดับ ดังนี้

4.1 ความหมายของการสนับสนุนทางสังคม

สำหรับการสนับสนุนทางสังคมนั้น ได้มีผู้ศึกษาและให้ความหมายไว้หลายประการ ดังนี้

Hubbard, et al (Hubbard, et al. 1984 : 12 ; อ้างอิงใน ทิเชษฐ เรื่องแสง. 2546 : 30) ได้กล่าวว่า การสนับสนุนทางสังคม เป็นโครงสร้างหลายมิติ ซึ่งประกอบด้วยการ

สื่อสารในแง่ดีทำให้มีความรู้สึกผูกพัน มีความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของสังคมและมีการแลกเปลี่ยน ซึ่งกันและกัน โดยต้องคำนึงถึงแหล่งที่มา

Lin, et al (Lin, et al. 1984 : 56 ; อ้างอิงใน พิเศษฐ์ เรื่องแสง. 2546 : 30) ได้กล่าวว่า การสนับสนุนทางสังคม หมายถึง การสนับสนุนที่แต่ละคนหาได้จากการติดต่อกันในสังคม ไม่ว่าจะเป็นรายบุคคล กลุ่ม หรือชุมชนขนาดใหญ่

เพชรรา อินทรพานิช (2536 : 28) ได้กล่าวว่า การสนับสนุนทางสังคม หมายถึง ปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เพื่อตอบสนองความต้องการทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์และสังคม โดยใช้ข้อมูลข่าวสาร แรงงาน วัตถุ การยอมรับหรือการบริการด้านอื่นๆ ซึ่งจะมีผลต่อความรู้สึกในทางที่ดีต่อผู้ได้รับ

พิเศษฐ์ เรื่องแสง (2546 : 28) ได้กล่าวว่า การสนับสนุนทางสังคม หมายถึง การช่วยเหลือ เกื้อกูลซึ่งกันและกันในสิ่งที่ตนพึงประสงค์ในด้านต่างๆ เช่น การให้กำลังใจ ให้สิ่งของ เงินทองหรือวัสดุอุปกรณ์ เป็นต้น ซึ่งอาจเกิดจากบุคคลกับบุคคลอื่น และกลุ่มอื่นหรือสังคมอื่นทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม แต่การสนับสนุนนั้นต้องเป็นทิศทางที่ดีงาม และทำให้เกิดความพึงพอใจทั้งสองฝ่าย

จากการศึกษา สรุปได้ว่า การสนับสนุนทางสังคม หมายถึงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่มีความช่วยเหลือซึ่งกันและกันในทางที่ดี และจะทำให้เกิดความพึงพอใจต่อกันและกัน

4.2 แนวคิดเกี่ยวกับการสนับสนุนทางสังคม

House (House, 1982 : 89 ; อ้างอิงใน พิเศษฐ์ เรื่องแสง. 2546 : 31) มีแนวคิดเกี่ยวกับการสนับสนุนทางสังคม ว่าเป็นที่บุคคลให้ความช่วยเหลือประการใดประการหนึ่งแก่บุคคลอื่นในปัญหานั้นๆ โดยเป็นการติดต่อระหว่างบุคคล เกี่ยวกับสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือมากกว่าที่เกี่ยวข้องกับ

1. ด้านอารมณ์ (Emotion Support) ได้แก่ การเอาใจใส่ การเห็นคุณค่า ความไว้นือ เชื้อใจ ความห่วงใยและการตั้งใจฟัง
2. ด้านการประเมิน (Appraisal Support) ได้แก่ การให้ข้อมูลย้อนกลับ การให้การรับรองเพื่อประเมินตนเองและการเปรียบเทียบกับบุคคลอื่นในสังคม
3. ด้านข้อมูลข่าวสาร (Information Support) ได้แก่ การให้คำแนะนำให้ข้อเสนอแนะให้ข้อมูลและการชี้แนวทางให้

4. ด้านทรัพยากร (Instrumental) ได้แก่ การใช้ความช่วยเหลือในด้าน
 สิ่งของ เงิน แรงงาน เวลา และการปรับสภาพสังคม

สุรีย์ กาญจนวงศ์ และจรรยาวัตร คมพยัคฆ์ (2545 : 78) กล่าวถึงแนวคิดของ
 นักจิตวิทยา (Dressler. 1985 : 60, Thoits. 1986 : 45, McDowell and Newell. 1987 : 39) ที่
 เกี่ยวข้องกับการสนับสนุนทางสังคมโดยสรุปได้ว่า การสนับสนุนทางสังคมทำหน้าที่เสมือน
 เป็นสื่อกลางที่คอยช่วยเหลือมนุษย์ให้สามารถเผชิญกับเหตุการณ์ต่าง ๆ ในชีวิตได้ การได้รับ
 แรงสนับสนุนทางสังคม จากเครือข่ายสังคม (Social Network) ได้แก่ พ่อแม่ ญาติพี่น้อง
 เพื่อนบ้าน ฯลฯ อย่างเพียงพอ จะช่วยให้ลดภาวะความเครียดทำให้มนุษย์ปรับตัวเผชิญกับ
 สภาพปัญหาต่าง ๆ ได้มีประสิทธิภาพ เนื่องจากทำให้บุคคลมีสุขภาพกายหรือสุขภาพจิตดีขึ้น
 การสนับสนุนทางสังคมได้รับการนิยามโดยทั่วไปในรูปของจำนวนคนซึ่งบุคคลใดบุคคล
 หนึ่งไว้นือเชื่อใจสามารถพึ่งพิงได้ ทำให้เขารู้สึกว่าเป็นการดูแล มีคุณค่าในฐานะเป็นคนๆ
 หนึ่ง การสนับสนุนทางสังคมอาจมีความแตกต่างจากแนวคิดบางอย่างที่สัมพันธ์กัน คือ
 เครือข่ายทางสังคม ซึ่งหมายถึง บทบาทและความผูกพันที่เชื่อมโยงโดยบุคคลเข้าด้วยกัน เช่น
 เครือญาติ เพื่อน หรือคนคุ้นเคย

4.3 ประเภทของการสนับสนุนทางสังคม

Cobb (Cobb. 1976 : 67 ; อ้างอิงใน พิเศษฐ์ เรื่องแสง. 2546 : 33) ได้แบ่ง
 การสนับสนุนทางสังคมออกเป็น 3 ประเภทดังนี้

1. การสนับสนุนทางด้านอารมณ์ (Emotional Support) ทำให้บุคคลเชื่อว่าเขาได้รับความรัก การดูแลเอาใจใส่ มีความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดและมีความผูกพันที่ลึกซึ้งต่อกัน
2. การสนับสนุนด้านการยอมรับและเห็นคุณค่า (Esteem Support) ทำให้บุคคลเกิดความรู้สึกมีคุณค่าเป็นที่ยอมรับจากบุคคลอื่น
3. การสนับสนุนด้านการเป็นส่วนหนึ่งของสังคม (Socially Support Network) ทำให้บุคคลเป็นส่วนหนึ่งของสังคม

Norbeck 1982 (Norbeck. 1982 : 78 ; อ้างอิงใน พิเศษฐ์ เรื่องแสง. 2546 : 33)
 ได้แบ่งการสนับสนุนทางสังคมออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้

1. การสนับสนุนด้านความผูกพัน ทางอารมณ์และความคิด (Affection) เป็นการแสดงออกถึงความผูกพันการยอมรับด้วยความรัก

2. การสนับสนุนทางด้านการยืนยันและการรับรองพฤติกรรมของกันและกัน (Affirmation) เป็นการแสดงออกถึงการเห็นด้วยการยอมรับเป็นการถูกต้อง ทั้งในด้าน การกระทำและความคิดของบุคคล

3. การสนับสนุนทางด้านการให้ความช่วยเหลือ (Aid) เป็นการให้สิ่งของ หรือการช่วยเหลือโดยตรง ซึ่งอาจจะเป็นวัตถุ เงินทอง ข้อมูล ข่าวสารหรือเวลา

Tilden (Tilden, 1985 : 23) ได้แบ่ง การสนับสนุนทางสังคมออกเป็น 4 ประเภท ดังนี้

1. การสนับสนุนด้านอารมณ์ ทำให้รู้สึกว่าได้ได้รับความรักความไว้วางใจ ความจริงใจ การเอาใจใส่ การยกย่อง การเห็นคุณค่าและมีความผูกพัน

2. การสนับสนุนด้านการประเมิน ทำให้ได้เรียนรู้เกี่ยวกับการช่วยเหลือตนเอง การประเมินความสามารถของตนเอง เปรียบเทียบตนเองกับผู้อื่นในสังคม และเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็น

3. การสนับสนุนด้านข้อมูลข่าวสาร ทำให้ได้รับความรู้ คำแนะนำ ข้อเสนอแนะ การชี้แนะแนวทางซึ่งสามารถนำไปปฏิบัติและนำไปใช้ในการปรับสภาพแวดล้อมได้

4. การสนับสนุนด้านวัสดุ สิ่งของ เงินแรงงาน

Sarafino (Sarafino, 1990 : 90 ; อ้างอิงใน สุรีย์ กาญจนวงศ์ และจริยาวัตร คมพยัคฆ์, 2545 : 55) ได้สรุปประเภทของการสนับสนุนทางสังคมไว้ 4 ประการ คือ

1. การสนับสนุนทางด้านอารมณ์ เป็นการแสดงความรู้สึกเห็นอกเห็นใจ ให้การดูแลเอาใจใส่ต่อบุคคล การแสดงความรู้สึกดังกล่าวทำให้บุคคลได้รับการสนับสนุน มีความรู้สึกปลอดภัยสบายใจ รู้สึกว่าตนเองได้รับความรักความผูกพันในช่วงเวลาที่มีความเครียด

2. การสนับสนุนทางด้านศักดิ์ศรี (Esteem Support) เมื่อบุคคลได้รับการปฏิบัติหรือการแสดงออกในทางบวกในลักษณะที่เห็นด้วยกับความคิด ความรู้สึกหรือให้กำลังใจจะทำให้บุคคลนั้นรู้สึกว่ามีคุณค่า มีความหมายและพร้อมจะต่อสู้กับปัญหาหรือความเครียดที่เกิดขึ้นการสนับสนุนในลักษณะเช่นนี้ช่วยให้บุคคลมองตนเองในแง่ดีและมีความเชื่อมั่น มากยิ่งขึ้น

3. การสนับสนุนทางด้านสิ่งของหรือเงินทอง (Tangible or Instrumental Support) ในภาวะความเครียดที่บุคคลขาดสิ่งของที่จำเป็น เพื่อใช้ในการจัดการกับความเครียด

การได้รับการสนับสนุนสิ่งของที่ต้องการหรือเงินทอง จะเป็นการสนับสนุนโดยตรงที่เป็น
ทรัพยากรให้บุคคลต่อสู้กับความต้องการหรือภาวะเครียดทางจิตใจได้

4. การสนับสนุนทางด้านข้อมูลข่าวสาร ซึ่งรวมถึงการให้คำแนะนำ การ
ให้คำปรึกษา การให้ผลสะท้อนกลับ (Feedback) ว่าการกระทำหรือความคิดของบุคคลนั้น
เป็นอย่างไร มีหลายครั้งบุคคลมีความเครียดเพราะไม่รู้ข้อมูลที่แท้จริงทำให้เกิดความกังวลใจ
ระแวงและกลัว การให้ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องและพอเพียงจะทำให้บุคคลรู้และเข้าใจ
ความเป็นจริง ทำให้ลดความรู้สึกเครียดดังกล่าวได้

จากการศึกษาสรุปได้ว่า การสนับสนุนทางสังคม มีอยู่ 3 ประเภท คือ การ
สนับสนุนทางด้านอารมณ์ การสนับสนุนทางด้านกายยอมรับและเห็นคุณค่า และการ
สนับสนุนทางด้านวัตถุสิ่งของ ซึ่งการสนับสนุนดังกล่าวสามารถทำให้บุคคลลดความเครียด
ภายในจิตใจได้

4.5 แหล่งสนับสนุนทางสังคม

House (1982 : 132) จำแนกบุคคลที่เป็นแหล่งสนับสนุนทางสังคมออกเป็น 2
กลุ่มตามลักษณะความสัมพันธ์ดังนี้

1. กลุ่มที่มีความสัมพันธ์กันอย่างไม่เป็นทางการ หมายถึง บุคคลหรือ
กลุ่มบุคคลที่ให้การช่วยเหลือแก่บุคคลอื่น โดยมีความสัมพันธ์กันทางธรรมชาติไม่เกี่ยวข้องกับ
บทบาทการทำงานหรือวิชาชีพ ได้แก่ คู่สมรส เครือญาติ เพื่อนฝูง เพื่อนบ้าน เพื่อนร่วมงาน
ผู้บังคับบัญชา

2. กลุ่มที่มีความสัมพันธ์กันอย่างเป็นทางการ หมายถึง บุคคลหรือกลุ่ม
บุคคลที่ให้การช่วยเหลือแก่บุคคลอื่น โดยเกี่ยวข้องกับบทบาททำงาน หรือวิชาชีพ หรือการ
บริการประชาชน ซึ่งจะมีลักษณะการช่วยเหลือที่เฉพาะเจาะจงประเภทใดประเภทหนึ่งเป็น
ส่วนมาก เช่น กลุ่มช่วยเหลือตนเอง ทีมสุขภาพ ผู้ให้บริการ หรือให้การดูแล เช่น แม่บ้าน
คนดูแลเด็ก เป็นต้น

พิเชษฐ์ เรืองแสง (2546 : 63) ได้สรุปว่า การจำแนกบุคคลที่เป็นแหล่ง
สนับสนุนทางสังคมนั้นมี 2 ประเภทคือ

1. บุคคลหรือกลุ่มบุคคลในสังคมที่มีความสัมพันธ์กันอย่างไม่เป็นทางการ
กล่าวคือมีการให้ความช่วยเหลือกันตามธรรมชาติและหลักสิทธิมนุษยชน

2. บุคคลหรือกลุ่มบุคคลในสังคมที่มีความสัมพันธ์กันอย่างเป็นทางการ
กล่าวคือมีการให้ความช่วยเหลือกันตามสิทธิ บทบาทหน้าที่ที่ตนเองปฏิบัติงานอยู่โดยตรง

จากการศึกษาสรุปได้ว่า แหล่งการสนับสนุนทางสังคม มี 2 ลักษณะ คือ กลุ่มที่มีความสัมพันธ์กันอย่างไม่เป็นทางการ เป็นการให้ความช่วยเหลือกันระหว่างเครือญาติหรือเพื่อนฝูง และกลุ่มที่มีความสัมพันธ์กันอย่างเป็นทางการ เป็นการช่วยเหลือตามสิทธิหน้าที่ที่ตนเองปฏิบัติงานอยู่เป็นประจำ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสนับสนุนทางสังคมที่ศึกษาค้นคว้าได้แก่ งานวิจัยของ Kruger L.I. (Kruger L.I., 1995 : 34 ; อ้างอิงใน พรพรรณ อุทัยวี, 2544 : 70) ได้ทำวิจัยเรื่องการสนับสนุนทางสังคมและการรับรู้ความสามารถของตนเองในการแก้ปัญหาของ คณะครูผู้ช่วยและคณะครูในโรงเรียน โดยศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการสนับสนุนทางสังคมและการรับรู้ความสามารถของตนเองของครูผู้ช่วยและคณะครูในโรงเรียนประถมศึกษา 27 โรงเรียน ปัจจัยการสนับสนุนทางสังคมที่ศึกษาได้แก่ การให้คำแนะนำ ความผูกพัน และการส่งเสริมให้รู้ถึงคุณค่าแห่งตน พบว่า การส่งเสริมให้รู้ถึงคุณค่าแห่งตน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการรับรู้ความสามารถของตนเองในทักษะการแก้ปัญหาและการวางแผนแก้ไขปัญหานักเรียนที่มีปัญหาด้านพฤติกรรม พรพรรณ อุทัยวี (2544 : 75) ได้ทำการศึกษาตัวอย่างชี้ทางจิตสังคมของพฤติกรรมใฝ่รู้ในนักศึกษาครูพบว่า นักศึกษาครูในกลุ่มตัวอย่างรวมและทุกกลุ่มตัวอย่างย่อย ถ้าได้รับการสนับสนุนทางสังคมมีพฤติกรรมใฝ่รู้สูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการสนับสนุนทางสังคมต่ำ และพิเชษฐ เรืองแสง (2546 : 68) ได้ศึกษาปัจจัยสถานการณ์และจิตลักษณะที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมใฝ่รู้ของพระสงฆ์ที่ศึกษาในมหาวิทยาลัยสงฆ์ กรุงเทพมหานคร พบว่า พระสงฆ์ในกลุ่มตัวอย่างรวมและแทบทุกกลุ่มตัวอย่างย่อยที่ได้รับการสนับสนุนทางสังคมในระดับสูงมีพฤติกรรมใฝ่รู้ในระดับสูงกว่าพระสงฆ์กลุ่มที่ได้รับการสนับสนุนทางสังคมในระดับต่ำ

จากแนวคิด ทฤษฎีและหลักฐานที่สนับสนุนดังกล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานว่า ตัวแปรการสนับสนุนทางสังคมเป็นตัวแปรพยากรณ์บางประการที่จะสามารถร่วมพยากรณ์คุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ในการวัดการสนับสนุนทางสังคมของการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้เครื่องมือวัดเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามแบบมาตรวัดเจตคติของลิเคิร์ท

5. การมุ่งอนาคต

การมุ่งอนาคตนั้น มีความสำคัญในการส่งเสริมคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนให้เพิ่มมากขึ้น ผู้วิจัยจะได้นำเสนอตามลำดับ ดังนี้

5.1 ความหมายการมุ่งอนาคต ได้มีผู้ให้ความหมายการมุ่งอนาคตไว้หลายท่าน

ดังนี้

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2524 : 24) ได้กล่าวว่า การมุ่งอนาคตและการควบคุมตนเอง หมายถึง ความสามารถในการควบคุมตนเองของบุคคล ซึ่งแสดงออกเป็นพฤติกรรมของการอดได้รอได้ในสถานการณ์ต่าง ๆ เช่น การรอรับรางวัลที่ใหญ่กว่าในอนาคตแทนรางวัลเล็กน้อยที่จะได้รับทันที หรือการบำบัดความต้องการในปัจจุบันของตน เพราะเล็งเห็นผลร้าย ที่จะเกิดตามมา หรือการเพียรพยายามในปัจจุบันเพื่อจุดมุ่งหมายที่ยิ่งใหญ่ในอนาคต ผู้มีลักษณะมุ่งอนาคตสูง สามารถระงับหรือชะลอการบำบัดความต้องการต่าง ๆ ของตนได้ ฉะนั้น ผู้มีลักษณะมุ่งอนาคตสูง คือ ผู้ที่สามารถปฏิบัติตนได้อย่างเหมาะสมกับกาลเทศะ และไม่เป็นผู้ฝ่าฝืนกฎเกณฑ์ของศาสนาและกฎหมาย

พิทยา อึ้งบุญชู (2538 : 60) ได้สรุปว่า ลักษณะการมุ่งอนาคต หมายถึง ความสามารถในการคาดการณ์ไกล เป็นการคำนึงถึงอนาคตและสามารถควบคุมพฤติกรรมของตนเองไปในทิศทางที่ถูกต้องเหมาะสม เล็งเห็นผลดี ผลเสียที่จะเกิดขึ้นจากการกระทำของตน สามารถวางแผนปฏิบัติเพื่อรอรับผลดีหรือป้องกันผลเสียที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้

มาลี วิทยารัตน์ (2540 : 45) กล่าวถึงความสำคัญของลักษณะการมุ่งอนาคตว่าเป็นความสามารถทางสติปัญญาของแต่ละคน ในการคาดการณ์อนาคต โดย เล็งเห็นผลดีผลเสีย มีการวางแผนปฏิบัติเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่มีคุณค่ากว่าในอนาคต ช่วยให้บุคคลมีพฤติกรรมในทางสร้างสรรค์เพื่อประโยชน์แก่ส่วนรวม

วุฒิพงษ์ ทองก้อน (2543 : 27) กล่าวถึงความหมายของลักษณะมุ่งอนาคตว่า หมายถึง ลักษณะของบุคคลที่มีความสามารถในการคาดการณ์ไกล เห็นความสำคัญของผลดี ผลเสียที่จะเกิดขึ้นในอนาคต การรู้จักหรือตระหนักถึงการวางแผน สามารถวางแผนปฏิบัติเพื่อรอรับผลดีหรือป้องกันผลเสีย สามารถควบคุมพฤติกรรมตนเอง ให้กระทำหรือละเว้น การกระทำบางอย่างตามความต้องการของตนเองและเล็งเห็นผลเสียที่เกิดขึ้นตามมาทั้งแก่ตนเองและผู้อื่นในภายหลัง

พริภา นาคน้อย (2547 : 30) ได้สรุปความหมายของการมุ่งอนาคต หมายถึง ลักษณะของบุคคลที่มีความสามารถในการคาดการณ์ไกล เล็งเห็นความสำคัญของผลดีและผลเสียที่จะเกิดขึ้น ทั้งแก่ตนเองและผู้อื่นในอนาคตมีความตระหนัก รู้ ถึงความสำคัญของการวางแผนและสามารถวางแผนในการปฏิบัติสิ่งต่าง ๆ เพื่อสร้างให้เกิดผลดีหรือป้องกันผลเสียที่จะเกิดขึ้น รวมทั้งมีความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมตนเอง ให้กระทำหรือละ

เว้นการกระบางอย่างตามแผนการที่ตนวางไว้ สามารถยอมรับความลำบากในปัจจุบัน เพื่ออนาคตที่ดีกว่า

จากการศึกษาสรุปได้ว่า การมุ่งอนาคต หมายถึง ลักษณะประเภทหนึ่งของบุคคล ในอันที่จะคาดการณ์ไกล และเห็นความสำคัญของสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคต โดยเล็งเห็นผลดี ผลเสียมีการวางแผนปฏิบัติ รวมทั้งมีความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมตนเอง ให้กระทำ หรือหรือละเว้นการกระทำบางอย่างตามแผนการที่ตนวางไว้ สามารถยอมรับความลำบากในปัจจุบันเพื่ออนาคตที่ดีกว่า

5.2 แนวทางการพัฒนาการมุ่งอนาคต

บุญรับ ศักดิ์มณี (2532 : 16 – 17) เสนอแนะแนวทางในการพัฒนาการมุ่งอนาคตไว้ ตามขั้นตอน ดังนี้

1. ให้รู้จักความหมายของการมุ่งอนาคต วิธีฝึกทำได้โดย การกระตุ้นให้บุคคลรู้จักคิดถึงสิ่งที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต อันใกล้และไกลอย่างมีเหตุผลใช้ตัวอย่างให้เห็นแบบอย่างของการคิดประเภทนี้และฝึกการรู้จักคิด เพื่อให้เข้าใจความหมายของการมุ่งอนาคตในลักษณะต่าง ๆ

2. ให้เห็นความสำคัญของการมุ่งอนาคต วิธีฝึกทำได้โดยการให้บุคคลเห็นตัวอย่างของผลดีที่เกิดจากการกระทำกิจกรรมที่มุ่งอนาคต

3. ให้รู้จักคาดการณ์ในอนาคต วิธีฝึกทำได้โดย การให้บุคคลเห็นตัวอย่างของการวางแผนในอนาคตของผู้ที่มีลักษณะมุ่งอนาคต ฝึกวางแผนเกี่ยวกับชีวิตและการทำงาน ฝึกเขียนเรื่องราวเกี่ยวกับความคาดหวังของตนเอง

กนกวรรณ อุ๋นใจ (2535 : 37) กล่าวว่า ลักษณะการมุ่งอนาคต สามารถพัฒนาและส่งเสริมได้โดย

1. ให้รู้จักความหมายและความสำคัญของลักษณะมุ่งอนาคต
2. ให้เห็นแบบอย่างของบุคคลที่มีลักษณะมุ่งอนาคต
3. ฝึกเขียนเรื่องราวและการวางแผนด้านต่างๆ เกี่ยวกับปัจจุบันและ

อนาคตจัดการศึกษาให้ผู้เรียนตระหนักว่า การคาดการณ์เกี่ยวกับอนาคตเป็นการตรวจสอบทางเลือกที่เป็นไปได้ในอนาคต สามารถตัดสินใจและเลือกทางเดินอย่างมีเหตุมีผล ที่เหมาะสมโดยพิจารณาถึงข้อดีข้อเสีย ตลอดจนการฝึกให้รู้จักคาดการณ์เกี่ยวกับอนาคต โดยให้เทคนิคต่าง ๆ ในการคาดคะเน เช่น การพรรณนาอนาคต การสร้างสถานการณ์จำลองวงล้ออนาคต เป็นต้น

มณฑกานต์ ทรัพย์แก้ว (2543 : 16-17) ได้กล่าวถึง การพัฒนาลักษณะมุ่งอนาคตได้โดยให้นักเรียนตระหนักถึงความสำคัญของอนาคต สามารถคาดการณ์และตัดสินใจเลือกกระทำ สิ่งต่าง ๆ ได้อย่างมีเหตุผล โดยอาจฝึกให้นักเรียนรู้จักวางแผน ตั้งเป้าหมาย ฝึกลอดได้ ในการกระทำสิ่งต่าง ๆ ฝึกให้เขียนเรื่องราวของตนที่เกี่ยวกับปัจจุบันและอนาคต แบบใช้เหตุผลและใช้วิธีการควบคุมแบบปานกลางอย่างสม่ำเสมอ

อำพรธรรม โปรงจิต (2545 : 12) กล่าวว่า ลักษณะมุ่งอนาคตเป็นลักษณะที่ซับซ้อนที่พัฒนาขึ้นในตัวบุคคลอย่างเป็นกระบวนการที่ประกอบด้วยขั้นตอนต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. การตั้งเป้าหมาย (Future-oriented Motives, Interests and Goals) ในขั้นนี้บุคคลจะมีการตั้งเป้าหมาย หรือสิ่งที่ต้องการให้เกิดขึ้นในอนาคต โดยอาศัย ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับสิ่งที่ต้องการให้เกิดขึ้นในอนาคต ซึ่งบุคคลมีอยู่
2. การวางแผน (Future-oriented Planning) ในขั้นนี้บุคคลจะมีการวางแผนปฏิบัติการ เพื่อที่จะนำไปสู่เป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ในขั้นตอนแรก มีการตัดสินใจเลือกวิธีการหรือแนวทางที่เหมาะสม ตลอดจนมีการตรวจสอบว่าวิธีการหรือแนวทางนั้นจะนำไปสู่เป้าหมายได้หรือไม่ หากพบว่าแผนหรือวิธีการที่เลือกไว้ไม่สามารถนำไปสู่เป้าหมายได้ ก็มีการเปลี่ยนแปลงวิธีการเสียใหม่

3. การดูความเป็นไปได้ (Evaluation of the Future) เป็นขั้นการประเมินถึงความเป็นไปได้ของจุดมุ่งหมายหรือความต้องการในอนาคต ตลอดจนแผนปฏิบัติการที่ได้วางไว้ว่าจะประสบความสำเร็จมากน้อยเพียงใด ผลตอบแทนที่ได้รับจากกระบวนการนี้จะส่งผลต่อการมีลักษณะมุ่งอนาคตของบุคคล กล่าวคือ หากสิ่งที่เกิดขึ้นกับบุคคลเป็นไปตามที่คาดหวังหรือต้องการบุคคลก็จะมีลักษณะมุ่งอนาคตเพิ่มมากขึ้น แต่หากว่าสิ่งที่คาดหวังไว้ไม่เกิดขึ้นบุคคลก็จะขาดความเชื่อมั่นในอนาคต ลักษณะมุ่งอนาคตจะเกิดจากการสะสมการเรียนรู้จากประสบการณ์ในอดีตของบุคคลทั้งจากการอบรมเลี้ยงดู การศึกษา การเลียนแบบ ตลอดจนสื่อมวลชน และลักษณะมุ่งอนาคตมีความสัมพันธ์กับสภาวะทางสังคมของบุคคล ตลอดจนวัฒนธรรมและครอบครัว รวมทั้งต้องอาศัยความสามารถทางด้านสติปัญญาและการรู้ การคิด

จากการศึกษาแนวทางการพัฒนาการมุ่งอนาคต สรุปได้ว่า การพัฒนาลักษณะมุ่งอนาคตนั้น จะต้องมีขั้นตอน คือ ขั้นวางแผน ตระหนักและเห็นความสำคัญ และสามารถคาดการณ์และตัดสินใจเรื่องที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมุ่งอนาคตที่ได้ศึกษาค้นคว้า ได้แก่ งานวิจัยของ เนตรชนก พุ่มพวง (2546 : 74) ได้ศึกษาตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับลักษณะมุ่งอนาคตของนักเรียนชั้น

มัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนราชวินิตบางแก้ว อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนราชวินิตบางแก้ว อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ ปีการศึกษา 2546 จำนวน 318 คน ที่ได้มาจากการสุ่มแบบแบ่งชั้นจากประชากร ผลการวิจัยพบว่า ตัวแปรที่ส่งผลกระทบต่อลักษณะมุ่งอนาคตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยเรียงลำดับจากตัวแปรที่ส่งผลมากที่สุดไปหาตัวแปรที่ส่งผลน้อยที่สุด มี 5 ตัวแปร ได้แก่ ทักษะคิดต่อการเรียน ความคาดหวังของผู้ปกครอง สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน บุคลิกภาพ สิ่งแวดล้อมทางการเรียน ซึ่งตัวแปรทั้ง 5 ตัวนี้สามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของลักษณะมุ่งอนาคตของนักเรียนได้ร้อยละ 71.5 ทฤษฎีบท รุ่งชนศักดิ์ (2552 : 108 – 110) ได้พัฒนาโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุต่อลักษณะมุ่งอนาคตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 พบว่า โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุต่อลักษณะมุ่งอนาคตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 ที่ได้จากการวิเคราะห์เส้นทาง PAQ ได้แก่ เพศ การอบรมเลี้ยงดู บุคลิกภาพ สภาพแวดล้อมทางการเรียน บทบาทของครูแนะแนวและเจตคติต่อการเรียน และคุณเดือน พันธมนาวิน (2551 : 20 – 28) ได้ทำการศึกษานักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จากโรงเรียนในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 739 คน พบว่า สุขภาพจิตไม่ได้เป็นตัวแปรที่เข้าสู่สมการทำนายพฤติกรรมใฝ่ในการเรียน รับผิดชอบในการเรียน แต่ตัวแปรที่เข้าสู่สมการทำนายคือ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการเรียนและลักษณะมุ่งอนาคต – ควบคุมตน

จากแนวคิด ทฤษฎีและหลักฐานที่สนับสนุนดังกล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานว่า ตัวแปรการมุ่งอนาคตเป็นตัวแปรพยากรณ์บางประการที่จะสามารถรวมพยากรณ์คุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ในการวัดการมุ่งอนาคตของการวิจัย ครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้เครื่องมือวัดเป็นแบบวัดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามแบบมาตรวัดเจตคติของลิเคิร์ต

การสร้างแบบวัดคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้

การสร้างเครื่องมือวัดผล นับว่าเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นในการที่จะได้มาซึ่งเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในการที่จะนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนั้นในการวิจัยครั้งนี้จะนำเสนอการสร้างแบบวัดคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ ดังนี้

1. ธรรมชาติของการวัดผลด้านจิตพิสัย

คุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ เป็นคุณลักษณะทางจิตพิสัยอย่างหนึ่ง ซึ่งเป็นคุณลักษณะทางด้านจิตใจของบุคคลที่บ่งชี้รูปแบบของอารมณ์หรือความรู้สึก การวัดผลด้านจิตพิสัยผู้วัดควรเข้าใจธรรมชาติของการวัดผลก่อน ดังนี้

1. การวัดทางด้านจิตพิสัยเป็นการวัดทางอ้อม โดยอาศัยการสังเกตพฤติกรรมทางกาย และวาจาที่เราคาดว่าเป็นผลสะท้อนให้เห็นถึงอารมณ์ความรู้สึก การวัดทางจิตใจ ผู้วัดจะใช้วิธีกระตุ้นหรือทำให้บุคคลเกิดความคิดตอบสนองต่อสิ่งเร้าที่นำไปกระตุ้นแล้วจะสนใจลักษณะพฤติกรรมที่สะท้อนอารมณ์ความรู้สึก
2. คุณลักษณะด้านจิตพิสัยมีลักษณะเป็นนามธรรม ไม่สามารถสังเกตได้ โดยตรงทำให้เกิดความลำบากในการอธิบายทั้งในแง่ของปริมาณและคุณภาพ จึงต้องมีการพัฒนาเทคนิคและวิธีการประเมินผล
3. การวัดด้านจิตพิสัยมีความคลาดเคลื่อนได้ง่าย เนื่องจากอารมณ์หรือความรู้สึกอาจเปลี่ยนแปลงได้ตามสถานการณ์และเงื่อนไข วุฒิภาวะและประสบการณ์ของผู้ถูกวัด การวัดด้านจิตพิสัยจึงต้องใช้เครื่องมือที่มีความเชื่อมั่นสูง
4. การวัดด้านจิตพิสัยไม่มีถูก - ผิด เหมือนแบบวัดวัดด้านพุทธิพิสัย คำตอบของผู้ถูกวัดเพียงแต่บอกให้ทราบ ว่า ผู้ถูกวัดได้ประสบการณ์กับเหตุการณ์ หรือสถานการณ์อย่างหนึ่งอย่างใดตามที่กำหนดให้ เขาจะตัดสินใจเลือกกระทำอย่างไร สิ่งที่เขาเลือกกระทำ จะเป็นเพียงตัวแทนของความคิดความเชื่อในสิ่งที่คิดว่าเขาพร้อมที่จะประพฤติหรือปฏิบัติเท่านั้น
5. แหล่งข้อมูลในการวัดด้านจิตพิสัย สามารถวัดได้จากหลายฝ่าย ได้แก่ จากบุคคลที่เราต้องการวัด จากบุคคลผู้ใกล้ชิด และจากการสังเกตของผู้วัดเอง ซึ่งพฤติกรรม การแสดงออกของบุคคลอาจไม่ใช่คุณลักษณะที่แท้จริงของเขาก็ได้
6. การวัดด้านจิตพิสัยต้องใช้สถานการณ์จำลองเป็นเงื่อนไขให้ผู้ถูกวัดตอบ ปัญหาจึงอยู่ที่ว่าทำอย่างไรจึงจะให้แบบวัดหรือแบบวัดด้านจิตพิสัยมีผลการวัดตรงกับพฤติกรรมที่แสดงออกให้สถานการณ์ที่เป็นจริง ในสภาพที่เป็นปกติของบุคคลนั้น แบบวัดหรือแบบวัด ทาง จิตพิสัย ต้องการคุณลักษณะด้านความเที่ยงตรงตามสภาพ
7. แบบทดสอบหรือแบบวัดด้านจิตพิสัย มีจุดอ่อนที่ผู้ตอบสามารถบิดเบือนหรือหลอกผู้ถามได้ โดยผู้ตอบมักตอบในลักษณะให้ดูเหมือนตนเองมีคุณลักษณะที่ดีในสายตาของผู้วัดทำให้ได้ผลการวัดที่ไม่เที่ยงตรง

8. การวัดด้านจิตพิสัย มีวิธีการวัดได้ 2 แบบ ได้แก่ ประเมินตนเอง โดยให้ผู้ถูกวัดตอบแบบวัดประเภทต่าง ๆ ที่ใช้เป็นเครื่องมือวัดด้วยตนเอง โดยการสำรวจตนเองว่ามีความรู้สึกอย่างไรตามหัวข้อของคำถามนั้น ๆ แบบที่สอง เป็นการประเมินโดยผู้อื่น ซึ่งเป็นการวัด โดยผู้ประเมินเป็นผู้วัดเองหรืออาจมอบหมายหรือกำหนดให้ เพื่อนนักเรียน ผู้ปกครอง หรือเพื่อนครู ฯลฯ เป็นผู้ใช้เครื่องมือวัด

9. พฤติกรรมการแสดงออกของคุณลักษณะด้านจิตพิสัย มีทิศทางการแสดงออกได้สองทาง ในทางตรงกันข้าม เช่น รัก –เกลียด ชอบ – ไม่ชอบ ฯลฯ และมีความเข้มของระดับความรู้สึกเช่น สนใจมากที่สุด ค่อนข้างสนใจ เฉย ๆ ไม่ใคร่สนใจ ไม่สนใจเลย ความรู้สึกของบุคคลที่แสดงออกมาเป็นพฤติกรรมที่สังเกตได้นั้น เป็นการแสดงความรู้สึกต่อเป้าหมาย เช่น ไม่ชอบวิชาคำนวณ รักคุณครูขยันอ่านหนังสือ ฯลฯ (ภัทรา นิคมานนท์. 2540 : 151 – 152)

2. การวัดด้านจิตพิสัยในปัจจุบัน

การวัดด้านจิตพิสัยในปัจจุบัน มีลักษณะดังนี้

1. ขาดต่อการนิยามที่ชัดเจน เพราะผู้รู้จะให้นิยามไม่ใคร่ตรงกัน
2. ขาดทฤษฎีที่เป็นกรอบในการสร้างเครื่องมือวัดผล การวัดผลจึงขาดความ

เชื่อถือ

3. คุณลักษณะทางจิตพิสัยของบุคคล บางคุณลักษณะมีความเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพของจิตใจขณะนั้น

4. พฤติกรรมอย่างเดียวกันหลายๆคนแต่การแสดงออกแตกต่างกันหรือพฤติกรรมที่แตกต่างกัน อาจมาจากคุณลักษณะเดียวกัน

5. การให้ข้อเท็จจริงทางจิตพิสัย อาจจะได้รับความร่วมมือไม่ตรงกับความจริง เพราะผู้ตอบรู้ผลได้-เสียจากการตอบนั้น (พิตร ทองชั้น. 2547 : 38)

3. รูปแบบการวัดคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้

การวัดคุณลักษณะใฝ่รู้ใฝ่เรียน เป็นการวัดทางด้านจิตพิสัยรูปแบบที่นิยมใช้มีหลายรูปแบบ ดังต่อไปนี้

1. การสังเกต คือ การเฝ้ามองดูสิ่งใดสิ่งหนึ่งอย่างมีจุดมุ่งหมาย เป็นสิ่งที่ยากลำบากที่จะสังเกตได้ตลอดเวลา จึงจำเป็นต้องวางแผนสังเกตเป็นบางเวลา ผู้สังเกตควรมีการรับรู้ที่ดี มีความแม่นยำ จดจำสิ่งที่สังเกตได้อย่างดี เพื่อความแน่ใจในการวิจัยจึงควรใช้

ผู้สังเกตอย่างน้อย 2 คนเพื่อนำผลการสังเกตมาทดสอบความสอดคล้องกันการวัด โดยวิธีนี้จะสามารถทำได้ถ้าพฤติกรรมที่แสดงออกมาเป็นจริงถ้าแสแสร์งยอมเชื่อถือไม่ได้หรือถ้าไม่แสดงพฤติกรรมก็ไม่สามารถวัดได้บางกรณีการสังเกตพฤติกรรมท่าทาง ก็เป็นสิ่งจำเป็น ถ้าสามารถนิยามพฤติกรรมท่าทางได้อย่างชัดเจนเพียงพอที่จะสังเกต จะเป็นประโยชน์จากผู้สังเกตอย่างมาก และสามารถจะวัดพฤติกรรมได้ตรงตามความเป็นจริงมากกว่าเครื่องมืออื่นๆ

2. การสัมภาษณ์เป็นการพูดจากับคนใดคนหนึ่งอย่างมีจุดมุ่งหมาย ผู้ที่สัมภาษณ์ต้องมีหลักจิตวิทยาใน การพูด การถาม เพื่อให้ได้พฤติกรรมหรือลักษณะนิสัยที่ต้องการทราบการสัมภาษณ์ ต้องสร้างความเป็นกันเองจึงจะได้ข้อมูลที่แท้จริง ควรสร้างคำถามที่สามารถกระตุ้นให้ผู้ถูกสัมภาษณ์แสดงการตอบพฤติกรรมที่ต้องการนั้นได้ การสัมภาษณ์ควรเป็นการสัมภาษณ์แบบมาตรฐาน มีการวางแผนที่ดี มีจุดมุ่งหมาย คำถามมีคุณภาพ ความเชื่อมั่นสูง ความเที่ยงตรงสูง

3. การเขียนตอบ จะต้องมีความรู้เป็นข้อความ ข้อคำถาม สถานการณ์ภาพ สถานการณ์ภาษาแล้วแต่ความเหมาะสมในการนำเสนอ ตัวเร้าหรือตัวกระตุ้นนี้เป็นสิ่งสำคัญมากเมื่อบุคคลได้รับตัวเร้านี้ เขามีความรู้สึกนึกคิดอย่างไรก็จะตอบออกมาด้วยตัวเอง บางทีเรียกว่าเป็นการรายงานตนเอง (Self-report) ออกมา เครื่องมือวัดนี้มีชื่อเรียกได้หลายอย่าง เช่น แบบวัดแบบสำรวจ แบบสอบถาม หรือมาตรวัด ฯลฯ (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2543 : 258 – 264)

3.1 รูปแบบของการเขียนแบบวัด มี 6 รูปแบบ ดังนี้

3.1.1 ประเภทข้อความเดี่ยว เป็นการถามเพื่อจะดูว่า ผู้ตอบมีสิ่งนั้นอยู่ในตัวหรือไม่ โดยมีข้อตกลงว่าผู้ตอบจะต้องตอบความเป็นจริง การเขียนข้อความจึงต้องให้เป็นตัวเร้าที่ดีโดยมากจะเป็นประโยคง่าย ๆ สั้น มีใจความกะทัดรัด อาจเป็นข้อความที่เป็นคำถามก็ได้

3.1.2 ประเภทข้อความคู่ เป็นการกำหนด คุณลักษณะ อย่างน้อย 2 คุณลักษณะขึ้นไป แล้วนำข้อความที่เขียนอธิบายคุณลักษณะแต่ละอย่างมาเขียนเป็นคู่ ๆ ให้ผู้ตอบเลือกตอบที่มีลักษณะที่ตรงกับตนเองเพียงข้อความเดียว

3.1.3 ประเภทกำหนดตัวเลือกหลายตัว การเขียนแบบวัดแบบนี้มักเลือกคุณลักษณะที่ประกอบเป็นคุณลักษณะนั้น ๆ จากนั้นนำมาจัดเป็นชุดละข้อ แล้วให้เลือกเอาคุณลักษณะใดคุณลักษณะหนึ่งหรืออาจกำหนดให้เลือกชอบมากที่สุดคุณลักษณะหนึ่ง เลือกชอบน้อยที่สุดคุณลักษณะหนึ่ง

3.1.4 ประเภทสถานการณ์ สถานการณ์ หมายถึงการสร้างเหตุการณ์จำลองอาจเป็นด้านภาษาหรือรูปภาพก็ได้ แล้วให้ผู้ตอบสมมติตัวเองเป็นละครในสถานการณ์นั้นๆ ถ้าพบเหตุการณ์ที่กำหนดให้จะทำอย่างไร แบบวัดแบบนี้จะมี 2 ส่วน คือ ส่วนที่เป็นข้อคำถามและส่วนที่เป็นคำตอบ การให้คะแนน กำหนดให้ตัวเลือกที่แสดงถึงคุณลักษณะนั้นมากที่สุด เป็น 2 คะแนนคุณลักษณะนั้นน้อยลงมาเป็น 1 คะแนน และไม่มีคุณลักษณะนั้นเลยให้ 0 คะแนน บางกรณีอาจให้คะแนนเฉพาะตัวเลือกที่แสดงคุณลักษณะนั้นอย่างเดียวนั้นเป็น 1 คะแนน นอกนั้นไม่ให้คะแนน

3.1.5 ประเภทสถานการณ์ตอบใช่ - ไม่ใช่ เป็นการเขียนสถานการณ์แล้วเลือกพฤติกรรมที่มีโอกาสเกิดขึ้นจากสถานการณ์นั้น แล้วให้ผู้ตอบ ตอบเพียงใช่ หรือ ไม่ใช่เท่านั้นจึงต้องพิจารณาการให้คะแนนให้ดี และสอดคล้องกับคุณลักษณะที่ต้องการวัด

3.1.6 ประเภทสถานการณ์หรือข้อคำถามเป็นภาพการสร้างแบบวัดประเภทนี้ต้องอาศัยคนที่มีฝีมือในการวาดภาพมีการกำหนดคุณลักษณะที่ต้องการวัดแยกเป็นพฤติกรรมให้ชัดเจนแล้วเขียนรูปตามพฤติกรรมที่กำหนดไว้

3.2 แบบการเขียนตัวเลือกในแต่ละข้อ มี 8 แบบ ดังนี้

3.2.1 ใช้คำว่า ใช่ ไม่ใช่ (The Yes No item)

3.2.2 ใช้คำว่า ใช่ ไม่แน่ใจ ไม่ใช่ (The Yes ? No item)

3.2.3 ใช้คำว่า ถูก ผิด (The True – False item)

3.2.4 ใช้คำว่า ชอบ ไม่ชอบ (The Like-Dislike item)

3.2.5 ใช้แบบการจัดลำดับความสำคัญ (Item with rating scales) จะใช้ตอบแบบไหนก็ได้ เพียงแต่จัดให้มีความรู้สึกที่เกิดขึ้นกับผู้ตอบจากน้อยที่สุด ไปหามากที่สุด อาจเป็นประเภทเห็นด้วยมากที่สุด เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย หรือไม่เห็นด้วยมากที่สุด

3.2.6 แบบเจาะจง 3 ตัวเลือก เรียงอันดับ (Various trichotomous) โดยทั่วไปมักใช้คำเหล่านี้ เคย บางครั้ง ไม่เคย จริง ไม่แน่ใจ เท็จ และ เห็นพ้อง ไม่เห็นพ้อง

3.2.7 แบบใช้ตัวเลือก 3 ตัว (Trichotomous item with choice) แบบนี้มีสถานการณ์หรือคำถามแล้วตามด้วยตัวเลือก 3 ตัวเสมอ สิ่งที่เขียนเป็นตัวเลือกจะต้องสามารถแปลได้ว่าตัวเลือกใดถ้ามีผู้เลือกจะมีคุณลักษณะใดหรือผู้เลือกอาจมีคุณลักษณะนั้นมากน้อยแตกต่างกัน

3.2.8 แบบตัวเลือกคู่ (Forced-Choice item) แบบนี้แต่ละข้อจะมีตัวเลือก 2 ตัว แทนพฤติกรรมหรือลักษณะนิสัย แตกต่างกันมาจับคู่กันเพื่อผู้ตอบเห็นพฤติกรรมใดตรงกับตนเองมากที่สุดก็เลือกข้อนั้น หรืออาจมีคำถามหรือข้อความก่อน แล้วมีตัวเลือก 2 ตัว บังคับให้ผู้ตอบเลือกเพียงตัวใดตัวหนึ่ง ตามความรู้สึกของตนเอง

4. การใช้จินตนาการ (Projective technique) เป็นการเสนอสิ่งเร้าที่คลุมเครือ เพื่อให้ผู้ตอบใช้จินตนาการอันเกิดจากสำนึกที่ซึมซับอยู่ในส่วนลึกของความรู้สึกในตัวคนแต่ละคนว่าสิ่งเร้าที่มีความหมายอย่างไรต่อเขา แต่ละคนจะมีความรู้สึกต่อสิ่งเร้าที่คลุมเครือนั้นแตกต่างกันเทคนิคนี้สิ่งเร้าเป็นแบบไม่มีโครงสร้างตรง การตอบจึงตอบได้แบบเสรีตามความรู้สึกส่วนลึกของบุคคลการแปลผลจึงยุ่งยากและซับซ้อน แบบวัดจินตนาการ ที่นิยมสร้างมีดังนี้

4.1 คำสัมพันธ์ (Word association) แบบวัดนี้จะกำหนดคำที่แสดงอารมณ์มาให้ข้อละคำถาม ผู้สอบหาคำที่สัมพันธ์กับคำนั้นมากที่สุด การอธิบายก่อนสอบเป็นสิ่งสำคัญมากผู้ดำเนินการสอบจะต้องชี้แจงผู้สอบได้ดี ส่วนการแปลผลต้องศึกษาวิเคราะห์ให้ดี

4.2 การเติมประโยคให้สมบูรณ์ (Sentence Completion) แบบวัดนี้จะมีการเว้นช่องว่างไว้ให้เติม ในการแปลความหมาย จึงค่อนข้างเป็นอัตนัย จึงต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญศึกษาจากสิ่งประทับใจที่ผู้ตอบแสดงออกมา ซึ่งเกี่ยวกับเจตคติ อารมณ์ และความขัดแย้ง การแปลผลจึงเน้นความรู้สึกทั้งบวก หรือลบ ผู้ที่เขียนหนังสือไม่ได้ หรือ เด็กจะไม่สามารถวัดคุณลักษณะจากการเขียนเติมข้อความได้

4.3 การเติมเต็มเรื่องราว (Story completion) แบบวัดประเภทนี้ เป็นการเติมเรื่องราวให้สมบูรณ์ มีการกำหนดเรื่องราวที่มีปัญหา ยังไม่มีคำตอบ หรือยังไม่จบ เรื่องราวส่วนใหญ่จะทำให้เด็กจินตนาการต่อไป (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2543ก : 265 – 278) พิศร ทองชั้น (2547 : 38) กล่าวว่าวิธีการวัดคุณลักษณะใฝ่รู้ใฝ่เรียนมีหลายรูปแบบ ดังนี้

4.3.1 การสัมภาษณ์ ได้แก่ การพูดคุยสนทนาให้ผู้ถูกวัดได้ตอบคำถาม

4.3.2 การใช้การสังเกต ควบคู่ไปกับการบันทึกในรูปแบบต่าง ๆ เช่น

Checklist, Rating Scale

4.3.3 แบบสอบถาม มีรูปแบบต่าง ๆ เช่น แบบลิเคิร์ต แบบเทอร์สโตน

4.3.4 Projective Technique โดยการสร้างจินตนาการให้ระบายความรู้สึก ให้เหตุผลทางจริยธรรม ต่อการกระทำหรือเหตุการณ์ที่กำหนดให้

4.3.5 การทดสอบ ในรูปแบบของสถานการณ์ แล้วให้เลือกคำตอบที่เป็นการแก้ปัญหาหรือตัดสินใจ ที่ดีที่สุด มี 2 แบบ ดังนี้

- 1) ถามให้ตอบด้วยตนเองว่าเคยปฏิบัติ หรือกระทำอย่างไร
- 2) ให้เลือกคำตอบโดยสมมติว่าถ้าตนเองพบเห็น กระทำ หรือถูก

กระทำ

4. แบบวัดสถานการณ์ (Situation Test)

แบบวัดสถานการณ์ หรือ แบบวัดเชิงสถานการณ์เป็นการจำลอง สร้างเหตุการณ์เรื่องราวต่าง ๆ ขึ้น แล้วให้บุคคลแสดงความรู้สึกว่าตนเองจะกระทำ หรือมีความเห็นอย่างไร ต่อเหตุการณ์ที่กำหนดขึ้น โดยปกติแล้ว การตอบสนองต่อสถานการณ์นั้น อาจให้ตอบสนองว่าตัวเองจะอย่างไร หรือการให้เขาแสดงความคิดเห็นว่าตัวบุคคลในสถานการณ์นั้น ๆ จะทำอย่างไร(สมบูรณ์ ชิตพงศ์. 2535 : 38)

หลักการสร้างแบบวัดสถานการณ์ มีแนวปฏิบัติดังนี้

1. กำหนดเนื้อหาและพฤติกรรม คุณลักษณะที่ต้องการจะวัดให้ชัดเจน
2. เลือกข้อความหรือสถานการณ์ที่มีความยากพอเหมาะกับระดับขั้นของผู้เรียนและเนื้อเรื่องหรือสถานการณ์ที่ใช้ถามจะต้องไม่ลำเอียงเด็กกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง โดยเฉพาะตามพฤติกรรม หรือคุณลักษณะที่ต้องการจะวัด ซึ่ง การเขียนสถานการณ์การเขียนข้อความนี้ ข้อควรคำนึง ดังนี้(สมบูรณ์ ชิตพงศ์. 2535 : 38)

การเขียนสถานการณ์

1. สถานการณ์ที่สร้างหรือกำหนดขึ้น ควรจะเป็นสถานการณ์ที่เกิดขึ้นได้จริง ๆ กับบุคคลหรือกลุ่มตัวอย่างนั้น
2. ความเข้มหรือความรุนแรงของสถานการณ์ ควรอยู่ในระดับกลาง ๆ ไม่สร้างความเครียดให้เกิดขึ้นแก่ผู้อ่าน หรือผู้ตอบมากเกินไป เช่น สถานการณ์ว่า พ่อแม่กำลังป่วยหนัก ตนเองไม่มีเงินในขณะนั้น ถ้าพบเงินจำนวนหนึ่ง จะทำอย่างไร จะคืนเจ้าของ หรือเก็บเอาไปซื้อ ยาให้แม่สถานการณ์เช่นนี้ ความเข้มสูง อาจทำให้ผู้ตอบเขว ได้ในแง่ที่ว่า จริง ๆ อยากจะคืนให้เจ้าของ เพราะตนเองก็ไม่อยากได้เงินของผู้อื่น (มีความซื่อสัตย์ต่อบุคคลอื่น) แต่ขณะเดียวกันการตอบแทนบุญคุณของพ่อแม่ ก็เป็นสิ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งเช่นเดียวกัน (มีความเข้มสูง) ดังนั้น ผู้ตอบจะตอบในความสำนึกของกตัญญูกตเวที มากกว่าที่จะไปคิดถึงในด้านความซื่อสัตย์

3. ข้อมูลหรือสาระสำคัญที่กำหนดให้จะต้องเพียงพอ การตัดสินใจในทิศทางหรือจุดประสงค์ในการวัด (การตัดสินใจ หมายถึง การเลือกทางปฏิบัติในแนวทางที่เห็นเหมาะสม)

การเขียนคำถาม

1. ไม่ควรถามตรงๆ แต่ควรถามให้เกี่ยวพันอ้างอิงเรื่องราวหรือสถานการณ์ที่กำหนดไว้ และไม่ควรถามนอกเรื่องที่ไม่ได้ใช้ข้อความในสถานการณ์นั้นมาช่วยตอบ หรือไม่ควรถามในกรณีที่ไม่ได้มีสถานการณ์นั้นแล้วก็สามารถตอบคำถามนั้นได้

2. ในการเลือกสถานการณ์เพื่อนำมาตั้งคำถาม ควรเลือกเฉพาะเนื้อหา หรือความรู้ที่เป็นตัวแทนที่มีความสำคัญต่อวิชานั้นมาถาม ไม่ควรนำเรื่องปลีกย่อยหรือรายละเอียดปลีกย่อยของรายวิชามาตั้งเป็นสถานการณ์ และไม่ควรถามด้วยการหลอกล่อให้ผู้ตอบตกหลุมด้วยเรื่องไร้สาระ(สมบูรณ์ จิตพงศ. 2535 : 39)

3. คำถามที่ให้อาจมี 2 ลักษณะ คือ

3.1. คำถามที่ถามให้นักเรียนประเมินสถานการณ์ การประเมิน หมายถึง การพิจารณาตัดสินใจว่า ควร-ไม่ควร ดี-ไม่ดี เหมาะสม-ไม่เหมาะสม ใช้ได้-ใช้ไม่ได้ ถูกต้อง-ไม่ถูกต้องและรวมถึงกรณีที่ไม่อาจตัดสินใจได้

3.2. คำถามที่ให้นักเรียนระบุแนวทางที่ตนจะปฏิบัติ ถ้าหากตนเองเป็นผู้หนึ่งที่เกี่ยวพัน เกี่ยวข้อง กับสถานการณ์นั้น ตนจะปฏิบัติอย่างไร

ลักษณะของแบบวัดสถานการณ์

1. เป็นแบบสถานการณ์มาให้ แล้วถามความคิดเห็นของผู้ตอบเกี่ยวกับการกระทำของตัวละครในสถานการณ์ว่าเห็นด้วยหรือไม่ ถ้าหากเป็นผู้ตอบ จะทำเหมือนตัวละครในสถานการณ์นั้นหรือไม่

2. กำหนดสถานการณ์พร้อมกับกำหนดทางเลือกมาให้ 3 – 4 แนวทาง แล้วให้ผู้ตอบเลือกตอบ

3. ถามแนวทางประพจน์หรือปฏิบัติกิจกรรม เรื่องราวต่าง ๆ ตามที่กำหนดให้ เป็นการถามพฤติกรรมตรง ๆ ว่า ผู้ตอบเคยปฏิบัติมาก-น้อยเพียงใด ในเหตุการณ์หรือสถานการณ์ที่กำหนดให้ สถานการณ์ที่กำหนดขึ้น ควรเกิดขึ้นได้ในชีวิตจริงและเหมาะสมกับระดับของผู้เรียน

ข้อดีของแบบวัดสถานการณ์

1. แบบวัดสถานการณ์เป็นแบบวัดที่แสดงถึงฝีมือ หรือความสามารถของ

ผู้เขียนแบบวัดว่าสามารถนำความรู้ที่เรียนมาผนวกกับเงื่อนไขในสถานการณ์ที่กำหนดได้ดีเพียงใด

2. สามารถวัดความรู้ขั้นสูงทั้งด้านสมรรถภาพทางสมอง และด้านจิตพิสัย
3. เราใจผู้ตอบให้ติดตามเพราะได้อ่านเรื่องราวและได้คิดมากกว่าแบบวัด

ประเภทอื่น ๆ

4. สร้างความยุติธรรมให้แก่ผู้เข้าสอบทุกคน เพราะได้อ่านสถานการณ์เดียวกันทั้งหมดไม่มีใครได้เปรียบหรือเสียเปรียบเพราะใช้ตำราต่างกัน หรือการสอนที่ต่างกัน เป็นต้น

ข้อจำกัดของแบบวัดสถานการณ์

1. การเขียนคำชี้แจงของแบบวัดสถานการณ์ ต้องพึงระวังเป็นพิเศษ ต้องชี้แจงให้ผู้เข้าสอบใช้สถานการณ์ที่กำหนดให้เป็นหลัก ถึงจะผิดแปลกจากความเป็นจริงก็ต้องติดตามนั้น

2. สร้างค่อนข้างยาก ผู้เขียนแบบวัดจะต้องเลือกสถานการณ์ที่เป็นปัจจุบัน และไม่เข้มมากเกินไป และจะต้องสังเกตุเฉพาะสถานการณ์ที่กำหนดให้เท่านั้น

3. เกณฑ์การให้คะแนนค่อนข้างทำได้ยาก (สมบูรณ์ ชิตพงศ์. 2535 : 39) ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สร้างแบบวัดคุณลักษณะใฝ่รู้ใฝ่เรียน ทั้ง 6 ด้าน ในรูปแบบสถานการณ์ชนิด 3 ตัวเลือก เป็นตัวเลือกที่แสดงถึงคุณลักษณะนั้นอย่างน้อยต่างกัน โดยให้คะแนนเป็น 1, 2 และ 3

การหาคุณภาพของแบบวัดคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้อยู่

การหาคุณภาพของเครื่องมือวัดเป็นขั้นตอนที่สำคัญ ก่อนที่จะนำเครื่องมือวัดนั้นไปเก็บข้อมูล ซึ่งการหาคุณภาพของเครื่องมือวัด มีการหาคุณภาพดังนี้

1. อำนาจจำแนก (Discrimination Index)

1. ความหมายของอำนาจจำแนก มีนักการศึกษาได้ให้ความหมายไว้หลายท่าน ดังนี้

สมนึก กัททิษฐี (2537 : 105) กล่าวว่า อำนาจจำแนก หมายถึง ความสามารถในการจำแนกแบบวัด

พวงรัตน์ ทวีรัตน์ (2543 : 130) กล่าวว่า อำนาจจำแนก เป็นคุณสมบัติของแบบวัดที่สามารถจำแนกบุคคลออกเป็น 2 กลุ่ม โดยทั้ง 2 กลุ่ม มีคุณลักษณะที่ต่างกันในเรื่องที่ต้องการศึกษา

อรพินทร์ ชูชม (2545 : 259) กล่าวว่า อำนาจจำแนกเป็นคุณลักษณะรายชื่อที่สามารถจำแนกแยกแยะความแตกต่างระหว่างบุคคลตามลักษณะที่ต้องการวัดได้จากการศึกษาความหมายของอำนาจจำแนกข้างต้นที่กล่าวมา สรุปได้ว่า อำนาจจำแนก หมายถึง แบบวัดที่สามารถจำแนกนักเรียนที่มีคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้สูงและนักเรียนที่มีคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ต่ำออกจากกันได้ถูกต้อง

2. การหาค่าอำนาจจำแนก

การหาค่าอำนาจจำแนกมีอยู่หลายแบบ ขึ้นอยู่กับธรรมชาติของคะแนนที่ได้จากวัดนั้น ๆ การหาค่าอำนาจจำแนกของแบบวัดเป็นรายชื่อสำหรับแบบวัดทางด้านจิตพิสัย มีดังนี้

วิธีที่ 1 ดัชนีพอยท์ไบเซเรียล (Point-Biserial Index) เป็นลักษณะสหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร 2 ตัว หรือ 2 กลุ่มคะแนน โดยมีข้อตกลงว่า คะแนนกลุ่มหนึ่งเป็นค่าต่อเนื่อง (Continuous Variable) และอีกกลุ่มหนึ่งเป็นแบบค่าไม่ต่อเนื่อง (Dichotomous Variable) การให้คะแนนทำได้ 1 คะแนน และทำผิดได้ 0 คะแนนเท่านั้น

วิธีที่ 2 ดัชนีสหสัมพันธ์ของเพียร์สัน มีข้อตกลงว่า กรณีตัวเลือกเป็นคะแนนแบบช่วงเท่ากัน เช่น 1 2 3 หรือ 1 2 3 4 หรือมากกว่านั้น คะแนนมากมักเป็นลักษณะเห็นด้วยอย่างมากหรือมีคุณลักษณะนั้นอยู่อย่างมาก เมื่อผู้ตอบเลือกตอบตัวเลือกที่มีคะแนนมาก ย่อมได้คะแนนรวมมากด้วย ลักษณะของคะแนน 2 อย่างขึ้นลงตามกัน แสดงว่าข้อนั้นจำแนกได้ แต่ถ้าไม่ขึ้นลงตามกันแสดงว่าค่าอำนาจจำแนกไม่ดี หรืออาจขึ้นลงกลับกันแปลว่าแบบวัดไม่ดี ไม่ควรนำมา หรือควรนำมาปรับปรุงและควรตรวจเช็คการให้คะแนนให้ดี การทดสอบนัยสำคัญของค่าอำนาจจำแนกสามารถตรวจสอบได้จากตารางทดสอบว่าวิกฤตของ r แบบเพียร์สัน

วิธีที่ 3 อำนาจจำแนกจากการทดสอบที (t - test Index) การใช้ดัชนีนี้เสนอโดย A.L.Edwards ใช้ในกรณีคะแนนแสดงความรู้สึกแต่ละข้อมีมากกว่า 1 คะแนน แต่ละข้อควรให้คะแนนเท่ากัน โดยหลักการ คือ พยายามหาความแตกต่างของคะแนนกลุ่มที่ได้คะแนนสูงกับกลุ่มที่ได้คะแนนต่ำ ว่าข้อนั้น ๆ ได้คะแนนเป็นไปตามสภาพจริงหรือไม่ ตามทฤษฎีผู้ที่ได้คะแนนสูงควรทำข้อนั้นได้คะแนนสูง ผู้ได้คะแนนรวมต่ำควรทำข้อนั้นได้คะแนนต่ำ แบบนี้ความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำก็จะต่างกัน ข้อนั้นก็ถือว่าจำแนกคนได้ แต่ในทางปฏิบัติคะแนนกลุ่มสูงกับคะแนนกลุ่มต่ำอาจไม่แตกต่างกัน หรือนัยกลับกัน ก็กลุ่มต่ำ

อาจอยู่สูงกว่ากลุ่มสูง กรณีนี้อำนาจจำแนกจะใช้ไม่ได้ อำนาจจำแนกแบบที (t – test Index) ที่ควรยอมรับ คือ 1.750 ตามแนว Edwards หมายถึง ถ้าคำนวณค่าอำนาจจำแนกได้ตั้งแต่ 1.750 ขึ้นไป ถือว่าข้อนั้นมีอำนาจจำแนกใช้ได้ แต่ถ้าค่า t น้อยกว่า 1.750 ถือว่าใช้ไม่ได้ ต้องแก้ไขปรับปรุง ในกรณีค่า t เป็นลบ (-) และค่าตัวเลขจะสูงกว่าเกณฑ์ถือว่าใช้ไม่ได้เพราะเป็นผลกลับกัน ถ้าไม่ยึดตามเกณฑ์ของ Edwards ก็สามารหาค่า t แล้วไปเปิดตารางทดสอบค่า t และ df กำหนดนัยสำคัญ และเป็นการทดสอบทิศทางเดียว ถ้าผลออกมาค่า t มีระดับนัยสำคัญที่ระดับที่ต้องการ ค่าอำนาจจำแนกนั้นก็สามารนำไปใช้ได้ (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2543 ก : 302 – 306)

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยหาอำนาจจำแนกของแบบวัดคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ทั้ง 4 ด้านโดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมจากข้ออื่น ๆ ที่เหลือทั้งหมด โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Product – Moment Correlation Coefficient) เนื่องจากแบบวัดคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ เป็นแบบวัดสถานการณ์ที่มีการให้คะแนนตัวเลือกเป็น 1, 2 และ 3

2. ความเที่ยงตรง (Validity)

2.1 ความหมาย ความเที่ยงตรงเป็นหัวใจสำคัญของเครื่องมือวัด นักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของความเที่ยงตรงไว้ ดังนี้

บลูม (Bloom. 1967 : 468) กล่าวว่า ความเที่ยงตรง หมายถึง คุณสมบัติของแบบวัดที่สามารถวัดสิ่งที่ต้องการวัด

พวงรัตน์ ทวีรัตน์ (2543 : 115) กล่าวว่า ความเที่ยงตรงเป็นคุณสมบัติของแบบวัดที่แสดงให้เห็นว่าแบบวัดนั้น สามารถวัดในสิ่งที่ต้องการได้ถูกต้องและครบถ้วน

ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ (2543 ก : 246) กล่าวว่า ความเที่ยงตรงเป็นความสามารถวัดได้ตรงตามลักษณะหรือจุดประสงค์ที่ต้องการวัด

บุญเชิด ภิญ โญอนันตพงษ์ (2545 : 89) กล่าวว่า ความเที่ยงตรงเป็นความสามารถวัดในสิ่งที่ผู้วัดต้องการวัดได้อย่างถูกต้อง

อรพินทร์ ชูชม (2545 : 335) กล่าวว่า ความเที่ยงตรง เป็นคุณสมบัติที่สามารถวัดในสิ่งที่ต้องการวัดได้ตรงจุด

จากศึกษาความหมายของความเที่ยงตรงกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า ความเที่ยงตรง หมายถึง คุณสมบัติของแบบวัดที่สามารถทำหน้าที่วัดได้ตรงกับคุณลักษณะของสิ่งที่ต้องการวัด ได้ถูกต้องตามนิยามที่กำหนด

2.2 ความเที่ยงตรงของแบบวัด ความเที่ยงตรง เป็นความใกล้เคียงกันระหว่างค่าที่วัดได้กับค่าที่แท้จริง ถ้าผลการวัดได้มีค่าใกล้เคียงกับค่าที่แท้จริงเพียงใด ก็ถือว่าการวัดมีความเที่ยงตรงมากยิ่งขึ้นเพียงนั้นความเที่ยงตรงจึงเป็นคุณสมบัติที่สำคัญที่สุดของแบบวัด (ศิริชัย กาญจนวาสี. 2544 : 74) ความเที่ยงตรงจำแนกตามลักษณะ หรือจุดประสงค์ของการวัดได้ 3 ประเภทใหญ่ ๆ ดังนี้

2.2.1 ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา หมายถึง เครื่องมือที่สามารถวัดได้ตามเนื้อหาที่ต้องการวัด ความเที่ยงตรงตามเนื้อหา จำแนกได้ 2 ชนิด

- 1) ความเที่ยงตรงเชิงเหตุผล (Logical Validity) เป็นความเที่ยงตรงที่ให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาว่าข้อสอบแต่ละข้อวัดได้ตรงตามตารางวิเคราะห์หลักสูตรหรือไม่
- 2) ความเที่ยงตรงเชิงพินิจ (Face Validity) เป็นคุณภาพของแบบทดสอบที่พิจารณาว่าข้อสอบแต่ละข้อวัดได้ตรงตามลักษณะที่นิยามไว้หรือไม่ ซึ่งเป็นความเที่ยงตรงที่เหมาะสมกับแบบวัดด้านความรู้สึก (Affective Domain) ก่อนสร้างข้อสอบ จะต้องนิยามสิ่งที่จะวัดได้ชัดเจนก่อน หลังจากนั้นจึงจะสร้างข้อสอบหรือข้อความให้สอดคล้องกับที่นิยามไว้แล้วให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบข้อสอบหรือข้อความแต่ละข้อว่าสร้างตรงตามที่นิยามไว้หรือไม่ ถ้าสร้างได้ตรงตามที่นิยามไว้ ก็แสดงว่าแบบทดสอบมีความเที่ยงตรงตามเนื้อหา ด้านความเที่ยงตรงเชิงพินิจ

2.2.2 ความเที่ยงตรงเชิงเกณฑ์สัมพันธ์ (Criterion – Related Validity) หมายถึง คุณภาพของเครื่องมือที่เอาผลการวัดของแบบทดสอบไปหาความสัมพันธ์กับเกณฑ์ที่ต้องการ จำแนกได้ 2 ชนิดคือ

- 1) ความเที่ยงตรงเชิงสภาพ (Concurrent Validity) หมายถึง ความเที่ยงตรงที่เอาผลการวัดของแบบทดสอบที่สร้างขึ้น ไปหาความสัมพันธ์กับเกณฑ์ในสภาพปัจจุบัน (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2543 ข : 251) โดยการคำนวณค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างแบบทดสอบกับคะแนนเกณฑ์ จากเครื่องมืออื่นที่สามารถใช้บ่งบอกสถานภาพปัจจุบันของลักษณะที่มุ่งวัดนั้น ได้เครื่องมือทั้งสองทำการวัดในเวลาเดียวกัน สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ในทางบวกที่สูง แสดงถึงคะแนนจากแบบสอบ สามารถใช้เป็นตัวบ่งชี้ที่ดีของสถานภาพของลักษณะที่มุ่งวัดนั้น (ศิริชัย กาญจนวาสี. 2544 : 83)

- 2) ความเที่ยงตรงเชิงพยากรณ์ (Predictive Validity) หมายถึง ความเที่ยงตรงที่ได้มาจากการเอาผลการวัดของแบบทดสอบที่สร้างขึ้น ไปคำนวณหาความสัมพันธ์กับเกณฑ์ในอนาคตเพื่อที่จะเอาผลการสอบไปพยากรณ์ผลความสำเร็จในอนาคต (ล้วน สายยศ

และอังคณา สายยศ. 2543ข : 257) โดยคำนวณค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนจากแบบทดสอบ กับคะแนนจากเกณฑ์ จากเครื่องมือที่สามารถบ่งบอกผลสำเร็จของลักษณะที่มุ่งวัดในอนาคต เนื่องจากเครื่องมือทั้งสองทำการวัดในเวลาต่างกัน โดยแบบทดสอบที่สร้างทำการวัดในปัจจุบัน แต่อีกเครื่องมือหนึ่งต้องทิ้งช่วงเวลาทำการวัดในเวลาต่อมา เพื่อให้ได้คะแนนเกณฑ์อนาคต (ศิริชัย กาญจนวาสี. 2544 : 84)

2.2.3 ความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) หมายถึง การมองข้อความคำถามของแบบวัด โครงสร้างหรือแนวคิดทฤษฎีใดจากผลการตอบข้อความคำถามของแบบวัดนั้น ความเที่ยงตรงตามโครงสร้างพิจารณาผลการตอบว่าเป็นไปตามโครงสร้างที่กำหนดไว้หรือไม่ โดยพิจารณาจากสหสัมพันธ์ระหว่างข้อความคำถามของแบบวัดฉบับนั้นกับฉบับอื่นที่พิสูจน์มาแล้ว ความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง มี 4 แบบ ดังนี้

1) วิธีหาสหสัมพันธ์ เป็นวิธีที่ค่อนข้างง่าย เมื่อสร้างแบบวัดเสร็จแล้วก็ต้องหาเครื่องมือมาตรฐานที่สร้างดี และวัดโครงสร้างเดียวกัน นำมาสอบกับกลุ่มตัวอย่างเดียวกัน ทั้งสองฉบับแล้ว นำคะแนนสองกลุ่มมาหาสหสัมพันธ์กัน ถ้าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มีนัยสำคัญ ก็แสดงว่าข้อสอบที่สร้างขึ้นมีโครงสร้างเดียวกับข้อสอบมาตรฐาน นั่นคือ แบบวัดที่สร้างขึ้น มีความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง

2) การวิเคราะห์หลายคุณลักษณะหลายวิธี (Multitrait – Multimethods : MTMM) เป็นการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรวิธีวัดต่าง ๆ กับคุณลักษณะ (Trait) ต่าง ๆ ในการวัดเป้าหมายอย่างหนึ่ง วิธีการวัดนั้นแต่ละเป้าหมายอาจวัดได้หลายวิธี ขณะเดียวกันในเป้าหมายเดียวกันอาจแบ่งออกเป็น การวัดหลายคุณลักษณะ ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ จะได้เป็นค่า R หรือค่า r เกิดจากการหาค่าสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน โปรดิวเมนต์ (Pearson Product Moment) ธรรมดาผลที่ได้จากการวิเคราะห์แปลผลได้ 3 อย่าง คือ

2.1) ความเชื่อมั่น (Reliability) ดูได้จากค่าสหสัมพันธ์ในเส้นทแยงมุม คือ ค่า(r) ซึ่งเป็นผลมาจากใช้คุณลักษณะเดียวกัน วิธีเดียวกัน (Monotrait – monomethod : MM) บางที่เรียกว่า Reliability diagonals ซึ่งก็คือ ความเชื่อมั่นแบบสอบซ้ำนั่นเอง

2.2) ความเที่ยงตรงเชิงเหมือน (Convergent Validity) เป็นการวัดในคุณลักษณะเดียวกันด้วยแบบวัดชนิดเดียวกัน หรือต่างชนิด จะมีค่าสหสัมพันธ์กันสูงค่าความเที่ยงตรงเชิงเหมือนเป็นผลมาจากค่าสหสัมพันธ์ภายในที่เกิดจากคุณลักษณะเดียวกันแต่ใช้วิธี (แบบทดสอบ) ต่างกัน (Same traits using different methods)

2.3) ความเที่ยงตรงจำแนก (Discriminant Validity) เป็นการวัดในลักษณะที่ต่างกันด้วยแบบวัดชนิดเดียวกันหรือต่างชนิดกัน จะมีค่าสหสัมพันธ์กันต่ำ ค่าความเที่ยงตรงเชิงจำแนกเป็นผลมาจากค่าสหสัมพันธ์ภายในที่เกิดจากคุณลักษณะต่างกันและใช้วิธีต่างกัน (Different traits using different methods) หรืออาจเกิดจากคุณลักษณะต่างกันและใช้วิธีเหมือนกันก็ได้ค่าสหสัมพันธ์จะน้อย เพราะสิ่งที่ต่างกันไปหาค่าสหสัมพันธ์กันย่อมไม่เกี่ยวข้องกัน ถ้าแบบวัดคุณลักษณะต่างกัน ไปสัมพันธ์กันก็แปลว่าแบ่งแยกหรือจำแนกไม่ได้

3. ความเชื่อมั่น (Reliability)

3.1 ความหมาย มีนักศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของ ความเชื่อมั่น ไว้ดังนี้
 วิรัช วรรณรัตน์ (2532 : 79) กล่าวว่า ความเชื่อมั่นเป็นความคงที่แน่นอน และถูกต้องแน่นอนของผลที่ได้จากการวัด

ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ (2543ก : 209) กล่าวว่า ความเชื่อมั่นของแบบวัดเป็นความคงที่ของคะแนนที่ได้จากการสอบนักเรียนคนเดียวกันหลายครั้ง ในแบบทดสอบชุดเดิม

ศิริชัย กาญจนวาที (2544 : 43) กล่าวว่า ความเชื่อมั่นของแบบวัดเป็นความคงที่หรือความคงเส้นคงวาของผลที่ได้จากการวัดซ้ำ ถ้าต้องการวัดสิ่งเดียวกันหลาย ๆ ครั้ง ได้ค่าที่ค่อนข้างคงเส้นคงวาสูงขึ้น ถือว่าการวัดมีความเชื่อมั่นมากขึ้น

อรพินทร์ ชูชม (2545 : 294) กล่าวว่า ความเชื่อมั่น หมายถึง คุณสมบัติที่สามารถให้ผลการวัดคงเส้น คงวา คงที่แน่นอน หรือเหมือนเดิม ไม่ว่าจะวัดกี่ครั้งก็ตาม จากการศึกษาความหมายของความเชื่อมั่น สรุปได้ว่า ความเชื่อมั่น หมายถึง คุณสมบัติของแบบวัดที่สามารถทำหน้าที่วัดคุณลักษณะ ใฝ่รู้ใฝ่เรียนของผู้ตอบแบบวัดได้คงที่แน่นอน

บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์ (2521 : 278 – 300) ได้กล่าวถึงวิธีการหาสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของแบบทดสอบไว้ 2 แนวทาง ดังนี้

3.1 แบบสัมประสิทธิ์ความคงตัว (Coefficient of stability) เป็นวิธีการคำนวณสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนสองชุด ซึ่งได้จากแบบทดสอบคนละฉบับหรือฉบับเดียวกันแต่เป็นการสอบต่างเวลากัน ซึ่งจำแนกเป็น 2 วิธี

3.1.1 วิธีสอบซ้ำ (Test – Retest Method) วิธีนี้จะหาสัมประสิทธิ์ของความคงตัวของคะแนนที่ได้จากการสอบนักเรียนกลุ่มเดียวกันสองครั้ง โดยทิ้งช่วงเวลาให้ห่าง

กันพอประมาณ แล้วนำคะแนนที่สอบวัดแต่ละครั้งมาคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ โดยใช้สูตรของเพียร์สัน

3.1.2 วิธีคู่ขนาน (Parallel Forms Method) วิธีการนี้เป็นการคำนวณสัมประสิทธิ์ของความเหมือน (Coefficient of equivalence) ของคะแนนการทดสอบตั้งแต่สองฉบับ การประมาณค่าตามวิธีนี้อาศัยแนวคิดที่ว่าแบบทดสอบที่สร้างทั้งสองฉบับจะเป็นตัวแทนของคุณลักษณะที่ต้องการวัดแล้วนำแบบทดสอบทั้งสองฉบับไปทดสอบกับนักเรียนกลุ่มเดียวกันแล้วนำคะแนนที่ได้จากการทดสอบ มาคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ โดยใช้สูตรของเพียร์สัน

3.2 แบบสัมประสิทธิ์ของความสอดคล้องภายใน (Coefficient of Internal-Consistency) แนวคิดของวิธีนี้กำหนดว่า แบบทดสอบที่ดีจะต้องมีเอกภาพในการวัด กล่าวคือ ส่วนย่อยของแบบทดสอบฉบับหนึ่ง ๆ จะต้องมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน เพื่อให้เกิดความเป็นเอกพันธ์ในการที่จะวัดคุณลักษณะหนึ่ง ๆ สัมประสิทธิ์ของความสอดคล้องภายในนี้ หมายความว่าข้อคำถามแต่ละข้อหรือส่วนย่อยจะมีความเสมอเหมือนกันทุกข้อหรือทุกส่วน แบ่งออกเป็น

3.2.1 วิธีแบ่งครึ่งแบบทดสอบ (Split – Half Method) วิธีนี้จะนำแบบทดสอบไปทดสอบกับนักเรียนกลุ่มหนึ่งแล้วจึงแบ่งแบบทดสอบออกเป็น 2 ส่วนเท่า ๆ กัน โดยให้ทั้งสองส่วนมีคำถามคล้ายคลึงกันและความยากง่ายของแต่ละข้อคำถามของทั้งสองส่วนมีค่าเท่า ๆ กัน โดยอาจจะแบ่งออกเป็นข้อคู่ข้อคี่ (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2543ช : 212 – 213) แล้วนำคะแนนของทั้งสองส่วนไปหาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนข้อคู่กับข้อคี่ โดยใช้สูตรของเพียร์สันจากนั้น จึงวิเคราะห์หาสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น โดยใช้สูตรปรับขยายของสเปียร์แมน – บราวน์, ฮอสต์ หรือรูลอน เป็นต้น

3.2.2 วิธีวิเคราะห์ส่วนย่อย เนื่องจากวิธีการแบ่งครึ่งแบบทดสอบ ไม่สามารถคำนวณค่าความสอดคล้องได้อย่างแท้จริงเพราะการแบ่งครึ่งแบบทดสอบนั้นลักษณะของความเชื่อมั่นจะเป็นความเสมอเหมือนระหว่างคะแนนข้อคู่กับข้อคี่มากกว่า จึงมีผู้คิดค้นวิธีวิเคราะห์คะแนนแบบทดสอบจากส่วนย่อยต่าง ๆ โดยจำแนกรายข้อ จะได้ค่าความเชื่อมั่น ซึ่งเป็นค่าความสอดคล้องภายในของแบบทดสอบอย่างแท้จริง (บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์. 2521 : 122 – 139) วิธีนี้จะใช้แบบทดสอบฉบับเดียวกันไปทดสอบกับนักเรียนกลุ่มเดียวกัน แล้วนำคะแนนที่ได้จากการทดสอบมาแบ่งเป็นส่วน ๆ โดยทั่วไปนิยมแบ่งเป็นสองส่วน กับแบ่งเป็นหลายส่วน และส่วนที่แบ่งภายในแต่ละส่วนอาจมีระดับคู่ขนานต่างกัน 3 แบบคือ แบบ

มาตรฐานเดิม แบบคะแนนจริงสมมูล และแบบคะแนนจริงสัมพันธ์ วิธีการหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือวัดจากการแบ่งส่วนภายในฉบับ มีดังนี้

1) วิธีแบ่งสองส่วน

1.1) วิธีแบ่งสองส่วน กรณีส่วนย่อยมีความคู่ขนานแบบ

มาตรฐานเดิม ใช้สูตรสเปียร์แมน - บราวน์ (Spearman - Brown) ซึ่งเป็นสูตรเฉพาะสองส่วน โดยต้องการความเที่ยงตรงครั้งฉบับด้วยสูตรสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment) ก่อนแล้วจึงนำค่าความเชื่อมั่นครั้งฉบับ มาปรับขยายให้เป็นความเชื่อมั่นทั้งฉบับ โดยใช้สูตรปรับขยายของสเปียร์แมน - บราวน์ (Spearman - Brown)

1.2) วิธีแบ่งสองส่วน กรณีส่วนย่อยมีความคู่ขนานแบบ

คะแนนจริงสมมูล หาความเชื่อมั่นได้จากสูตรของรูลอน (Rulon) สูตรของฟลานาแกน (Flanagan) และสูตรของกัตต์แมน (Guttman)

1.3) วิธีแบ่งสองส่วน กรณีส่วนย่อยมีความคู่ขนานแบบ

คะแนนจริงสัมพันธ์ การหาค่าความเชื่อมั่นอาจพิจารณาจากความยาวของเครื่องมือวัด

1.3.1) เมื่อใช้จำนวนข้อเป็นตัวกำหนดความยาวของเครื่องมือวัด

จำนวนได้จากสูตรของราชู (Raju)

1.3.2) เมื่อใช้ผลการสอบจริงเป็นตัวชี้บอกความยาวของ

เครื่องมือวัด จำนวนได้จากสูตรของ เฟลด์ - ราชู (Feldt - Raju)

2) วิธีแบ่งหลายส่วน

2.1) วิธีแบ่งหลายส่วน กรณีส่วนย่อยมีความคู่ขนานแบบ

มาตรฐานเดิม ใช้สูตรของสเปียร์แมน - บราวน์ (Spearman - Brown)

2.2) วิธีแบ่งหลายส่วน กรณีส่วนย่อยมีความคู่ขนานแบบ

คะแนนจริงสมมูล ถ้าส่วนย่อยของเครื่องมือวัดแบ่งเป็นหลายส่วน แยกพิจารณาได้ 2 กรณี ดังนี้

2.2.1) ถ้าเครื่องมือวัดได้คะแนนแบบสองค่า เช่น

แบบทดสอบเลือกตอบ แบบทดสอบถูกผิด ตอบถูกได้ 1 คะแนน ตอบผิดได้ 0 คะแนน หรือ

แบบสอบถามบางเรื่อง ให้เลือกตอบว่าใช่หรือไม่ใช่ ถ้าใช่ให้ 1 คะแนน ถ้าไม่ใช่ให้ 0 คะแนน

(ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2543 ข : 215) การหาความเชื่อมั่นโดยวิธีนี้ จะต้องมี

ลักษณะวัดองค์ประกอบร่วมกัน การหาค่าความเชื่อมั่นคำนวณได้จากสูตรของคูเตอร์ - ริชาร์ด

สัน จากสูตร KR - 20 และ KR - 21

2.2.2) ถ้าเครื่องมือวัดให้คะแนนหลายค่า เช่น มาตรฐานประเมิน (Rating Scale) ให้คะแนนหลายค่า เมื่อข้อความนั้นตรงตามลักษณะของผู้ตอบจากน้อยสุดไปหามากสุดจะได้คะแนนเป็น 1, 2, 3, 4 และ 5 หรือแบบทดสอบอัตนัยฉบับหนึ่งมีคำถาม 5 ข้อ แต่ละข้อคะแนนเต็ม 10 คะแนน ดังนั้น แต่ละข้อสามารถให้คะแนนหลายค่า ตั้งแต่ 0 คะแนนถึง 10 คะแนนการหาค่าความเชื่อมั่นคำนวณได้จากสูตร สัมประสิทธิ์แอลฟา

2.3) วิธีแบ่งหลายส่วน กรณีส่วนย่อยมีความคู่ขนานแบบ

คะแนนจริงสัมพันธ์ แยกพิจารณาได้ 3 กรณี ดังนี้

2.3.1) เมื่อใช้จำนวนข้อเป็นตัวกำหนดความยาวของเครื่องมือวัด

โดยแบ่งส่วนเครื่องมือวัดเท่ากับจำนวนข้อ และให้คะแนนเป็นสองค่า คือ ตอบถูกได้ 1 คะแนน ตอบผิดได้ 0 คะแนน คำนวณจากสูตรประสิทธิ์ r_B (Coefficient r_B) ของบุญเชิด

บุญเชิดนันทพงษ์ เมื่อใช้จำนวนข้อเป็นตัวกำหนดความยาวของเครื่องมือวัดคำนวณได้จากสูตร สัมประสิทธิ์เบต้า เค (Coefficient $-\beta_K$ ของราฐู ใช้หาความเชื่อมั่นเมื่อแบ่งเครื่องมือวัดออกเป็นหลาย ๆ ส่วน แต่ละส่วนมีจำนวนข้อ หรือความยาวไม่เท่ากัน ถ้าความยาวแต่ละส่วนมีจำนวนข้อเท่ากันแล้ว ค่าสัมประสิทธิ์เบต้าเคจะเท่ากับสัมประสิทธิ์แอลฟา

2.3.2) เมื่อใช้ผลการสอบจริงเป็นตัวชี้บอกความยาว ของเครื่องมือวัด หรือไม่ทราบความยาว คำนวณได้จากสูตร เฟลด์ต์ - ราฐู (Feldt - Raju)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยในประเทศ

ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ได้มีนักการศึกษาและนักวิชาการหลายท่านได้ทำการศึกษาไว้ ดังนี้

พิทักษ์ วงแหวน (2546 : 78) ได้ทำการวิจัยเพื่อประมาณค่าเฉลี่ยประชากร ลักษณะมุ่งอนาคต ความเชื่ออำนาจภายในตน เจตคติต่อการเรียน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ การส่งเสริมการเรียนของผู้ปกครอง การจัดการเรียนของผู้ปกครอง การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ บรรยากาศในชั้นเรียน และพฤติกรรมใฝ่เรียนของนักเรียน และศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระระดับนักเรียน ได้แก่ ลักษณะมุ่งอนาคต ความเชื่ออำนาจภายในตน เจตคติต่อการเรียนแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ การส่งเสริมการเรียนของผู้ปกครอง และตัวแปรอิสระระดับห้องเรียน ได้แก่ การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และบรรยากาศในชั้นเรียนกับพฤติกรรมใฝ่เรียน ค้นหาตัวแปรอิสระระดับนักเรียน ตัวแปรอิสระ

ระดับห้องเรียนที่ส่งผลต่อพฤติกรรมใฝ่เรียน โดยเครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามลักษณะ การมุ่งอนาคต ความเชื่ออำนาจภายในตน เจตคติต่อการเรียน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ การส่งเสริมของผู้ปกครอง และตัวแปรอิสระระดับห้องเรียน ได้แก่ การจัดการเรียนการสอน ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและบรรยากาศในชั้นเรียนกับพฤติกรรมใฝ่เรียน พบว่า นักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 6 จังหวัดศรีสะเกษ มีคะแนนเฉลี่ยลักษณะการมุ่งอนาคต ความเชื่ออำนาจ ภายในตน เจตคติต่อการเรียน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ การส่งเสริมการเรียนของผู้ปกครอง การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และบรรยากาศในชั้นเรียนกับพฤติกรรม ใฝ่เรียนอยู่ในระดับปานกลาง ตัวแปรอิสระระดับนักเรียนที่ส่งผลทางบวกต่อพฤติกรรมใฝ่เรียน ของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ มี 2 ตัวแปร คือ เจตคติต่อการเรียนและการส่งเสริม การเรียนจากผู้ปกครอง ตัวแปรระดับห้องเรียน 2 ตัวแปร คือ การจัดการเรียนการสอนที่เน้น นักเรียนเป็นสำคัญและบรรยากาศในชั้นเรียนมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมใฝ่เรียนอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติทั้งสองค่า

พิเศษฐ์ เรื่องแสง (2546 : 68) ได้ทำการศึกษาปัจจัยสถานการณ์และจิตลักษณะที่ เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมใฝ่รู้ของพระสงฆ์ที่ศึกษาในวิทยาลัยสงฆ์ กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัย พบว่า 1) พระสงฆ์ที่มีพฤติกรรมใฝ่รู้ในระดับสูง คือพระสงฆ์ในกลุ่มตัวอย่างรวมและแทบทุก กลุ่มตัวอย่างย่อยที่ได้รับการสนับสนุนทางสังคมในระดับสูง มีพฤติกรรมใฝ่รู้ ในระดับสูงกว่า พระสงฆ์กลุ่มที่ได้รับการสนับสนุนทางสังคมในระดับต่ำ ยกเว้นกลุ่มคณะพุทธศาสตร์หรือ คณะศาสนาและปรัชญา 2) ปัจจัยสถานการณ์และจิตลักษณะคือ พระสงฆ์ สามารถร่วมกัน ทำนายพฤติกรรมใฝ่รู้ของพระสงฆ์ได้มากกว่าตัวแปรทำนายชุดใดชุดหนึ่งตามลำพัง โดย พบว่าในกลุ่มตัวอย่างรวมทำนายได้ร้อยละ 45.2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 พบ ตัวแปรทำนายสำคัญ คือแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์และเหตุผลเชิงจริยธรรม

บังอร เกิดคำ (2549 : 86) ได้ทำการศึกษาองค์ประกอบที่สัมพันธ์กับคุณลักษณะ ใฝ่รู้ใฝ่เรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เขตพื้นที่การศึกษาพัทลุงผลการศึกษา พบว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ นิสัยรักการอ่าน การอบรมเลี้ยงดู และการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน มีความสัมพันธ์กับคุณลักษณะใฝ่รู้ใฝ่เรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่า สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ .76 และมีประสิทธิภาพในการพยากรณ์ได้ร้อยละ 57

ปิลันญา วงศ์บุญ (2550 : 67) ได้ทำการศึกษาคุณลักษณะใฝ่รู้ใฝ่เรียนของ นักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนอแซฟอุปถัมภ์ พบว่า 1) นักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียน

ขอแซฟอุปถัมภ์ มีลักษณะใฝ่รู้ใฝ่เรียนอยู่ในระดับสูง โดยคุณลักษณะใฝ่รู้ใฝ่เรียนด้านกล้าคิดริเริ่มสูงที่สุด รองลงมาได้แก่ ความอยากรู้อยากเห็น ความมีเหตุผล ความเพียรพยายาม ความตั้งใจอย่างมีสติและการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง 2) นักเรียนชายและนักเรียนหญิงช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียน ขอแซฟอุปถัมภ์ มีคุณลักษณะใฝ่รู้ใฝ่เรียนแตกต่างกัน โดยนักเรียนชายมีคุณลักษณะใฝ่รู้ใฝ่เรียนสูงกว่านักเรียนหญิงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 3) นักเรียนที่อยู่ในระดับชั้นต่างกันมีลักษณะใฝ่รู้ใฝ่เรียนแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ 4) ตัวแปรเพศกับระดับชั้น ไม่ส่งผลให้เกิดผลของปฏิสัมพันธ์ต่อคุณลักษณะใฝ่รู้ใฝ่เรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

คุณเดือน พันธมนาวิน (2551 : 27) ได้ทำการศึกษานักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จากโรงเรียนในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 739 คน พบว่า สุขภาพจิตไม่ได้เป็นตัวแปรที่เข้าสู่สมการทำนายพฤติกรรมใฝ่ในการเรียน รับผิดชอบในการเรียน แต่ตัวแปรที่เข้าสู่สมการทำนายคือ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการเรียนและลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนเอง วัฒนา พาผล (2551 : 153) ได้ศึกษาการวิเคราะห์โครงสร้างความสัมพันธ์ของปัจจัย ที่มีอิทธิพลต่อความใฝ่รู้ใฝ่เรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผลการศึกษาพบว่าปัจจัย ที่มีอิทธิพลโดยรวมต่อความใฝ่รู้ใฝ่เรียนมากที่สุดได้แก่ การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ รองลงมาได้แก่ แรงจูงใจในการเรียน การสนับสนุนทางสังคมจากครอบครัว การกำหนดเป้าหมายในอนาคต การเห็นคุณค่าในตนเอง และความเชื่ออำนาจภายในตน ตามลำดับ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

พิเชฐ ชยปัญญา (2552 : 78) ได้ทำการศึกษา แนวทางการการพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนด้านความมีวินัยและความใฝ่รู้ใฝ่เรียน : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านด่านคู่ ผลการศึกษาพบว่า 1) สภาพด้านความมีวินัย โรงเรียนมีครูไม่เพียงพอ ดูแลนักเรียนไม่ทั่วถึง บ้านพักของครูอยู่ห่างไกลจากโรงเรียน บางครั้งครูมาทำงานสาย นักเรียนบางคนไม่มีที่พักอาศัย ด้านความใฝ่รู้ใฝ่เรียน ครูไม่สามารถจัดการเรียนรู้ได้อย่างครอบคลุมเนื้อหาทุกกลุ่มสาระ ได้จัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรอย่างหลากหลายทำให้นักเรียน เกิดความใฝ่รู้ใฝ่เรียน 2) ปัญหาด้านความมีวินัย-การประสานงานกับชุมชนน้อย การกำกับ นิเทศติดตามไม่ต่อเนื่อง มีการลักขโมยสิ่งของ ด้านความใฝ่รู้ใฝ่เรียน ครูสอนไม่เต็มเวลา ห้องสมุดไม่มีคุณภาพนักเรียนไม่รักการอ่าน ขาดทักษะในการจดบันทึก 3) ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย มีความคาดหวังว่า โรงเรียนจะจัดหาเครื่องคอมพิวเตอร์ ครูทำงานเต็มที่ นักเรียนได้เรียนรู้

ครบทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้และหวังว่าจะอ่านออกเขียนได้ทุกคนตลอดจนมีความใฝ่รู้ใฝ่เรียนเพิ่มขึ้นสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย เขต 1

ครองทรัพย์ อุดนาม (2553 : 71 - 72) ได้ทำการศึกษาศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับความใฝ่รู้ใฝ่เรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผลการศึกษา พบว่า ความสัมพันธ์ของปัจจัยต่าง ๆ สามารถอธิบายความแปรปรวนของความใฝ่รู้ใฝ่เรียน โดยปัจจัยที่มีอิทธิพลโดยรวมต่อความใฝ่รู้ใฝ่เรียนมากที่สุดได้แก่ แรงจูงใจในการเรียน รองลงมาได้แก่ การเห็นคุณค่าในตนเอง การกำหนดเป้าหมายในอนาคต ปฏิสัมพันธ์ในชั้นเรียน และการสนับสนุนทางสังคมจากครอบครัว ตามลำดับ

จากการศึกษางานวิจัยข้างต้น สรุปได้ว่า ตัวแปรที่ส่งผลต่อคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ของนักเรียน ได้แก่ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ นิสัยรักการอ่าน การอบรมเลี้ยงดู การมุ่งอนาคต การควบคุมตนเอง การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การสนับสนุนทางสังคม เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณลักษณะใฝ่รู้ใฝ่เรียนของผู้เรียน โดยเฉพาะการจัดการเรียนการสอนมีผู้ทำการศึกษาวิจัยไว้หลายท่าน และพบว่ามีความสัมพันธ์กับคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้เป็นอย่างมาก และการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ ผู้ปกครองก็มีส่วนช่วยในการปลูกฝังคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ให้กับนักเรียนด้วย

2. งานวิจัยต่างประเทศ

นักการศึกษาและนักวิชาการของต่างประเทศหลายท่านได้ทำการศึกษาค้นคว้าวิจัยที่ส่งผล ต่อคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ในประเด็นต่าง ๆ ไว้ ดังนี้

บอลด์วิน (Baldwin, 1984 : 129 – 136 ; อ้างอิงมาจากอัจฉรา สุขารมณ. 2528 : 61) ได้ศึกษาพฤติกรรมของเด็กที่มาจากครอบครัวที่อบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยและแบบเข้มงวดกวดขัน พบว่า เด็กที่มาจากครอบครัวประชาธิปไตยมักจะซุกซนไม่ซ้จลาด มีแผนในการดำเนินงานไม่ชอบเป็นผู้ตาม มักเป็นผู้นำกลุ่ม ส่วนเด็กที่มาจากครอบครัวเข้มงวดกวดขันใช้อำนาจ มักจะอยู่เงียบ ๆ เรียบร้อย มีความอยากรู้อยากเห็นและความคิดริเริ่มในวงจำกัด

เรต (Reid, 1978 : 779 – A ; อ้างอิงมาจาก ศักดิ์เศรษฐ ประกอบผล. 2539 : 62) ได้ศึกษาผลการสอน 2 แบบ คือ การสอนโดยให้รายละเอียดโดยตรงกับการสอนแบบแนะนำให้เกิดการค้นพบด้วยตัวเองและการใช้แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ของทอเรนซ์ พบว่านักเรียน ที่เรียน โดยการสอนแบบแนะนำให้เกิดการค้นพบด้วยตนเอง จะมีความสามารถเพิ่มขึ้นทั้งทางด้านความคล่องแคล่วในการคิด และความคิดริเริ่ม โดยทำคะแนนได้ดีกว่ากลุ่มที่ได้รับ การสอนโดยวิธีการให้รายละเอียดโดยตรง

เซอร์ลอค (Hurlock. 1955 : 433 – 435 ; อ้างอิงมาจากสมคิด อิศระวัฒน์. 2542 : 15) ได้กล่าวว่า พ่อแม่ที่อบรมเลี้ยงดูลูกแบบประชาธิปไตย คือ ให้ความรัก ความอบอุ่น มีเหตุผล ให้อิสระแก่เด็กในการแสดงความคิดเห็น โต้ตอบ จะทำให้เด็กมีความกระตือรือร้น มีความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งตรงกับวัตสัน (Watson citing Jersild. 1960 : 168 – 169 ; อ้างอิงมาจาก ฮารีธา ขุนอินคีรี. 2546 : 64) ศึกษาเกี่ยวกับเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูโดยให้อิสระ พบว่าเด็กจะแสดงพฤติกรรมดังต่อไปนี้

1. มีความเป็นอิสระ เป็นตัวของตัวเอง
2. มีความสามารถทางด้านสังคมประกิต (socialization) และการให้ความ

ร่วมมือ

3. มีความก้าวร้าวน้อยและเป็นมิตรกับผู้อื่น
4. มีระดับความคิดริเริ่มสูง

แอนเดอร์สัน โอ โรเจอร์ (Anderson O. Roger. 2001 : 78) ได้ทำการศึกษาเพื่อตรวจสอบระบบการสร้างความคิดของการใฝ่รู้ใฝ่เรียนในห้องทดลองและการพัฒนาความรู้ โดยใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนเกรด 7 จำนวน 72 คน และเรียนหน่วยการเรียนรู้เกี่ยวกับชีววิทยาผลของการศึกษา แสดงให้เห็นถึงระบบความคิดที่ต่อเนื่องในการเล่าเรื่องของนักเรียน ซึ่งมีความสัมพันธ์ทางบวกกับค่าเฉลี่ย ที่มีการพัฒนาเกิดขึ้นหลังจากการทดลองในห้องทดลองกับคะแนนหน่วยสุดท้าย เกี่ยวกับการพัฒนาความรู้ทางชีววิทยาและขอบเขตความถูกต้องของแนวคิด ผลจากการสาธิตจะทำให้นักเรียนที่ทำคะแนนได้สูงจากการเขียนเล่าเรื่องไว้มากมายเกี่ยวกับความคิดต่อ เนื้อที่สัมพันธ์กัน โดยใช้ เหตุผลสืบเนื่องมาจากความคิดพื้นฐานของการพัฒนาที่เปลี่ยนแปลง และซับซ้อนเพิ่มพูนไปตามชีวิตและความถี่ของค่าเฉลี่ย เหตุการณ์ ของการจัดหมวดหมู่ความคิดระดับสูง ในการบอกเล่าที่งอกงามและเพิ่มพูนขึ้นตามจำนวนของระบบความสัมพันธ์ในการคิด

แอนดริว เจ มิลสัน (Andrew J Milson. 2002 : 65) ได้ทำการศึกษาโดยนำอินเทอร์เน็ตเข้ามามีส่วนร่วมในการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาซึ่งก่อนหน้านี้มีการสอนแบบสาธิต โดยได้ทำการทดลองกับนักเรียนเกรด 6 เพื่อค้นหาลักษณะของความรู้ใฝ่เรียนในการใช้อินเทอร์เน็ต ผลสรุปได้ดังนี้ นักเรียนมีการรับรู้คุณค่าและแหล่งเรียนรู้ทางอินเทอร์เน็ตมากขึ้น นักเรียนสามารถวางแผนเพื่อรวบรวมข้อเท็จจริง ซึ่งเป็นนิสัยในการแสวงหาความรู้ของนักเรียน โดยเลือกทางที่มีอุปสรรคน้อยที่สุด ครูสามารถชี้แนะให้นักเรียนไปสู่การสร้างความรู้ใฝ่รู้ ใฝ่เรียนในการใช้อินเทอร์เน็ตได้ ระดับความสามารถ ของนักเรียนในการดำเนินการ

ค้นหาความรู้ การเข้าถึงและรับรู้คุณค่าของการแสวงหาความรู้ของนักเรียนแต่ละคนแตกต่างกัน

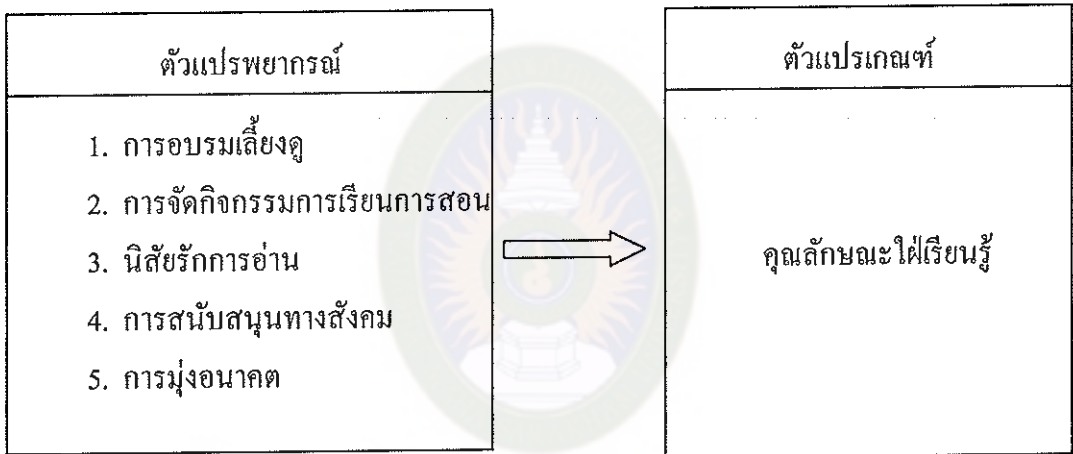
จากแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องซึ่งได้นำเสนอข้างต้น ผู้วิจัยจึงสรุปแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องซึ่งสนับสนุนตัวแปรที่ส่งผลต่อคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ โดยนำเสนอในตาราง 2 และสามารถสรุปได้ว่า การอบรมเลี้ยงดู การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน นิยัรักการอ่าน การสนับสนุนทางสังคม และการมุ่งอนาคต คาดว่าจะมีความสัมพันธ์ส่งผลต่อคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้และสามารถร่วมสร้างสมการพยากรณ์กับคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ได้

ตารางที่ 2 สรุปแนวคิด/ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ตัวแปร	ทฤษฎีและแนวคิด	งานวิจัย
1. การอบรมเลี้ยงดูกับคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้	เกรก(Crag,Grace.,1979. อ้างอิงใน อัจฉรา สุขารมณ, 2528.)	สมคิด อิศระวัฒน์, 2542 บังอร เกิดคำ, 2549
2.การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนกับคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้	กู๊ด,1959 อารีย์ เกื้อกุล,2538	สมคิด อิศระวัฒน์, 2542 บังอร เกิดคำ, 2549 พิเศษฐ์ ยศปัญญา,2546 พัทธ์กษ์ วงแหวน,2546
3. นิยัรักการอ่านกับคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้	ฉวีวรรณ กุหาภินันท์,2542 เป็ลื่อง ณ นคร,2542	ฉวีวรรณ กุหาภินันท์,2542 นิรันดร์ ตั้งระบัดพิตกุล และคณะ,2542 บังอร เกิดคำ, 2549
4. การสนับสนุนทางสังคมกับคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้	สุริย์ กาญจนวงศ์และจริยาวัตร คมพยัคฆ์,2545	พรพรรณ อุทัยวี,2544 พิเศษฐ์ เรื่องแสง,2546
5. การมุ่งอนาคตกับคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้	ดวงเดือน พันธุมนาวิน,2520	มาลี วิทยาธรรมรัตน์,2540 ดวงเดือน พันธุมนาวิน,2551 หทัยรัตน์ รุ่งธนาศักดิ์,2552

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษา ค้นคว้าเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และรายงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนว่าตัวแปร การอบรมเลี้ยงดู การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน นิสิย์รักการอ่าน การสนับสนุนทางสังคม และการมุ่งอนาคต มีความสัมพันธ์กับคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้หรือไม่ โดยทำการวิจัยกับนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาภาค 33 โดยมีกรอบแนวคิดที่ใช้ในวิจัยครั้งนี้ ดังรายละเอียดจากภาพประกอบที่ 1

ภาพประกอบที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเขต 33